

บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุม
ทางการเมืองปี 2553

กิตติชัย ขันทอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
พฤษภาคม 2558
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ กิตติชัย ชันทอง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.บุญร่วม นภาโชติ)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

(ดร.สตีธร ธนานธิโชติ)

..... กรรมการ

(ดร.บุญร่วม นภาโชติ)

..... กรรมการ

(ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล)

..... กรรมการ

(ดร.จักรี ไชยพินิจ)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2565

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก ดร.บุญร่วม นภาโชติ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร.วิเชียร ต้นศิริคงคล และ ดร.จักรี ไชยพินิจ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาตลอดจนแนวคิด ทฤษฎีตลอดจนคำแนะนำต่าง ๆ ในการทำวิจัยนี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา เดชาบุญชัย สาขาวิทยาศาสตร์ และ ดร.รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข สาขารัฐศาสตร์ ที่ช่วยพิจารณาแนวคำสัมภาษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพในหัวข้อวิจัยนี้

ขอขอบคุณ ดร.สติธร ธนานิธิโชติ นักวิชาการสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ที่สละเวลาอันมีค่าในการให้เกียรติเป็นอาจารย์จากนอกสถาบันในการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้จัดรายการของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการ และผู้ที่ร่วมชุมนุมในเหตุการณ์ทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553 ในการให้ข้อมูลเชิงลึกอันเป็นประโยชน์ทางวิชาการแก่งานวิจัยในหัวข้อนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ญาติพี่น้องทุกท่าน และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความสนใจและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญู กตเวทิตาแด่บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จในหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตนี้

กิตติชัย ชันทอง

55910013: สาขาวิชา: การเมืองการปกครอง; ร.ม. (การเมืองการปกครอง)

คำสำคัญ: สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย/ สมุทรปราการ/ ชุมชนทางการเมือง

กิตติชัย ชันทอง: บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 (ROLE OF 90.25 MHZ SUMUTPRAKAN RED SHIRT'S RADIO IN EVENTS OF 2010) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: บุญร่วม นภาโชติ, Ph.D., วิเชียร ต้นศิริคงคล, ร.ค., จักรี ไชยพิณิจ, ร.ค. 123 หน้า. ปี พ.ศ. 2558.

การวิจัยเรื่อง บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 2. บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ส่งสาร ผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการ และผู้รับสาร คือสมาชิกของสถานีวิทยุซึ่งเป็นกลุ่มเสื้อแดงที่เข้าร่วมชุมนุมในปี 2553

ผลการศึกษาพบว่า 1. รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ มีข้อค้นพบกิจกรรมหลัก ๆ คือ กิจกรรมการเชิญชวนร่วมฟังปราศรัยของแกนนำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ และกิจกรรมเชิญชวนร่วมฟังการโฟนอิน ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ทั้งนี้ผู้ส่งสารคือผู้จัดรายการวิทยุหรือผู้เป็นผู้นำที่สามารถมีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกหรือมวลชนในระดับหนึ่ง เนื่องจากจะต้องมีประสิทธิภาพในการชักจูง โน้มน้าวใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ตัวสาร หรือการสื่อสารที่โน้มน้าวใจการจัดรายการให้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบกับผลพวงของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการเชื่อมสัญญาณจากการโฟนอินของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จากเวทีกลางของกลุ่ม นปช. 2. บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 ข้อค้นพบที่สำคัญคือ บทบาทของกลุ่มบุคคลซึ่งคือผู้จัดรายการสถานีวิทยุ และบทบาทของสถานีวิทยุในการร่วมการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งบทบาทผู้จัดรายการทั้งผู้อำนวยการสถานีและผู้จัดรายการ มีส่วนในการสร้างความเชื่อมั่นและยอมรับในการเข้าร่วมชุมนุมที่เวทีกลางในปี 2553 ซึ่งเป็นการสร้างความใกล้ชิดกับผู้ชุมนุมนี้ด้วย เพื่อแสดงถึงการเป็นเพื่อนเคียงข้างการเข้าร่วมชุมนุมที่เสี่ยงต่ออันตรายจากเหตุการณ์ที่รุนแรงและการสลายการชุมนุมนอกเหนือจากบทบาทในการจัดรายการและชุมนุมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนบทบาทของสถานีวิทยุนั้นก็ถือว่าเป็นสถานีวิทยุถือว่าเป็นช่องทาง ที่มีส่วนสำคัญในการกระจายข่าวสารทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่และการชุมนุม และถือว่าเป็นสื่อต้นทุนต่ำที่ขีดยุติกับกลุ่มสมาชิกในพื้นที่ที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าชนชั้นรากหญ้าได้ดี รวมทั้งเป็นสื่อลักษณะการสื่อสารสองทาง ที่ฟังในฐานะผู้รับสารสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมือง เหตุการณ์สำคัญ ๆ ในการชุมนุม

55910013: MAJOR: GOVERNMENT; M.Pol.Sc.(GOVERNMENT)

KEYWORDS: RED SHIRT RADIO STATION/ SAMUTPRAKAN / POLITICAL RALLY

KITTICHAH KHUNTHONG: ROLE OF 90.25 MHZ SAMUTPRAKAN RED SHIRT
RADIO IN EVENTS OF 2010: BOONRUAM NAPACHOTI, Ph. D., VICHIEH
TANSIRIKONGKHON, Ph.D., CHAKKRI CHAIPINIT, Ph.D. 123 P. 2015.

The thesis entitled, The Role of 90.25 MHz Sumutprakan Red Shirt's Radio Station in the Political Event of 2010, aims to investigate 1. the pattern of the activity conduction by the 90.25 MHz Sumutprakan Red Shirt's Radio Station and its mass in Samutprakan, and 2. the role of 90.25 MHz Sumutprakan Red Shirt's Radio Station in the political event of 2010. This is qualitative research employing in-depth interviews as data collection. The main informant is source who takes the role of a DJ at 90.25 MHz Sumutprakan Red Shirt's Radio Station, Samutprakan, whilst the receiver is the members of red shirt who engaged in a mass protest in 2010.

The results are as follows: 1. the pattern of the activity conduction by the 90.25 MHz Sumutprakan Red Shirt's Radio Station and its mass in Samutprakan includes persuading the local to listen to speeches by the Red Shirt leaders in Samutprakan as well as Thaksin's phone-in speeches. The source is the DJs of the station or as a political leader who is influential in raising the members and mass' motivation to a certain extent, since the efficiency of generating the strong motivation in the audience via the Message or persuasive communication of the broadcaster to convince the audience to take part in the political event is called for. State-of-the-art communication technology to connect the signal of Thaksin's live phone-in from United Front for Democracy Against Dictatorship (UDD)'s main stage is also essential. 2. Regarding the role of 90.25 MHz Sumutprakan Red Shirt's Radio Station in the political event of 2010, it was found that there are two major roles, i.e. the role of individuals as the DJs at the radio station and the role of the radio station itself in participating in the political event. The roles as the DJs and the director of the station contribute to as well as impact on confidence gain and acceptance of taking part in the main stage of the mass counter-rallies in 2010, and also the Red Shirt supporters are accustomed to them. This suggests that the radio station people are truly friends in need who are able to risk their lives from an outbreak of violence and red-Shirt movement termination apart from their daily routine jobs at the radio station. The role of the radio station is considered a channel to broadcast news and information regarding activities in the rallies. This channel is low cost whilst it is able to connect the grass root level supporters of UDD as well. It is also an instance of two-way communication between the broadcaster and the audience in sharing and exchanging their political views and opinions during the rallies.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	11
ขอบเขตการวิจัย.....	11
วัตถุประสงค์การวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
ประโยชน์ในเชิงวิชาการ	12
ประโยชน์ในเชิงนโยบาย.....	12
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	13
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	14
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดบทบาทวิทยุกับการสื่อสารทางการเมือง.....	15
วรรณกรรมด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	18
บทบาทวิทยุกรณีศึกษาในต่างประเทศ	27
บทบาทวิทยุกรณีศึกษาในประเทศไทย.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
แนวทางการศึกษาวิจัย	57
เครื่องมือการศึกษา.....	57
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 พัฒนาการความขัดแย้งสองข้างการเมือง	60
พัฒนาการความขัดแย้งสองข้างอำนาจทางการเมืองจากรัฐประหาร พ.ศ. 2549-2553	60
บทบาทของวิทยุพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย	67
บทบาทของวิทยุในกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ...	71
การเลือกตั้งภายหลังความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2553	76
5 รายงานผลการศึกษา	81
รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz กับมวลชนใน พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ	81
บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้า ร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553	93
6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	107
สรุปผลการศึกษา	107
การอภิปรายผลการศึกษา	110
ข้อจำกัดในการทำวิจัย	114
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	120
ประวัติย่อของผู้วิจัย	123

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จังหวัดสมุทรปราการ.....	9
2 สถานีวิทยุชุมชนรับสัญญาณเสียงผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย.....	68
3 วิทยุชุมชนคนเสื้อแดงในภูมิภาคต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2552-2553	73
4 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554.....	77
5 กิจกรรมของกลุ่มวันอาทิตย์สีแดงที่เกี่ยวกับราชประสงค์และวาทกรรมที่นี้มีคนตาย	91
6 ลำดับเหตุการณ์การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พ.ศ. 2553	99

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา..... 13
2	องค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารตามความคิดของเบอร์โล (Berlo, 1960)..... 20
3	แบบจำลองของ ฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell,1948) 22
4	การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย..... 61
5	ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ยุบพรรคไทยรักไทยและมีมติให้ตัดสิทธิทางการเมืองของ กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย 62
6	การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) บริเวณท้องสนามหลวงในปี พ.ศ.2550..... 63
7	กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยบุกยึดสนามบินสุวรรณภูมิ 64
8	การขจัดวางการประทุษุติของผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียง ที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา..... 65
9	การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่ราชประสงค์ ในปี พ.ศ. 2553 66
10	สื่อที่กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทาง การเมือง 75
11	ป้ายหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554.... 78
12	ป้ายหาเสียงที่เป็นประเด็น Hate speech ในลักษณะสร้างความเกลียดชัง..... 79
13	สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ในปัจจุบัน ในช่วงเหตุการณ์ปี 2553 เป็น สถานีวิทยุ 101.25 MHz ภายหลังการสลายการชุมนุมได้จัดตั้งสถานีใหม่เป็นที่ สถานีวิทยุ ผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz 81
14	การสมัครบัตรสมาชิกของกลุ่ม นปช. แดงทั้งแผ่นดิน..... 82
15	สินค้าในกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย..... 82
16	สินค้าในกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช..... 83
17	ช่องโทรทัศน์ดาวเทียม D-station เป็นสื่อที่วิหคหลักของคนเสื้อแดงในการรายงานการชุมนุม ทางการเมืองในเดือนเมษายน พ.ศ. 2552..... 84

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
18 วิเคราะห์แนวคิดการสื่อสารทางการเมืองตามแบบจำลองของ ฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ (1948) ประยุกต์ในกรณีศึกษาของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย.....	85
19 โครงสร้างปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล หรือรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดจากช่อง 9 แล้วเว็บผู้จัดการออนไลน์ ขอเชิญวิทยุชุมชนทุกสถานีทั่วประเทศไทยเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ถ่ายทอดสัญญาณเสียง เพื่อเผยแพร่ความจริงให้ประชาชนได้รับรู้ โดยใช้วิธีการรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อเช่นเคย คือ โดยผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) ทั้งนี้ มีสถานีวิทยุชุมชนต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายถึง 82 สถานีใน 41 จังหวัด.....	88
20 การ โฟนอิน (Phone in) ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	89
21 กิจกรรมแดงเข้มแข็งวิ่งรอบสวนสันติภาพ	90
22 สื่อที่วิวัฒนาการของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติและพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย	94
23 กลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปยังสถานีไทยคม เพื่อเรียกร้องให้ยุติการระงับการเผยแพร่สัญญาณการออกอากาศของ PTV.....	94
24 การพูดคุยเจรจาตัวแทนรัฐบาลกับแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ.....	98
25 บทบาทของสถานีวิทยุในการเชิญชวนร่วมชุมนุม โดยการใช้นานพาทะลุทั้งรถมอเตอร์ไซด์และรถแท็กซี่ของกลุ่มเสื้อแดง	101

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

วิทยุเป็นสื่อแรกที่มีความสำคัญในทางการเมือง ซึ่งในประวัติศาสตร์การเมือง บทบาทวิทยุใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมันในช่วงที่ฮิตเลอร์ให้ความสำคัญต่อการโฆษณาชวนเชื่ออย่างมาก โดยเขามองว่าการโฆษณาชวนเชื่อมีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองทั้งในยามปกติและยามสงคราม ฮิตเลอร์มองว่าการโฆษณาชวนเชื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อการขยายอุดมการณ์และแนวความคิดทางการเมือง หากพรรคการเมืองใดสามารถนำเอาการโฆษณาชวนเชื่อมาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ย่อมสามารถขยายอุดมการณ์ของตนออกสู่ประชาชนทั้งหมดในประเทศได้ ฮิตเลอร์เขียนถึงแนวทางในการโฆษณาชวนเชื่อไว้ในหนังสือชีวประวัติของเขาที่ชื่อว่า “การต่อสู้ของข้าพเจ้า” (Mein Kampf) ว่า กลุ่มเป้าหมายหลักของการโฆษณาชวนเชื่อคือประชาชนทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะในกลุ่มของปัญญาชนเท่านั้น โดยในการโฆษณาชวนเชื่อนี้ ผู้โฆษณาต้องตอกย้ำถึงคำขวัญหรือข้อความสั้นๆ เป็นพันๆ ครั้ง เพื่อให้ประชาชนจดจำและเข้าใจถึงอุดมการณ์ของพรรค ดังนั้นเมื่อฮิตเลอร์ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของเยอรมนีแล้ว เขาก็ได้ประกาศจัดตั้งกระทรวงการโฆษณาการ (Ministry of People's Enlightenment and Propaganda) ขึ้นเป็นครั้งแรกในเยอรมนี เมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1933 โดยมอบหมายให้ ดร. โจเซฟ เกิบเบิลส์ (Dr. Joseph Goebbels) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงโฆษณาการของรัฐ แนวทางการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลนาซีเริ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อ ดร. เกิบเบิลส์ รวบรวมสื่อมวลชนทั้งหมดในประเทศมาอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล ทำให้กระทรวงโฆษณาการมีช่องทางในการส่งสารถึงประชาชนได้มากขึ้นและสามารถครอบคลุมประชาชนผู้รับสารได้ทุกกลุ่ม นอกจากนี้สื่อมวลชนของเอกชนที่ตกอยู่ใต้อำนาจรัฐ ก็มีทักษะในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่าของพรรคด้วย เช่น หนังสือพิมพ์แห่งเบอร์ลิน (Berliner tagesblatt) หนังสือพิมพ์ของแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurter zeitung) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประชาชนนิยมอ่านกันมาก โดยเฉพาะในกลุ่มปัญญาชนของชาติ รวมทั้งหนังสือพิมพ์อีกว่าพันฉบับในประเทศ เมื่อ ดร. เกิบเบิลส์ ยังมีอิทธิพลในกิจการของบริษัทภาพยนตร์ชั้นนำของเยอรมนีคือ บริษัทอูฟา (UFA) และบริษัทโทบิส (Tobis) ซึ่งเป็นบริษัทใหญ่ที่มีทั้งกิจการผลิตภาพยนตร์และสารคดีข่าวสั้นของตัวเอง เมื่อหน่วยงานของเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานโฆษณาชวนเชื่อของพรรคจึงต้องลดหน้าที่ในสังกัดกระทรวงโฆษณาการ ควบคุมให้สถานีวิทยุต่างๆ ในเยอรมนีผลิตรายการเกี่ยวกับนโยบายพรรคและเผยแพร่สุนทรพจน์ของผู้นำพรรค แผนกวิทยุกระจายเสียงในหน่วยงานของพรรคจึงมีหน้าที่ในการดูแลให้ประชาชน

ส่วนใหญ่ของประเทศมีโอกาสรับฟังรายการวิทยุของรัฐ โดยทางพรรคนำลำโพงวิทยุไปติดตั้งตามโรงงานต่างๆและในโรงเรียน รวมทั้งจัดหาเครื่องรับวิทยุไปไว้ในสำนักงานหรือหน่วยงานในท้องถิ่นของพรรคเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับฟังการถ่ายทอดพิธีการสำคัญของพรรคและสุนทรพจน์ของผู้ผู้นำชาติไปพร้อมกัน นอกจากนี้หน่วยงาน โฆษณาการของพรรคยังมีส่วนในการกระตุ้นให้โรงงานต่างๆผลิตเครื่องรับวิทยุออกมา ให้เพียงพอกับจำนวนประชากรในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1933 ผู้ผลิตเครื่องรับวิทยุของเยอรมนีได้รับการสนับสนุนจากพรรคให้ผลิตเครื่องวิทยุที่มีราคาถูก ชื่อรุ่นว่า “โพล์สเอ็มเพฟเกอร์” (Volksempfänger) เพื่อให้ประชาชนทุกระดับรวมทั้งกลุ่มคนงานที่มีรายได้เล็กน้อยสามารถเป็นเจ้าของวิทยุได้ ในปีนั้นเยอรมันสามารถผลิตเครื่องรับวิทยุ 100,000 เครื่องออกสู่ตลาด ต่อมาใน ค.ศ.1934 จำนวนวิทยุในตลาดเพิ่มขึ้นอีก 30 เปอร์เซ็นต์ จนเมื่อเกิดสงครามขึ้นบริษัทผลิตวิทยุของเยอรมนีสามารถผลิตวิทยุได้ถึง 3,500,000 เครื่อง ใน ค.ศ.1939 คราวเรือนเยอรมนีทั้งหมด 70 เปอร์เซ็นต์ มีเครื่องรับวิทยุซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงที่สุดในโลกขณะนั้น (มลิสา ธนมิตรมณี, 2541, หน้า 11)

บทบาทของการโฆษณาชวนเชื่อใน ค.ศ.1937-1940 นั้นเป็นช่วงเวลาที่เยอรมันมีนโยบายต่างประเทศที่ก้าวร้าวและต้องการครอบครองประเทศเพื่อนบ้าน รัฐบาลนาซีมุ่งเสริมสร้างกองทัพให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็นำเอาแนวทางการโฆษณาชวนเชื่อมาใช้ควบคู่กันไป บทบาทของการโฆษณาชวนเชื่อในระบอบดังกล่าวมีหลายประการ เช่น การส่งเสริมบทบาทของกองทัพ การกระตุ้นให้ประชาชนมีหน้าที่ที่ก้าวร้าวต่อประเทศอื่น การสร้างข้ออ้างต่อสาธารณชนในการรุกรานในประเทศอื่นและเสริมสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการเข้าสู่สงคราม บทบาทการโฆษณาชวนเชื่อใน ค.ศ.1941-1945 มีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างมากกับการรักษาความสงบและความมั่นคงภายในประเทศในสภาวะสงคราม ช่วงเวลานี้แตกต่างจากระยะเวลาทั้งหมดตลอดการปกครองของรัฐบาลนาซี เนื่องจากตั้งแต่ ค.ศ.1933-1940 สภาพการณ์ความเป็นจริงในการปกครองเป็นไปในทิศทางบวกที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของรัฐบาล เช่น การประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ การขยายดินแดนได้อย่างรวดเร็วโดยสูญเสียกำลังคนและอาวุธน้อยมาก สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้การโฆษณาชวนเชื่อของนาซีมีประสิทธิภาพมากและสามารถชักจูงให้ประชาชนได้เห็นคล้อยตามรัฐบาลได้มากขึ้นด้วย แต่สำหรับในช่วง ค.ศ. 1941-1945 สถานการณ์ความเป็นจริงได้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ ทำให้เกิดอันตรายอย่างยิ่งต่อรัฐบาลนาซีและประเทศชาติ เช่น เมื่อเริ่มต้นประกาศสงครามในยุโรปเยอรมนีคิดว่าตนจะต้องเป็นฝ่ายชนะสงครามและสามารถครอบครองยุโรปทั้งหมดรวมทั้งอังกฤษได้อย่างรวดเร็ว แต่สถานการณ์ต่างๆ ไม่ได้เป็นไปตามความคาดหมายของฮิตเลอร์ เยอรมนีไม่สามารถทำให้อังกฤษยอมแพ้สงครามได้ ในขณะเดียวกันเยอรมนีก็เปิดศึกกับสหภาพโซเวียตด้วยสภาพการณ์ของสงครามโลกครั้งที่ 2 จึง

กลับเหมือนในสงครามโลกครั้งที่ 1 คือเยอรมนีมีศึกทั้ง 2 ด้าน ทั้งด้านตะวันตกคืออังกฤษและด้านตะวันออกคือสหภาพโซเวียต สภาพเช่นนี้ทำให้คนเยอรมันวิตกกังวลอย่างยิ่งว่าผลของสงครามอาจจะเหมือนกับสงครามในครั้งก่อน กระแสการต่อต้านสงครามและฮิลเลอร์จึงมีมากขึ้นกว่าในช่วงระยะเวลาอื่นๆ ประกอบกับระยะหลังเยอรมนีเริ่มตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสมรภูมิต่างๆ เช่น สตาลินกราด หรือในแอฟริกา อีกทั้งการ โฆษณาชวนเชื่อจากฝ่ายตรงข้ามก็ยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพขึ้นเพื่อปลุกกระดมให้ประชาชนเยอรมันแตกแยกจากผู้นำประเทศและหันมายอมแพ้ในสงคราม รวมทั้งประชาชนต้องเผชิญหน้ากับความอดอยากและความทุกข์ทรมานจากการทิ้งระเบิดตลอดทั้งวันทั้งคืนจากฝ่ายสัมพันธมิตร สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นปัจจัยหลายประการที่บั่นทอนสภาพจิตใจของเยอรมันมากขึ้น ดังนั้นกระทรวงการ โฆษณาการจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาททั้งในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศและการสร้างแรงผลักดันให้เยอรมันต่อสู้กับข้าศึกไปพร้อมๆ กัน (มลิสา ชนมิตรมณี, 2541, หน้า 36)

ในสงครามเมืองไทยบทบาทของวิทยุเด่นชัดในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2481 ได้ให้ความสำคัญกับวิทยุกระจายเสียงด้วยเหตุผลที่ว่า

“...วิทยุกระจายเสียงเป็นเครื่องมือสำหรับการ โฆษณาที่จำเป็นและจะดลเสียมิได้ ทั้งนี้เพราะว่าการ โฆษณาทางเอกสารนั้นย่อมน่าจำกัด จะทำได้เฉพาะผู้อ่านหนังสือออกเท่านั้น ส่วนการ แสดงปาฐกถานั้นก็ไม่สามารถจะทำใดทุกหนทุกแห่งทั่วถึงกัน เพราะเกี่ยวข้องกับจำนวนตัวผู้แสดง และการแสดงครั้งหนึ่งๆ นั้นผู้มาฟังมีจำนวนจำกัดโดยที่จะต้องรวมกัน ณ ที่ใดที่หนึ่งเพื่อฟัง มิใช่ทุกคนมาฟังได้พร้อมกัน... ดังนั้น วิทยุกระจายเสียงเรื่องต่างๆ ออกไปในที่ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วกว่าทางใดๆ...” (ศศิ เสดะจันทร์, 2537, หน้า 2)

ประกอบกับขณะนั้นประเทศทั่วโลกกำลังปั่นป่วนด้วยภัยสงคราม ซึ่งประเทศไทยนั้นก็พลอยถูกถึงให้มีส่วนในสงครามนี้ด้วย เพราะอยู่ในเส้นทางที่กองทัพญี่ปุ่นจะต้องผ่าน ไจมาตีฐานทัพ อังกฤษที่สิงคโปร์ และระหว่างสงครามนั้นญี่ปุ่นได้ส่งกำลังผ่านประเทศไทยอย่างเดียวไม่ แต่นำ “วงไฟบูลย์ร่วมกัน” อันจะเป็นระเบียบใหม่ที่ญี่ปุ่นต้องการจะจัดระเบียบใหม่ให้กับกลุ่มประเทศทางเอเชียทั้งหมดติดตามกองทัพมาด้วย ด้วยเหตุนี้ในการทำสงครามสมัยใหม่นั้น ข้าศึกจึงมุ่งทำลายขวัญ ทำลายกำลังใจในการสู้รบของข้าศึกอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมกันไปโดยดำเนินการทำสงครามจิตวิทยาตั้งแต่ต้น คือ โฆษณาทำลายขวัญของข้าศึกหรือยุแหย่ให้เกิดจลาจลจนวายเป็นในเขตหลัง จอมพล ป. ได้กล่าวปราศรัยต่อประชาชนเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2482 ว่า “...เวลานี้ท่านที่สดับรับฟังข่าวสงคราม หรือมีส่วนทางการเผยแพร่ข่าวนี้อยู่ที่ใด ขอได้โปรดระมัดระวังให้รอบคอบ เพราะการสงครามสมัยใหม่นี้กำลังคอกอยู่ในระยะ โฆษณาการชวนเชื่อ เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามเสียขวัญ

และทำอ้อย เมื่อการเมืองในประเทศยุ่งขึ้นแล้วกองทัพซึ่งออกไปรบในสนามรบก็ไม่สามารถทำอะไรได้สะดวก...” (ศศิ เสตะจันทร์, 2537, หน้า 3)

วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นสื่อสารมวลชนที่ถูกนำมาใช้เป็นที่ในการเผยแพร่นโยบายของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยการประกาศใช้วันที่ 24 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นวันชาติเป็นอันดับแรกและให้ทางการจัดให้มีการฉลองวันชาติครั้งแรกอย่างยิ่งใหญ่ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2482 พร้อมกับให้มีบัญชาให้คุณพระราชธรรมนิเทศ ข้าราชการกรมโฆษณาการเป็นหัวหน้ากองโฆษณาวันชาติ และให้นายสังข์ พัชโรทัย เจ้าหน้าที่กระจายเสียงเป็นเลขานุการกองโฆษณาการวันชาติ และให้ทั้งสองคิดรายการขึ้นมาใหม่ด้วยการใช้การสนทนาโดยให้เกี่ยวกับเรื่องวันชาติทั้งสิ้น คุณพระราชธรรมนิเทศจึงสมมุติตัวผู้พูดวิทยุชื่อ นายมัน ชูชาติ กับนายคง รักไทย เพียงแต่ว่าในช่วงแรกๆของการดำเนินรายการ คุณพระราชธรรมนิเทศไม่ได้กำหนดบุคคลไว้แน่นอนปล่อยให้ขึ้นอยู่กับเวลาใดเจ้าหน้าที่วิทยุคนใดว่าจะเข้าไปพูดเป็นคู่สนทนากัน แต่ในระยะหนึ่งคุณพระราชธรรมนิเทศจึงขอให้นายสังข์ พัชโรทัย แสดงเป็นนายมัน ชูชาติ และให้นายคงศักดิ์ คำศิริ เป็นนายคง รักไทย และรายการสนทนานี้ดำเนินไปจนกระทั่งงานฉลองวันชาติสิ้นสุดลงรายการก็หยุดหายลงไปด้วยจวบจนกระทั่งประเทศไทยเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนฝรั่งเศส เมื่อต้นปี พ.ศ.2484 รายการสนทนาทางวิทยุระหว่างนายมัน ชูชาติกับนายคง รักไทย จึงได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นรายการประจำของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จากที่กล่าวมาถือว่าสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม จำเป็นต้องใช้สื่อวิทยุในการปฏิบัติการสงครามในระหว่างเวลาที่ประเทศชาติอยู่ในภาวะสงคราม เพราะการปฏิบัติการสงครามจิตวิทยาก็เพื่อความมุ่งหมายที่จะทำลายกำลังใจในการสู้รบของข้าศึกให้ลดน้อยถอยลง และในเวลาเดียวกันก็เพื่อบำรุงขวัญของทหารตลอดจนประชาชนพลเมืองของฝ่ายไทยให้มั่นคงแข็งแรงอยู่เสมอ(ศศิ เสตะจันทร์, 2537, หน้า 12)

ในช่วงปี พ.ศ.2516-2525กระจายเสียงมีความเด่นชัดในช่วงการเมืองประชาธิปไตยและวิกฤตอุดมการณ์ เมื่อขบวนการนิสิตนักศึกษาและประชาชนเคลื่อนไหวจับไปกลุ่มอำนาจนิยมทหาร ได้แก่ จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลประภาส จารุเสถียร และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ออกนอกประเทศ หลังการเดินขบวนครั้งใหญ่ในเดือนตุลาคม พ.ศ.2516ในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516ในความรู้สึกร่วมของกลุ่มผู้ประท้วงขณะนั้นกรมประชาสัมพันธ์และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นเครื่องมือของรัฐในการบิดเบือนความจริง และปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน อย่างไรก็ตาม การทำลายกรมประชาสัมพันธ์ด้วยการเผาศึก กลายเป็นเพียงสัญลักษณ์ของการแสดงออกถึงความรู้สึกอัดอั้นที่เก็บกดมานานนับสิบปี เพราะรัฐบาลพลเรือนที่เข้าบริหารประเทศหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516-2519ไม่ได้ทำตามเสียงเรียกร้องของประชาชนที่ต้องการ

ให้มีการปฏิรูปวิทย์และโทรทัศน ขอให้แยกสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้เป็นอิสระจากกรมประชาสัมพันธ์ ไม่ให้เป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล

วิทย์กระจายเสียงโดยการนำของกลุ่มวิทย์เสรี มีพันโทอุทาร์ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา จากสถานีวิทย์ยานเกราะและสถานีวิทย์ทหารอีกหลายแห่ง ออกอากาศปลุกระดมลูกเสือชาวบ้านให้รวมตัวกันต่อต้านการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาสร้างบรรยากาศการเผชิญหน้าแข็งกร้าวระหว่างแนวความคิดอำนาจนิยม-อนุรักษ์นิยมกับฝ่ายประชานิยม-เสรีนิยม อันเป็นฉากโหมโรงที่นำไปสู่การปราบปรามประชาชนอย่างรุนแรงในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 กำลังทหาร ลูกเสือชาวบ้านและกลุ่มนวมพลได้ใช้อาวุธสงครามเข้าปราบปรามนิสิตนักศึกษาและผู้ชุมนุมคัดค้านการกลับมาของจอมพลถนอม กิตติขจร ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในตอนเช้ามีคของวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 และในตอนเย็นวันเดียวกัน พลเรือเอกสงัด ชะลออยู่ นำปฏิรูปการปกครองแผ่นดินยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ

ในยุคนี้เองที่บทบาททางการเมืองของวิทย์พลิกผันไปอีกด้านหนึ่งในการต่อสู้เพื่อสถาปนาระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยอย่างเห็นได้ชัด คือจากการเป็นกระบอกเสียงของแนวความคิดการเมืองแบบรัฐประชาชาติหรือรัฐสมัยใหม่ของผู้กุมอำนาจรัฐในช่วง 15 ปีแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ.2475-2490) มาเป็นเครื่องมือในการแย่งชิงอำนาจระหว่างกลุ่มการเมือง โดยถูกใช้ในการประกาศการยึดอำนาจและต่อต้านการยึดอำนาจ (coup d'etat and counter coup d'etat) ตั้งแต่ พ.ศ.2490 เป็นต้นมา จนถึงเป็นผู้นำในการแบ่งขั้วทางการเมืองและโหมกระพือให้มวลชนมองเห็นสิ่งที่มีความแตกต่างทางความคิดว่าเป็นความแตกแยกที่รุนแรง ต้องขจัดให้หมดสิ้นไปและได้ชี้ให้เห็นว่า “การฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542, หน้า 61)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 นี้ก็ได้เปิดโอกาสการเท่ากับการเปิดโอกาสให้ประเทศไทยจัดการปฏิรูประบบการจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ และให้มีองค์กรกำกับการใช้คลื่นใหม่ทั้งหมด ผลในส่วนของผู้ประชาชน ก็เป็นที่แน่นอนว่าประชาชนเกิดความตื่นตัวความหวังที่จะได้รับการจัดสรรหรือได้โอกาสในการจัดทำวิทยุของตนเอง ดังบทบัญญัติในมาตรา 40 ที่ว่า

“...คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม...”

วิทยุชุมชนท้องถิ่น หรือวิทยุชุมชนถือว่าเป็นสื่อภาคประชาชน ซึ่งในช่วงกึ่งทศวรรษที่ผ่านมาวิทยุชุมชนได้ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และขยายแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มสื่อที่ยึดโยงกับสถาบันทางอำนาจในสังคม ปราบปรามการฉ้อฉลวิทยุชุมชนทางการเมืองในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นสื่อที่ไม่ได้โยงกับสถาบันทางอำนาจทางสังคมแบบเดิมอีกต่อไป เพราะวิทยุชุมชนทำหน้าที่เป็นสื่อในการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิ ความเป็นธรรมประชาธิปไตย กลุ่มวิทยุชุมชนจำนวนหนึ่งจึงผันตัวเองขึ้นมาเสนอเนื้อหา โดยเกาะประเด็นเรื่องสิทธิ ความเป็นธรรม ประชาธิปไตย สื่อเหล่านี้ตกเป็นเป้าการถูกควบคุมอย่างหนักจากรัฐ ชาวชนบทท้องถิ่นลุกขึ้นมาใช้สื่อทางเลือก สื่ออื่นนอกเหนือจากการรับสารจากโทรทัศน์เป็นหลัก เพราะว่าทีวีกระแสหลักมักนำเสนอข่าวสารด้านเดียว ผูกขาดความคิด และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คนท้องถิ่นเริ่มคิดตั้งงานดาวเทียม และเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากเคเบิลทีวีมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อที่จะใช้เปรียบเทียบกับข่าวสารกระแสหลัก และเปิดรับข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งได้ลุกขึ้นมาผลิตสื่อเพื่อใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในชุมชนท้องถิ่น (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2554, หน้า 11)

ก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 ซึ่งเป็นกรณีของกลุ่มวิทยุชุมชนที่ร่วมเครือข่ายถ่ายทอดเสียงเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จากปรากฏการณ์นายสนธิ ลิ้มทองกุล หรือ ขบวนการถวายนครพระราชมารดา หลังจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากโทรทัศน์ช่อง 9 แล้ววิธีการเคลื่อนไหวของเครือข่ายผู้จัดการก็เปลี่ยนจากการสนทนากับฝ่ายรัฐบาลใดๆ ไปเป็นการระดมพลังทางการเมืองจากฝ่ายที่สามร่วมด้วย ฝ่ายที่สามเหล่านี้คือ มวลชนคนไทยที่ไม่พอใจพฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณในขณะนั้น สนธิ ลิ้มทองกุล ยังคงจัดรายการอยู่เช่นเดิม แต่เปลี่ยนให้เป็น “รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ออกนอกสถานที่ ทำให้ผู้คนมากมายที่เคยติดตามรายการผ่านทางโทรทัศน์และอยู่กับบ้าน ก็เปลี่ยนเป็นออกมาในสถานที่สาธารณะร่วมชมรายการนี้ด้วย จนกลายเป็นการจัดชุมนุมหลายๆ (แต่ยังเป็นการชุมนุมแบบอยู่กับที่) ทำให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรถูกเรียกขานว่าเป็น “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” ที่กลายเป็นกระแสและวาระทางสังคมการเมืองไปเสีย การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอันรุนแรงหนักหน่วงในรายการนี้ยังคงใช้กระบวนการเดิมคล้ายตอนที่ยังทำรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในห้องส่งช่อง 9 แต่ลักษณะการเผยแพร่เนื้อหาให้กระจายออกไปนั้น ครอบคลุมกว้างขวางและรอบด้านขึ้นอีกมาก การจัดรายการทุกครั้งนั้นจะมีการถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม ออกสู่สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี วิทยุผู้จัดการ เซี่ยงชวินให้สถานีเคเบิลทีวีและสถานีวิทยุชุมชนรับสัญญาณภาพและเสียงไปถ่ายทอดต่อ มีการถอดเทปนำขึ้นเว็บผู้จัดการออนไลน์พร้อมคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ จัดจำหน่ายเป็นวิดีโอซีดี และรวมเล่มเป็นหนังสือ เรียกได้ว่าสนธิใช้สื่อทุกชนิดที่มีอยู่ในมือ

ของตนที่เครือข่ายจัดการ ระดมมาเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่เนื้อหาชนิดหมดหน้าตัดเลขที่เดียว สำหรับสถานีวิทยุชุมชนนั้น นอกจากถ่ายทอดสดผ่านศูนย์ข่าวภูมิภาคในเครือข่ายจัดการ 5 แห่ง คือ ศูนย์ข่าวเชียงใหม่ ศูนย์ข่าวขอนแก่น ศูนย์ข่าวศรีราชา ศูนย์ข่าวภูเก็ต ศูนย์ข่าวหาดใหญ่-สงขลา แล้ว หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดจากช่อง 9 แล้วเว็บผู้จัดการออนไลน์ ซึ่ง โดยปกติจะให้ พื้นที่แก่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์อยู่แล้วด้วยนั้น สร้างหน้าพิเศษแบบป๊อปอัพ (Pop-up page) เพื่อ “ขอเชิญวิทยุชุมชนทุกสถานีทั่วประเทศไทยเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ถ่ายทอดสัญญาณเสียง เพื่อ เผยแพร่ความจริงให้ประชาชนได้รับรู้” โดยใช้วิธีการรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อเช่นเคย คือ โดย ผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ(www.managerradio.com) ทั้งนี้ มีสถานีวิทยุชุมชนต่างๆ เข้าร่วมเป็น เครือข่ายถึง 82 สถานีใน 41 จังหวัด (ชาญชัย ชัยสุข โภศน, 2552, หน้า 213)

ในกรณีวิทยุคนเสื้อแดงทั้งหลายในภาคชนบทเป็นการปฏิวัติสื่อที่สำคัญ นั่นคือการผัน ผู้รับสื่อมาเป็นผู้ใช้สื่อและแสวงหาข่าวสารทางเลือกบริโภคว่าสารอย่างหลากหลายมากขึ้น และการ มีสื่อที่หลากหลายนี้ทำให้เกิดการเชื่อมโยงของสื่อหลายประเภทเข้าด้วยกัน สร้างเครือข่ายข้อมูล ข่าวสารที่ตัดเส้นแบ่งระหว่างเมืองและชนบท จากทัศนคติเดิมที่มองว่าคนในเมืองเป็นผู้ใกล้ชิด แหล่งข้อมูลข่าวสารมากที่สุด เมืองเป็นศูนย์กลางข่าวสารกับชนบทบ้านนอกที่ล้าหลังข่าวสารเข้าไม่ถึง มาวันนี้เข้าบ้านในท้องถิ่นไม่เพียงบริโภคข่าวสารจากหลากหลายแหล่งแล้ว ยังก่อตั้งสถานีวิทยุ ชุมชนและมีการใช้เว็บไซต์ในการถ่ายทอดวิทยุของชุมชนด้วย ถือเป็น การเปิดศักราชของสื่อใหม่ โดยคนชนบทที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองทัดเทียมหรืออาจมากกว่าคนในเมืองซึ่งตรงนี้เป็น จุดเปลี่ยนที่สำคัญ ดังนั้นวิทยุชุมชนมีรากฐานหลังจากความต้องการของชุมชน จึงดำเนินการเพื่อ ตอบสนองและรับผิชอบต่อชุมชนนั้นๆ อีกทั้งวิทยุชุมชนเป็นสื่อสองทาง (Two ways) เชื่อมโยง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้จัดรายการและผู้ฟัง มีวิทยุชุมชนจำนวนมากทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์อ่านข่าว วิเคราะห์ข่าวต่างๆ นำข่าวจากหนังสือพิมพ์มาเล่าด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ให้กับคนในชุมชนฟัง ตามหลักการประชาธิปไตยปรากฏการณ์วิทยุชุมชนการเมือง สะท้อนให้เห็น ว่าประชาชนไม่ได้เป็นผู้รับสื่ออย่างเดียวแต่สามารถใช้สื่อได้ด้วย และยังส่งผลต่อความเข้าใจต่อ ความความเป็นคนทำงานสื่อด้วย เพราะเวลานี้การวัดว่าใครเป็นสื่ออาชีพหรือไม่ นั้นไม่สามารถมา ใช้วัดคุณค่าของข่าวสารมีหลากหลายมากยิ่งขึ้นและประชาชนได้ลุกขึ้นมาผลิตสื่อข่าวสารด้วย ตนเอง โดยไม่พึ่งสื่อหรือนักข่าว เพราะสื่อหลักไม่ได้ทำงานตอบสนองหรือสะท้อนปัญหา ความ ต้องการและการเปลี่ยนแปลงของชนบทอย่างทั่วถึงและลึกซึ้งเพียงพอคนในเมืองหรือชนชั้นกลางที่ อาจใช้เฟซบุ๊กหรือทวิตเตอร์ในการแสดงความคิดเห็นของตน คนในชนบทเองก็ใช้วิทยุชุมชนทำหน้าที่ จุดนี้ ดังนั้นวิทยุชุมชนกลายเป็นสถาบันชุมชนทางการเมืองประเภทใหม่ที่มิบทบาทการเคลื่อนไหว

ทางการเมือง ภาคประชาชน ซึ่งอาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงการเมือง (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2554, หน้า 10)

การชุมนุมทางการเมืองของคนเสื้อแดงนั้นมีพัฒนาการจากแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) ในปี พ.ศ. 2550 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งหลังการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 วิทยุชุมชนจำนวนมากที่ผันตัวจากวิทยุในท้องถิ่นที่เคยจัดรายการข่าวสารการบ้านประจำวันปกติ รายการในลักษณะขายสินค้าต่างๆ ผันเป็นมาเป็นวิทยุชุมชนที่สังกัดสีทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นได้รับการสนับสนุนปัจจัยเรื่องทุนจากนักการเมือง หรือกลุ่มรวมตัวในทางอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้มีบริบทของการโฆษณาชวนเชื่อและมีผลต่อการเคลื่อนไหวในทางการเมืองต่างๆ รวมทั้งฝั่งการจัดรายการที่เน้นประเด็นในทางการเมือง วิพากษ์วิจารณ์การเมือง อย่างเห็นได้ชัด

จังหวัดสมุทรปราการถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่เป็นฐานที่มั่นของกลุ่มเสื้อแดง เพราะเป็นเขตที่ประชาชนในพื้นที่สนับสนุนพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน พรรคเพื่อไทยตามลำดับ ซึ่งวัดจากคะแนนเสียงของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละครั้ง กอปรกับพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรมทำให้มีแรงงานจากต่างจังหวัดเข้ามาทำงานประกอบอาชีพด้วยทั้งภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งส่วนใหญ่ก็สนับสนุนพรรคเพื่อไทยและเป็นคนเสื้อแดงที่เคยชุมนุมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการทำให้พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของจังหวัดสมุทรปราการเป็นประชาชนที่มีทัศนคติทางการเมืองแบบคนรากหญ้า ที่ชื่นชอบนโยบายของรัฐบาลไทยรักไทย พลังประชาชน เพื่อไทย และมีความสนใจในทางการเมืองโดยเฉพาะการต่อต้านรัฐประหารในปี 2549 จึงถือว่าพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการดังกล่าวเป็นพื้นที่ของเสื้อแดงทั้งประชาชนที่มีสิทธิ์ในการเลือกตั้ง รวมทั้งประชากรแฝงที่เข้ามาประกอบอาชีพในเขตจังหวัดสมุทรปราการดังกล่าวให้สัมภาษณ์ของผู้จัดรายการวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz กล่าวว่า

“...สมาชิกคนเสื้อแดงในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ นอกจากคนในพื้นที่ที่เป็นผู้สนับสนุนพรรคเพื่อไทยและเป็นสมาชิกของสถานีวิทยุแล้ว ยังมีพี่น้องในต่างภูมิภาคด้วยที่มาทำงานประกอบอาชีพในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เช่น พี่น้องต่างจังหวัดจากภาคอีสาน...” (ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

ดังจะเห็นเชิงประจักษ์ภายหลังสลายการชุมนุมทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 แล้ว และมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จังหวัดสมุทรปราการ ทั้ง 7 เขตเลือกตั้งซึ่งผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จังหวัด
สมุทรปราการ

เขตเลือกตั้ง	ผู้ได้รับการเลือกตั้ง	สังกัดพรรค
เขตเลือกตั้งที่ 1 อำเภอเมืองสมุทรปราการ (ตำบลบางโปรงตำบลบางด้วน ตำบลปากน้ำ ตำบลท้ายบ้าน ตำบลบางปูใหม่ ตำบลแพรกษา ใหม่)	นางอรุณลักษณ์ กิจเลิศไพโรจน์	พรรคเพื่อไทย
เลือกตั้งที่ 2 อำเภอเมืองสมุทรปราการ (ตำบล สำโรงเหนือ ตำบลเทพารักษ์ ตำบลแพรกษา)	นายประเสริฐ ชัยกิจเด่นนภาลัย	พรรคเพื่อไทย
เขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอเมืองสมุทรปราการ (ตำบลบางเมือง ตำบลบางเมืองใหม่ ตำบลท้าย บ้านใหม่)	นางอนุสรฯ ยังตรง	พรรคเพื่อไทย
เขตเลือกตั้งที่ 4 อำเภอบางพลี (ยกเว้น ตำบล หนองปรือ ตำบลบางพลีใหญ่ ตำบลบางแก้ว ตำบลบางโฉลง ตำบลบางปลาตำบลราชาเทวะ)	นายวรชัย เหมะ	พรรคเพื่อไทย
เขตเลือกตั้งที่ 5 อำเภอบางเสาธง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางพลี (เฉพาะ ตำบลหนองปรือ) อำเภอ เมืองฯ (เฉพาะ ตำบลบางปู)	นางสลิลทิพย์ สุขวัฒน์	พรรคเพื่อไทย
เขตเลือกตั้งที่ 6 อำเภอพระประแดง (ยกเว้น ตำบลบางครุ และ ตำบลบางจาก)	นางนฤมล ธารดำรง	พรรคเพื่อไทย
เขตเลือกตั้งที่ 7 อำเภอพระสมุทรเจดีย์ อำเภอ พระประแดง (เฉพาะ ตำบลบางครุ และ ตำบล บางจาก)	นายประชา ประสพดี	พรรคเพื่อไทย

ในช่วงเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2552-2553 ของกลุ่มแนวร่วม
ประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) วิทยุชุมชนในพื้นที่สมุทรปราการ
หลายแห่งในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่เคยจัดรายการปกติในการจำหน่ายสินค้า โฆษณากิจกรรม
ต่างๆ ในเชิงการค้าขายได้ผันตัวเข้าสู่วิทยุวิทยุวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองตั้งแต่เหตุการณ์รัฐประหาร 19
กันยายน พ.ศ.2549 เป็นต้นมา กำเนิดเป็นวิทยุกลุ่มคนเสื้อแดงและมีบทบาทในการชุมนุมทาง

การเมืองและเข้าร่วมเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 และเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ที่มีจุดประสงค์ในการเรียกร้องให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยุบสภาโดยเร็วและได้ไปสู่การเลือกตั้งใหม่อันเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันของคนเสื้อแดง ซึ่งแกนนำหลักที่ปราศรัยบนเวทีส่วนกลางผ่านวาทกรรม อำมาตย์-ไพร่ วาทกรรมประชาธิปไตยที่แท้จริง วาทกรรมสองมาตรฐาน เป็นต้น ซึ่งวิทยุคนเสื้อแดงหลายสถานีได้เชื่อมโยงข้อมูลจากการปราศรัยของเวทีส่วนกลางในการจัดรายการที่สถานีวิทยุด้วย สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz เดิมเป็นสถานีวิทยุ 101.25MHz บริเวณศาลปู่เจ้า อำเภอมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.2552-2553 หลังจากการสลายการชุมนุมทางการเมืองในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 สถานีวิทยุถูกสั่งปิดสถานีตามประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และเริ่มจัดตั้งสถานีใหม่อีกครั้งเป็นสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ในกลุ่มสถานีวิทยุในเครือข่ายสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กวป.) ในแต่ละพื้นที่ทั้งในกรุงเทพมหานครอันเป็นสถานี กวป.กลาง และพื้นที่จังหวัดในเขตปริมณฑล เช่น นนทบุรี ปทุมธานี เป็นต้น

บทบาทสำคัญในทางการสื่อสารการเมืองผ่านช่องทาง (Channel) คือวิทยุ ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้นทุนต่ำของชนชั้นรากหญ้าตามแนวทางของกลุ่ม นปช. ที่สามารถใช้ในการรวมตัวของสมาชิกร่วมอุดมการณ์ได้ ซึ่งมีกลไกที่สำคัญของผู้จัดรายการในฐานะผู้ส่งสาร (Source) จัดรายการผ่านการเชิญชวน การปลุกอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดผ่านตัวสาร (Message) โดยมีสถานีวิทยุเป็นช่องทางในการจัดรายการเป็นยังวิทยุที่รับคลื่นสัญญาณส่งข้อมูลการจัดรายการไปยังผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งเมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนทางการเมืองในพื้นที่ได้ ย่อมมีกิจกรรมต่างๆเพื่อรักษามวลชนและเพื่อเชิญชวนในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองทั้งในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเอง และการชุมนุมใหญ่ที่รอกการสมทบจากคนเสื้อแดงที่ชุมนุมใหญ่ของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งมีเหตุการณ์ที่น่าสนใจอันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม นปช. ผ่านยุทธศาสตร์ทางการเมือง โดยเฉพาะเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองจนถึงเหตุการณ์ยุติการชุมนุมในปี พ.ศ. 2553

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการจัดกิจกรรมของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตยในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการว่ามีการดำเนินกิจกรรมอย่างไรในการเชื่อมโยงกับมวลชนในการชุมนุมทางการเมืองและบทบาทของกลุ่มผู้จัดรายการและบทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตยและมวลชนในพื้นที่ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553 ที่เวทีการชุมนุมใหญ่ของกลุ่ม นปช. เพื่อต้องการทราบถึงบทบาท

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีข้อมูลหลักจากผู้จัดรายการวิทยุจากสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz ซึ่งเป็นผู้ส่งสาร และผู้รับฟังรายการทางวิทยุซึ่งเป็นสมาชิกมวลชนคนเสื้อแดงซึ่งเป็นผู้รับสาร ขอบเขตด้านเนื้อหาเพื่อศึกษาบทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตยในการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองในปี พ.ศ.2553 ซึ่งในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นพื้นที่หนึ่งในเขตปริมณฑลที่เป็นของคนเสื้อแดง เพราะเป็นพื้นที่เขตการเลือกตั้งที่พรรคเพื่อไทยได้รับการเลือกตั้งทุกเขตการเลือกตั้งในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี พ.ศ. 2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบรูปแบบการจัดกิจกรรมของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ โดยเฉพาะกิจกรรมการปราศรัยชุมนุมของแกนนำ นปช. ในพื้นที่รวมทั้งผู้จัดรายการของสถานีวิทยุซึ่งมีส่วนสำคัญในการรวมมวลชนและขยายมวลชนกลุ่มเสื้อแดงในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อให้ทราบบทบาทหน้าที่ของสถานีผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz ทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้จัดรายการในฐานะผู้ส่งสารและบทบาทหน้าที่ทางสถานีวิทยุเองที่เป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์เชิญชวนทั้งกิจกรรมของสมาชิกในพื้นที่และการเข้าร่วมการชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553

ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

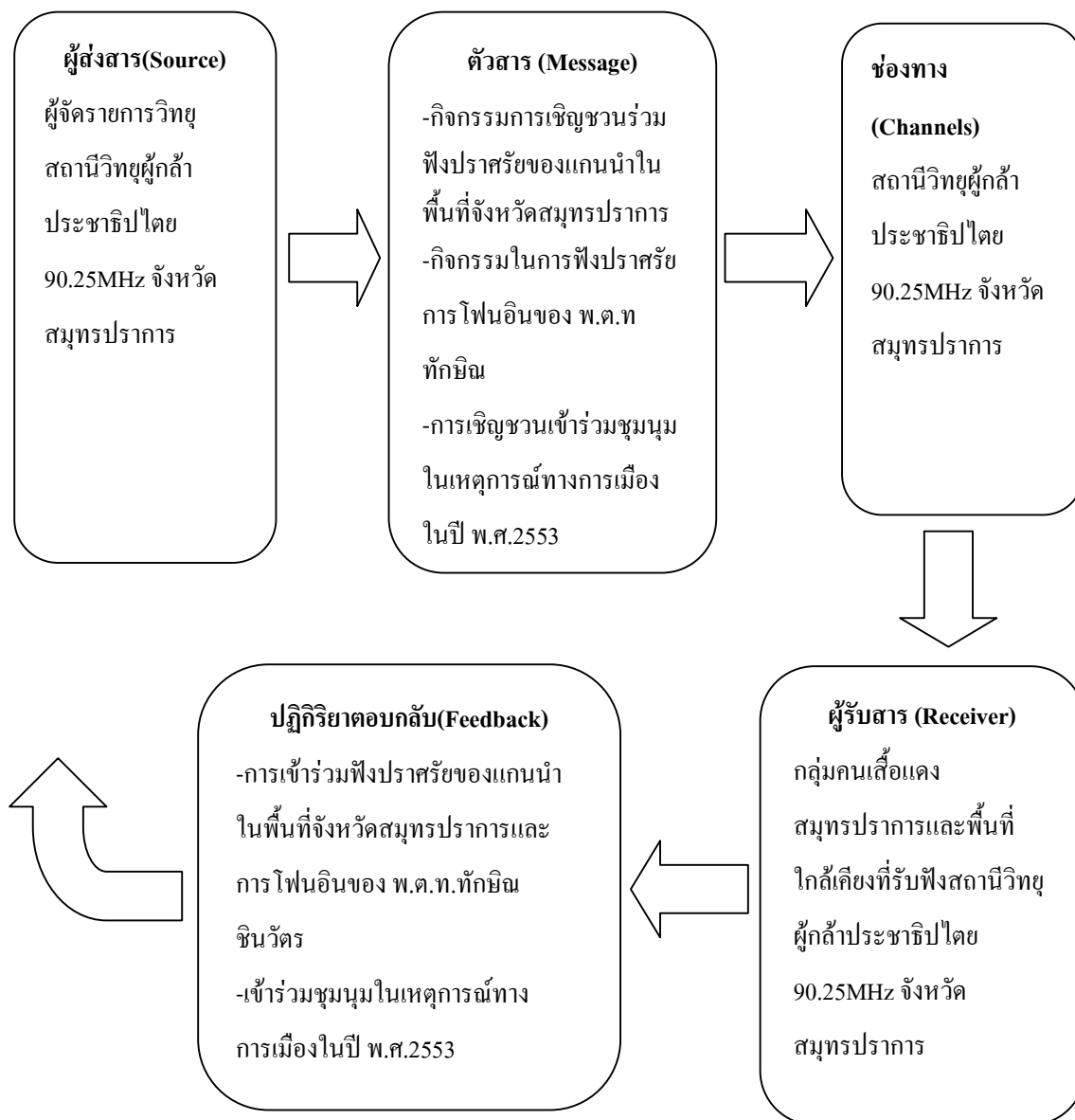
ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในภาคประชาชนในชุมชน และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความสนใจในการทางการเมือง บทบาทในการสร้างทัศนคติทางการเมืองและแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และการกล่อมเกลாதทางการเมืองซึ่งในสังคมที่ใช้สื่อต่างๆ ในการผ่านความรู้ ทัศนคติ หรือวัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตยในบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งในช่วงกึ่งทศวรรษที่ผ่านมาวิถุชุมชนได้ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และขยายแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มสื่อที่ยึดโยงกับสถาบันทางอำนาจในสังคม ปรากฏการณ์สื่อวิถุชุมชนทางการเมืองในประเทศไทยถือได้ว่าเป็นสื่อที่ไม่ได้โยงกับสถาบันทางอำนาจทางสังคมแบบเดิมอีกต่อไป เพราะวิถุชุมชนทำหน้าที่เป็นสื่อในการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิความเป็นธรรมประชาธิปไตยในชุมชน

ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

เป็นประโยชน์ต่อนโยบายของรัฐในการควบคุมสถานีวิทยุให้มีการจัดตั้งและจดทะเบียนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งวิถุชุมชนที่ผ่านมาในอดีตก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ เช่น เกิดคลื่นแทรกสถานีหลักทั่วไปที่มีการจัดตั้งและจดทะเบียนถูกต้อง และเกิดการรบกวนวิทยุการบิน เพราะคลื่นของวิถุชุมชนอาจก่อให้เกิดอันตรายจากการรบกวนวิทยุการบินได้ รวมทั้งกำเนิดวิถุชุมชนแอบแฝง วิถุชุมชนในยุคแรกเป็นวิถุชุมชนที่ทำงานโดยชุมชนจริง คือทำงานแบบอาสาสมัคร แต่ต่อมาได้มีการแอบแฝงทำธุรกิจเกิดขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นที่กรมประชาสัมพันธ์จะต้องพยายามเข้ามาจัดระเบียบ

ส่วนประเด็นสถานีวิทยุชุมชนที่ผันตัวเข้ามาจัดรายการในเชิงลักษณะการเมือง หรือสนับสนุนการชุมนุมเคลื่อนไหวในอดีตที่ผ่านมา มีความจำเป็นที่จะต้องมีความชัดเจนเรื่องรูปแบบการจัดรายการ คำพูดที่ส่งผลกระทบในเชิงลบทั้งต่อบุคคลและองค์กรหน่วยงานต่างๆ และประเด็นคำพูดสร้างความเกลียดชัง (Hate speech) คำพูดที่สร้างความเกลียดชังและความแตกแยกทางสังคม โดยเฉพาะขั้วอำนาจสองสีทางการเมืองของไทยทั้งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เสื้อเหลือง) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (เสื้อแดง) คู่ขัดแย้งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยมาตั้งแต่หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สถานีวิทยุ หมายถึง สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz สมุทรปราการ ซึ่งในอดีตเป็นสถานีวิทยุสื่อแดง 101.25MHz จัดตั้งโดยผู้จัดรายการหลายสถานีของกลุ่มวิทยุสื่อแดงในเขตจังหวัดสมุทรปราการ หลังการสลายการชุมนุมและปิดสถานีวิทยุภายใต้ พ.ร.ก.ปัจจุบันตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลลำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้จัดรายการวิทยุสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz

สมุทรปราการ

สาร หมายถึง เนื้อหาในการจัดรายการวิทยุทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรม และเชิญชวนเข้าร่วมชุมนุม รวมทั้งการผลิตซ้ำชุดความคิดของแกนนำ นปช.

ช่องทาง หมายถึง ช่องทางการสื่อสารของผู้ส่งสารซึ่งคือสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz และช่องทางการรับสารคือวิทยุที่รับฟังคลื่นของสถานีวิทยุ 90.25MHz ในการรับฟังข้อมูล

ผู้รับสาร หมายถึง สมาชิกสถานีวิทยุซึ่งเป็นสื่อแดงในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

สมาชิกของสถานีวิทยุ หมายถึง สมาชิกสถานีวิทยุซึ่งเป็นกลุ่มสื่อแดงในพื้นที่ที่เข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่และเข้าร่วมการชุมนุมเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2553

กิจกรรมของสถานีวิทยุ หมายถึง กิจกรรมของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz ที่จัดกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ เช่น กิจกรรมเข้าร่วมฟังปราศรัยของแกนนำกลุ่มนปช. ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

บทบาทของกลุ่มผู้จัดรายการวิทยุ หมายถึง บทบาทของผู้จัดรายการสถานีซึ่งเป็นผู้ส่งสาร ในการจัดรายการวิทยุที่มีบทบาทในการส่งสารให้ผู้รับสารเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น รวมทั้งการเชิญชวนเข้าร่วมการชุมนุม

บทบาทของสถานีวิทยุ หมายถึง บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25MHz สมุทรปราการ ที่มีบทบาทในการรวมกลุ่มของสมาชิกสื่อแดงในพื้นที่ผ่านกิจกรรมที่ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนกลุ่มสื่อแดงในพื้นที่เข้าร่วมการชุมนุมในเหตุการณ์ พ.ศ. 2553

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งสาระสำคัญได้ดังนี้

1. แนวคิดบทบาทวิทยุกับการสื่อสารทางการเมือง
2. วรรณกรรมด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1. ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง
 - 2.2. ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดของสำนักโทรอนโต
 - 2.3. ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะ (Public space)
3. บทบาทวิทยุกรณีศึกษาในต่างประเทศ
 - 3.1 บทบาทการใช้วิทยุในการโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมนี
 - 3.2 บทบาทวิทยุกับเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศรวันดา
4. บทบาทวิทยุกรณีศึกษาในประเทศไทย
 - 4.1 บทบาทของวิทยุในการเผยแพร่ประชาธิปไตยของรายการสนทนาทางวิทยุระหว่างนายมั่น ชูชาติ กับนายคง รักไทย ช่วง พ.ศ. 2484-2486
 - 4.2 บทบาทวิทยุกลุ่มกระหิ่งแดงและนวล
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดบทบาทวิทยุกับการสื่อสารทางการเมือง

ละตินอเมริกาเริ่มบุกเบิกวิทยุชุมชนเมื่อห้าสิบปีที่ผ่านมาแล้ว ความยากจนและความไม่เป็นธรรมในสังคมกระตุ้นให้เกิดประสบการณ์ครั้งแรก ๆ เช่น วิทยุชาวเหมืองในประเทศโบลิเวียเมื่อ ค.ศ. 1947 และวิทยุชูตาเตนซา/ กลุ่มพลังวัฒนธรรม ในประเทศโคลัมเบียเมื่อปีเดียวกันทั้งสอง สถานีเป็นผู้ริเริ่มแนวทางวิทยุชุมชน แต่แนวคิดวิทยุชุมชนได้วิวัฒนาการขึ้นอีกมาก ตัวอย่างเช่น วิทยุชาวเหมืองในประเทศโบลิเวียส่งกระจายเสียงตลอดฉบับสัปดาห์ที่มีความขัดแย้งกันระหว่างลัทธิมาร์กซ์กับลัทธิทุนนิยม จุดหลักจึงอยู่ที่การที่ชุมชนรวมตัวกันต่อสู้ เพื่อให้มีสภาพการทำงานที่ดีขึ้น และเป็นธรรมมากขึ้น สถานีวิทยุจึงถูกมองว่าเป็นของสหภาพแรงงาน ทั้ง ๆ ที่คนงานเหมืองเป็นฝ่ายช่วยกันออกเงินซื้ออุปกรณ์ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สถานีวิทยุกระจายเสียงชูตาเตนซาใน

ประเทศโคลัมเบียก็เช่นกัน สถานีนี้มุ่งสนับสนุนชาวนา แม้ว่าชาวนาไม่ได้เป็นเจ้าของหรือผู้จัดการ ผู้ฟังที่เป็นชาวนาเขียนจดหมายถึงสถานีปีละกว่าห้าหมื่นฉบับ ทุกครั้งที่สถานีผลิตรายการจึงนึกถึงความปรารถนาและความต้องการของชาวนาเสมอ แต่สถานีนี้ก็ยังไม่ใช่

“...วิทยุโดยประชาชน เพื่อประชาชน...” ตามหลักการวิทยุชุมชนในปัจจุบันถึง กระนั้น ความพยายามอย่างเป็นระบบครั้งแรกของสถานีวิทยุกระจายเสียงชุดาเตนซาในการให้ การศึกษาทางวิทยุ ก็ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวที่แพร่ขยาย และกลายมาเป็นสมาคมวิทยุกระจายเสียง เพื่อการศึกษาของชาวละตินอเมริกัน (Latin American Educational Radio Broadcasting Association- ALER) การโยงสถานีวิทยุเข้ากับการศึกษารั้งนี้ ซึ่งก็เป็นแนวคิดพื้นฐานของการ บริการสาธารณะ ถือเป็นกำเนิดสื่อชุมชนในละตินอเมริกา (คอลิน เฟรเซอร์ และ โซเนีย เรสเตร โป เอสตราดา, 2001, หน้า 14-15)

วิทยุชุมชนขึ้นต้นในละตินอเมริกา แต่กลับไปเบ่งบานในยุโรปเป็นสื่อทางเลือก หรืออีก นัยหนึ่งเป็นการวิเคราะห์สื่อกระแสหลัก สื่อทางเลือกในยุโรปประลองกำลังกับการกระจายเสียง สาธารณะของรัฐในช่วงทศวรรษ ค.ศ. 1960 และ 1970 เมื่อกลุ่มผู้ประกอบการใจถึงกลุ่มหนึ่ง ออกอากาศอย่างผิดกฎหมาย และแย่งผู้ฟังจำนวนมาก ไปจากสถานีที่รัฐผูกขาดและควบคุมอยู่ ใน ซีกโลกตะวันตกสถานีวิทยุกระจายเสียงที่ผิดกฎหมายเหล่านี้ เป็นตัวกระตุ้นให้รัฐบาลและการ กระจายเสียงแห่งชาติเปิดวิทยุท้องถิ่นที่ถูกต้องตามกฎหมายการก่อตั้งสถานีวิทยุชุมชนในทวีป แอฟริกา กลายเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม หลังจากที่รัฐบาลประเทศแอฟริกาได้ ซึ่งมีนโยบาย แบ่งแยกผิวสีอำนาจ จากนั้นก็มีกระบวนการประชาธิปไตย การกระจายอำนาจ และการปรับ โครงสร้างทางสังคมตามมาในประเทศอื่น ๆ ของคอลิน เฟรเซอร์ และ โซเนีย เรสเตร โป เอสตราดา (2001, หน้า 14-15)

ทั้งนี้ในบริบทสังคมไทยวิทยุชุมชนท้องถิ่น หรือวิทยุชุมชนถือว่าได้เป็นสื่อภาค ประชาชน ซึ่งในช่วงกึ่งทศวรรษที่ผ่านมาวิทยุชุมชนได้ถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และขยายแนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มสื่อที่ยึดโยงกับ สถาบันทางอำนาจในสังคม ปราบฏุกการณ์สื่อวิทยุชุมชนทางการเมืองในประเทศไทยถือได้ว่าเป็น สื่อที่ไม่ได้ยึดโยงกับสถาบันทางอำนาจทางสังคมแบบเดิมอีกต่อไป เพราะวิทยุชุมชนทำหน้าที่เป็นสื่อ ในการเคลื่อนไหวเรื่องสิทธิความเป็นธรรมประชาธิปไตย กลุ่มวิทยุชุมชนจำนวนหนึ่งจึงผันตัวเอง ขึ้นมาเสนอเนื้อหา โดยเกาะประเด็นเรื่องสิทธิ ความเป็นธรรม ประชาธิปไตย สื่อเหล่านี้ตกเป็นเป้า การถูกควบคุมอย่างหนักจากรัฐ ชาวชนบทท้องถิ่นลุกขึ้นมาใช้สื่อทางเลือก สื่ออื่นนอกเหนือจาก การรับสารจากโทรทัศน์เป็นหลัก เพราะว่าทีวีกระแสหลักมักนำเสนอข่าวสารด้านเดียว ผูกขาด ความคิด และและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คนท้องถิ่นเริ่มติดตั้งจานดาวเทียม และเปิดรับข้อมูล

ข่าวสารจากเคเบิลทีวีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะใช้เปรียบเทียบกับข่าวสารกระแสหลัก และเปิดรับข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งได้ลุกขึ้นมาผลิตสื่อเพื่อใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายในชุมชนท้องถิ่น (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2554, หน้า 11)

บทบาทของการสื่อสารวิทยุในทางการเมืองนั้น การสื่อสารถือว่าเป็นเครื่องมือทางการเมือง ซึ่งในระบบการเมืองนั้น จะมีการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในระบบได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกของระบบการเมืองมีสิทธิในการเข้าร่วมกับกระบวนการทางการเมืองและสื่อสารความต้องการของตนออกมา การที่สมาชิกของระบบการเมืองจะใช้สิทธินี้ได้นั้น จำเป็นจะต้องมีสารสนเทศเพื่อที่จะทราบว่าจริง ๆ แล้ว ระบบการเมืองมีการตอบสนองความต้องการของตนอย่างไร ดังนั้นความสำคัญของการสื่อสารวิทยุในทางการเมืองในฐานะที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการเมือง ดังนี้ 1. บทบาทในการเสนอแนะและถ่ายทอดข่าวสารทางการเมือง คือ การสอดส่องเสนอแนะ ถ่ายทอดและรายงานความเคลื่อนไหวของข้อเท็จจริงและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองผ่าน สื่อบุคคล สื่อมวลชน เพื่อให้ประชาชนได้นำไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ 2. บทบาทในการสร้างทัศนคติทางการเมือง คือการพูดคุย การเผยแพร่ สามารถที่จะช่วยสร้างจิตสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้ 3. บทบาทในการสร้างความสนใจทางการเมือง คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญเป็นเบื้องต้น ส่วนการสื่อสารทางด้านมวลชนนั้นจะมีบทบาทสำคัญรองลงมา การที่นักการเมืองได้พบปะพูดคุยกับประชาชนนั้น ย่อมดีกว่าการที่จะขยายข่าวสารต่าง ๆ ออกไปทางสื่อมวลชน 4. บทบาทในการจัดระเบียบวาระ (Agenda-setting) เกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางการเมืองที่ควรนำมาอภิปรายซึ่งหน้าที่ในข้อนี้ ส่วนใหญ่แล้วเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชน โดยสื่อมวลชนอาจเสนอเน้นประเด็นปัญหาใหม่ ๆ เพื่อดึงดูดให้ประชาชนหันมาสนใจ ยิ่งสื่อมวลชนให้น้ำหนักความสำคัญแก่เรื่องใดมากเท่าใด ประชาชนก็มักจะให้ความสำคัญแก่เรื่องนั้นมากขึ้นด้วย 5. บทบาทในการสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การสื่อสารยังถูกนำมาเอามาใช้สร้างความรู้และความเข้าใจการเมืองผ่านการเผยแพร่ประชาธิปไตย 6. บทบาทในการเผยแพร่ปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง เป็นลักษณะการปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติทางการเมือง โดยใช้การสื่อสารประเภทชักจูงและสื่อสารแบบรณรงค์ (Campaign) 7. บทบาทในการสร้างบทบาททางการเมือง เป็นความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้ทัศนคติได้นำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมืองให้ประชาชนรู้ถึงบทบาทและสิทธิและหน้าที่ 8. บทบาทในการพัฒนาทางการเมือง (Political development) การสื่อสารในประเด็นนี้มีประโยชน์ในการชักชวนโน้มน้าวประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองต่าง ๆ ได้

วรรณกรรมด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง

ลาสเวลล์ (Lasswell, 1948 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสระเสถียร, 2554, หน้า 154) คือนักคิดคนสำคัญด้านการสื่อสารทางการเมืองที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่าประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลกระทบของการสื่อสาร ซึ่งองค์ประกอบหลังคือส่วนสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง เพราะผลของการเมืองจะกระทบถึงปัจเจกชนและรัฐเสมอไม่ทางตรงก็ทางอ้อม องค์ประกอบของยุทธศาสตร์การสื่อสารตามแนวคิดของลาสเวลล์ (Lasswell, 1948) มีดังนี้

1. ผู้ส่งสาร ในทางการเมือง ผู้ส่งสาร หมายถึง นักการเมือง พรรคการเมือง องค์กรสถาบัน และโครงสร้างการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากบุคคลเป็นหลัก ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงถูกนำมาศึกษามากว่าการสื่อสารในอาชีพอื่น เพราะเกี่ยวข้องกับอำนาจและการรักษาอำนาจ สะท้อนให้เห็นได้จากการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันที่ขอบเขตแตกต่างกัน เพื่อความสำเร็จของนักการเมืองจึงมีการดึงสื่อมวลชนให้มาสนับสนุนการหาเสียง หรือการรณรงค์ทางการเมืองได้ และในทางกลับกันก็เป็นการผลักดันฝ่ายตรงข้ามให้ตกอยู่ในมุมอับ หรือการนำเสนอภาพพจน์ตัวเองผ่านสื่อมวลชนก็จะยิ่งเพิ่มศักยภาพการสื่อสารให้ขยายวงกว้างออกไปอีก อย่างไรก็ตามการโฆษณาหาเสียงในตำแหน่งประธานาธิบดีและผู้ทำชิง ทั้งสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส มีวิธีการนำเสนอที่คล้ายคลึงกัน คือ แบบแผนการหาเสียงเทคนิคการผลิต และการใช้บทสนทนา แต่ที่แตกต่างกันบางประการในเรื่องของยุทธศาสตร์การหาเสียงทางการเมืองของทั้งสองประเทศ โดยการเลือกตั้งในฝรั่งเศสจะเน้นถึงประเด็นการหาเสียง (Issues) การนำเสนอนโยบาย การวางบุคลิกภาพ และการพัฒนาภาพพจน์ต่อผู้รับสาร ในขณะที่ในสหรัฐอเมริกา มักเน้นแต่เรื่องตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง การปรากฏตัวต่อหน้าสื่อมวลชน รวมไปถึงการกล่าวร้ายต่อผู้สมัครคนอื่น เป็นต้น

2. สารสนเทศทางการเมือง การวางยุทธศาสตร์การเมือง สารสนเทศจะเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของสารของการสื่อสารการเมืองโดยตรงสารสนเทศจะผ่านการกลั่นกรองจนเป็นความรู้ที่มีการจัดระเบียบพร้อมที่จะนำไปใช้ได้ด้วยเหตุนี้สารจึงมีการปรับเปลี่ยนขยายตัว หรือทดแทนสารสนเทศเก่าที่ล้าสมัย ตลอดจนสามารถเคลื่อนย้าย แพร่กระจายออกไป และแบ่งปันข้อมูลร่วมกันในยุคของสังคมข่าวสารซึ่งเป็นที่ต้องการของทุกฝ่าย สารสนเทศจึงมีพลังและทำให้เกิดการสื่อสารสนเทศเพื่อการแข่งขัน ดังนั้น การซื้อหรือการแลกเปลี่ยนสารสนเทศ จึงต้องมีการไต่ตรองเพื่อนำไปใช้ในการวางยุทธศาสตร์ต้องมีความละเอียดป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

3. ช่องทางการสื่อสาร จากอดีตจนถึงปัจจุบันช่องทางการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นหลักนั้นได้แก่สื่อสารมวลชน รัฐบาล (พรรคการเมือง) ในหลายประเทศมักจะพยายามเข้าไปมีอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน โดยอาศัยสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือเพื่อผลักดันให้ประชาชนมีแนวความคิดที่ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลและยอมรับรัฐบาล ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองจึงอยู่ที่การสร้างอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน อย่างไรก็ตามช่องทางการสื่อสารแบบใหม่ก็เข้ามา มีบทบาทมากขึ้นในลักษณะของสื่อกึ่งมวลชน (Quasi-mass media) เพื่อเข้าไปมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมนักรบการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตัวอย่างสื่อกึ่งมวลชน เช่น จดหมายข่าว วารสารวิชาชีพ บันทึกรายวัน วิทยุสมัครเล่น อีเมลล์ (E-mail) เป็นต้น อย่างไรก็ตามสื่อกึ่งมวลชนจะประสบความสำเร็จได้ต้องเกิดการขยายตัวทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

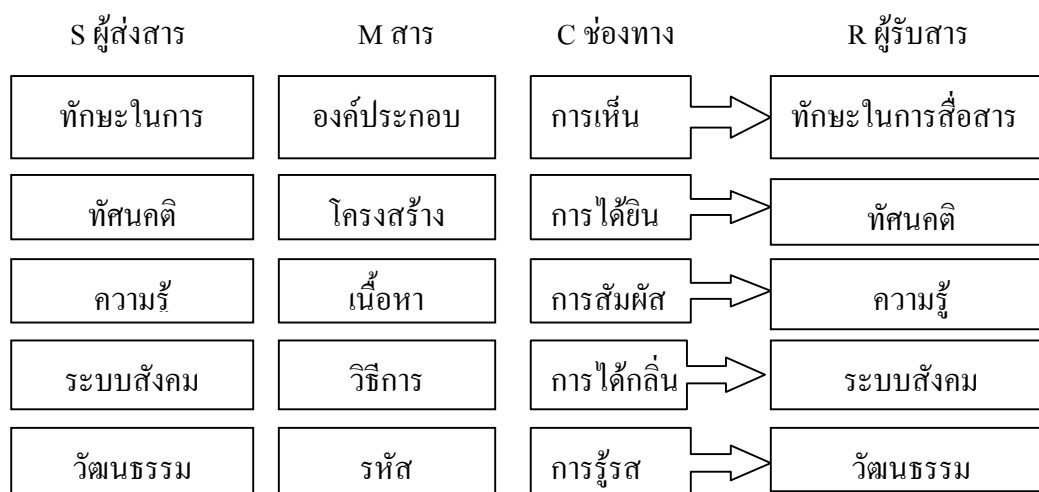
4. ผู้รับสาร ปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อการเมืองที่แพร่หลายมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสามารถรับได้ทั้งเสียงและภาพที่เคลื่อนไหวได้ เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนอื่น ๆ แล้ว โทรทัศน์เป็นสื่อที่เหมาะสมกับบุคคลทุกระดับทุกภูมิภาค นอกจากนี้โทรทัศน์ยังมีพลังในการกระตุ้นหรือชักนำผู้รับสารได้โดยง่าย ปกติในการคัดเลือกข่าวสารและการจัดการวารสาร (Agenda setting) ผู้เปิดรับสื่อมักจะอาศัยหลักเกณฑ์วัดความสำคัญของข่าวสารจากความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว (Source credibility) หรือแม้แต่การระเสนอข่าวที่กดดันต่ออารมณ์ของผู้เปิดรับสื่อ จนอาจกล่าวได้ว่าผู้เปิดรับสื่อโทรทัศน์เป็นผู้ให้เหตุผลในการจัดลำดับความสำคัญของข่าว (สุรพงษ์ โสระเสถียร, 2545, หน้า 153-159)

แมคเนียร์ (McNair, 2003) กล่าวว่ากิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด คือ การสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ ทุกอย่างที่เราปรากฏสู่สายตาของประชาชน จุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองก็คือ แหล่งสารซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมือง อันได้แก่ บุคคลทางการเมือง เช่น นักรบการเมือง นายกรัฐมนตรี ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และองค์กรทางการเมือง เช่น รัฐบาล เป็นต้น จะสร้างสารทางการเมืองเพื่อให้ระบบการเมืองดำเนินไปได้ไบรแอน แมคเนียร์ (McNair, 2003) ซึ่งให้เห็นว่าองค์การทางการเมือง (Political organization) เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสื่อสารทางการเมือง ในฐานะที่เป็นผู้ส่งข่าวสารเกี่ยวกับนโยบาย กิจกรรมการดำเนินงาน แนวคิด และอุดมการณ์ทางการเมืองขององค์กรไปยังประชาชนองค์กรทางการเมืองเป็นองค์กรที่พยายามจะมีบทบาทในกระบวนการบริหารและกำหนดนโยบายของรัฐมีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองในฐานะรัฐบาลหรือสมาชิกรัฐสภา เพื่อผลักดันให้นโยบาย กฎหมาย และให้รัฐบาลบริหารงานตามแนวทางที่องค์กรของตนเห็นว่าสมควรและต้องการให้เกิดขึ้น กระบวนการสื่อสารทางการเมืองมีองค์ประกอบของการสื่อสารประกอบด้วยแหล่งสาร ซึ่งเป็นผู้สร้างสาร และส่งสารผ่านทางไปยังผู้รับสาร โดยก่อให้เกิดผล คือ การทำหน้าที่ของระบบทางการเมือง อันได้แก่ การกล่อมกลาทาง

การเมือง (Political socialization) การเลือกสรรบุคคลทางการเมือง (Political recruitment) การวางกฎ (Rule-making) การใช้กฎ (Rule application) เป็นต้น ดังนั้น การจะตัดสินใจว่าการสื่อสารในสถานการณ์ใดเป็นการสื่อสารทางการเมืองจึงมีหลักเกณฑ์ คือ ผู้ส่งสารและสารต้องเกี่ยวข้องกับการเมือง และทำการสื่อสารเพื่อมุ่งหวังให้กิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานในระบบการเมืองมีความจำเป็นต้องใช้การสื่อสาร ด้วยเหตุที่ว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญและจำเป็นในการทำให้เกิดเอกภาพและประสิทธิภาพของระบบการเมือง (McNair, 2003, p. 5)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสารที่เรียกว่า ตัวแบบ SMCR Model ตามแนวคิดของเบอร์โล (Berlo, 1960) บอกว่าในกระบวนการสื่อสารจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ผู้ส่งสาร (Source) ตัวสาร (Message) สื่อ หรือช่องทางในการสื่อสาร (Channels) และผู้รับสาร (Receiver)

ตามความคิดเห็นของ เดวิด เบอร์โล (Berlo, 1960) ผู้ส่งสาร (Source) คือ ผู้สร้างสารที่มีเจตนาที่จะสื่อสาร ส่วนตัวสาร (Message) คือ การแปลความหมายของความคิดเห็นของผู้ส่งสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ เช่น ภาษาหรือการแสดงออก ขณะช่องทาง (Channels) คือ สื่อที่ตัวสารจะถูกส่งผ่าน และผู้รับสาร คือ บุคคลที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสาร ซึ่งในองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารทั้ง 4 ตัว จะมีรายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 2 องค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารตามความคิดของเบอร์โล (Berlo, 1960)

ตามลักษณะของทฤษฎี S M C R นี้ มีปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการสื่อสารประกอบด้วย

1. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills) หมายถึง ทักษะซึ่งทั้งผู้ส่ง และผู้รับควร จะมีความชำนาญในการส่ง และการรับการเพื่อให้เกิดความเข้าใจกันได้อย่างถูกต้อง เช่น ผู้ส่งต้องมีความสามารถในการเข้ารหัสสาร มีการพูดโดยการใช้ภาษาพูดที่ถูกต้อง ใช้คำพูดที่ชัดเจนฟังง่าย มีการแสดงสีหน้าหรือท่าทางที่เข้ากับการพูด ท่วงทำนองลีลาในการพูดเป็นจังหวะน่าฟังหรือ การเขียนด้วยถ้อยคำสำนวนที่ถูกต้องสละสลวยน่าอ่าน เหล่านี้เป็นต้น ส่วนผู้รับต้องมีความสามารถในการถอดรหัสและมีทักษะที่เหมือนกันกับผู้ส่งโดยมีทักษะการฟังที่ดี ฟังภาษาที่ผู้ส่งพูดมารู้เรื่อง หรือสามารถอ่านข้อความที่ส่งมานั้นได้ เป็นต้น

2. ทศนคติ (Attitudes) เป็นทัศนคติของผู้ส่ง และผู้รับซึ่งมีผลต่อการสื่อสาร ถ้าผู้ส่งและผู้รับ มีทัศนคติที่ดีต่อกันจะทำให้การสื่อสารได้ผลดี ทั้งนี้เพราะทัศนคติย่อมเกี่ยวข้องไปถึงการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับด้วย เช่น ถ้าผู้ฟังมีความนิยมชมชอบในตัวผู้พูดก็มักจะมีความเห็นคล้อยตามไปได้ง่าย แต่ในทางตรงข้าม ถ้าผู้ฟังมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้พูดก็จะฟังแล้วไม่เห็นชอบด้วย และมีความเห็นขัดแย้งในสิ่งที่พูดมานั้น

3. ระดับความรู้ (Knowledge levels) ถ้าผู้ส่ง และผู้รับมีระดับความรู้เท่าเทียมกันก็จะทำให้การสื่อสารนั้นลุล่วงไปด้วยดี แต่ถ้าหากความรู้ของผู้ส่ง และผู้รับมีระดับที่แตกต่างกันย่อม จะต้องมีการปรับปรุงความยากง่ายของข้อมูลที่จะส่งในเรื่องความยากง่ายของภาษา และถ้อยคำสำนวนที่ใช้ เช่น ไม่ใช่คำศัพท์ทางวิชาการ ภาษาต่างประเทศ หรือถ้อยคำยาว ๆ สำนวนสลับซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อให้สะดวก และง่ายต่อความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น การที่หมอรักยาคน ไข้แล้วพูดแต่คำศัพท์ การแพทย์เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ย่อมทำให้คนไข้ไม่เข้าใจว่าตนเองเป็นโรคอะไรแน่ หรือพัฒนาการ จากส่วนกลางออกไปพัฒนาหมู่บ้านต่าง ๆ ในชนบท เพื่อให้คำแนะนำทางด้านการเกษตร และเลี้ยง สัตว์แก่ชาวบ้าน ถ้าพูดแต่ศัพท์ทางวิชาการโดยไม่อธิบายด้วยถ้อยคำภาษาง่าย ๆ หรือไม่ใช้ภาษา ท้องถิ่นก็จะทำให้ชาวบ้านไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิดได้ หรือในกรณีของการใช้ภาษามือของผู้พิการ ทางโสต ถ้าผู้รับไม่เคยได้เรียนภาษามือมาก่อนทำให้ไม่เข้าใจ และไม่สามารถสื่อสารกันได้ เหล่านี้ เป็นต้น

4. ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-culture systems) ระบบสังคม และวัฒนธรรมในแต่ละชาติเป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดพฤติกรรมของประชาชนในประเทศนั้น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยึดปฏิบัติ สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละชาติย่อมมีความแตกต่างกันเช่น การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโส หรือวัฒนธรรมการกินอยู่ ฯลฯ ดังนั้นในการติดต่อสื่อสารของบุคคล ต่างชาติต่างภาษา จะต้องมีการศึกษาถึงกฎข้อบังคับทางศาสนาของแต่ละศาสนาด้วยจากแนวคิดการ

สื่อสารดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองทำให้เกิดแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

ลาสเวลล์ (Lasswell, 1948 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสระเสถียร, 2554, หน้า 154) ได้เสนอแบบจำลองของการสื่อสารทางการเมืองว่าประกอบด้วย ใคร พูดอะไร ผ่านช่องทางใด ถึงใคร แล้วทำให้เกิดผลอะไร หรือ who (says) what (to) whom (in) what channel (with) what effect ซึ่งสอดคล้องกับความหมายทางการเมืองของเขาที่บอกว่า การเมืองหมายถึงใคร ได้อะไร เมื่อไหร่ และอย่างไร (Politics is who gets what, when, where, and how) โดยลาสเวลล์ (Lasswell, 1948) มองว่าผลกระทบของสารในทางการเมืองนี้เองเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารเป็นการเมือง

ภาพที่ 3 แบบจำลองของลาสเวลล์ (Lasswell, 1948)

ทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดของสำนักโทรอนโต

อินนิส (Innis, 1950, อ้างถึงใน สมสุข หินวิมาน, 2556, หน้า 20) นักวิชาการคนสำคัญของสำนักโทรอนโต มีผลงานที่สำคัญในหนังสือเรื่องจักรวรรดิและการสื่อสาร (Empire and communication) ในปี 1950 อินนิสได้พัฒนาความคิดเรื่องการขยายตัวของระบบจักรวรรดิออกไป โดยเขาเห็นว่าระบบจักรวรรดิไม่สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการขยายแสนยานุภาพทางการทหารและการรบเพื่อขยายดินแดนเท่านั้น หากแต่โครงสร้างอำนาจในสังคม (Structure of power) ของระบบจักรวรรดิจะดำรงอยู่และเผยแพร่ออกไปได้ก็ต้องอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารควบคู่กัน ยกตัวอย่างในยุคกรีกกลุ่มผู้ปกครองจะใช้การพูดในที่สาธารณะ (Public speaking) เพื่อเป็นเครื่องมือโน้มน้าวและแสดงพลังอำนาจในทางการเมือง แต่พอมาถึงยุคจักรวรรดิโรมันที่สนใจการทำศึกสงครามและแผ่ขยายอาณาจักร โรมันได้ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารหลายชนิดตั้งแต่การสร้างล้อรถและถนน พัฒนาระดาษ คัดค้นตัวเลข ตัวอักษร ระบอบสัญญา ตราเครื่องหมาย และประยุกต์ใช้ออกสารราชการบัญชาการรบของจักรวรรดิโรมันนั่นเอง จนแม้มาถึงการเผยแพร่จักรวรรดิในรุ่นหลังก็ยังมี การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญด้วยเช่นกัน ดังที่อินนิสได้วิเคราะห์กรณีของเทคโนโลยีการพิมพ์ว่าเป็นความพยายามของโลกจักรวรรดิตะวันตกที่จะขยายพื้นที่และอำนาจไปยังส่วนอื่น ๆ ของโลก โดยใช้กลยุทธ์ทั้งการกระจุกตัวเข้าสู่ศูนย์กลาง (Centralization) และการ

กระจายตัวออกจากศูนย์กลาง (Decentralization) กล่าวคือ ในแง่ของการรวมศูนย์นั้นจะมีความพยายามที่จะสร้างศูนย์กลางอำนาจของรัฐชาติผ่านการพิมพ์ และใช้กฎหมาย ระบบการศึกษาที่เป็นมาตรฐานสากล และระบอบการบริหารที่ดึงอำนาจจากท้องถิ่นเข้าสู่กลาง และสำหรับในแง่ของการกระจายศูนย์เทคโนโลยีการพิมพ์ได้สร้างสื่อที่นำหนักเบาเคลื่อนย้ายสะดวก และผลิตซ้ำ ๆ ออกมาได้ในปริมาณมาก จึงทำให้อุดมการณ์ความคิดของศูนย์กลางจักรวรรดิแพร่ออกไปสู่พื้นที่ที่กว้างไกลได้ง่าย

ด้วยเหตุนี้ข้อสรุปของอินนิสจึงกล่าวได้ว่า เฉพาะชาติหรือกลุ่มคนที่มีอำนาจและเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเท่านั้นจึงสามารถขยายจักรวรรดิข้ามพื้นที่ออกไปอย่างกว้างขวางและในเวลาเดียวกัน ยิ่งระบบการสื่อสารขยายออกไปกว้างไกลมากเท่าใด กลุ่มคนที่อยู่ชายขอบจากอำนาจศูนย์กลาง (Marginality) ก็จะถูกครอบงำมากขึ้น (สมสุข หินวิมาน, 2556, หน้า 20)

ขณะที่แมคลูฮัน (McLuhan, 1964 , อ้างถึง ในกาญจนา แก้วเทพ และสุสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 149) ได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นหมู่บ้านโลก (The global village) แมคลูฮันอธิบายว่าเป็นกระบวนการเชื่อมร้อยผู้คน วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และข่าวสารต่าง ๆ จากที่เคยต่างคนต่างอยู่ในต่างสังคมให้เชื่อมโยงจนกลายเป็นหนึ่งเดียวหรือการเสพวัฒนธรรมร่วมอย่างเดียว เช่น ไม่ว่าเราจะอยู่ส่วนไหนในโลกเราจะดื่มโค้กหรือเป๊ปซี่เหมือนกัน จิบกาแฟสตาร์บัค กินอาหารจานด่วนแบบแมคโดนัลด์หรือเคเอฟซี นั่งกางเกงยีนส์ลีวายส์ สวมรองเท้าไนกี้ เล่นตุ๊กตาบาร์บี้และดูข่าวผ่านเครือข่าย CNN ทั้งหมดนี้เกิดจากความพยายามของสื่อที่จะเชื่อมร้อยผู้คนข้ามพรมแดนและผลักดันให้พลเมืองโลกและวัฒนธรรมโลกถูกดูดซับเข้าสู่สภาวะการเป็นหมู่บ้านโลกที่มีหนึ่งเดียว แมคลูฮันอธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่เทคโนโลยีการสื่อสารของมนุษย์เข้ามาเชื่อมร้อยผู้คนและวัฒนธรรมข้ามพรมแดนนั้นเกิดขึ้นเป็นสองระลอกใหญ่ ๆ กล่าวคือ ในครั้งแรกนั้นเมื่อมนุษย์ได้ประดิษฐ์นวัตกรรมสามประเภทขึ้นมา อันได้แก่ กระดาษ ล้อรถ และถนน นวัตกรรมทั้งสามชนิดนี้ได้ช่วยสร้างลักษณะของการย่อเวลาและพื้นที่ (Time space distanciation) ขึ้นมา โดยเชื่อมสังคมท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลออกไปและค่อย ๆ ลดทอนจิตสำนึกแบบหมู่บ้านหรือท้องถิ่นของใครของมันลง ในขณะที่เดียวกันนวัตกรรมคมนาแคมและข่าวสารดังกล่าว ยังทำให้เกิดการรวมศูนย์กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มที่จะแผ่ขยายอำนาจของตนออกไปยังชายขอบพื้นที่ภูมิศาสตร์ เช่น การใช้กระดาษและล้อรถเพื่อขยายอาณาจักร โรมันออกไป เนื่องจากล้อและเพลสามารถทำให้ผู้คนและวัตถุเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ในขณะที่กระดาษก็คือสื่อที่สามารถนำข้อความหรือสารข้ามพรมแดนภูมิศาสตร์ได้ โดยราชศาสน์แผ่นเดียวจากจักรพรรดิโรมันก็สามารถทำให้อำนาจบัญชาการรบของพระองค์แผ่กระจายไปได้ไกลแสนไกล นอกจากนี้ใน

ความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการสื่อสารและวัฒนธรรมพรมแดนระลอกแรกนั้น แมคลูฮันยังได้ย้ำอีกว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นตัวผลักดันอยู่ด้านหลังมีอยู่สองประการด้วยกัน อันได้แก่ การจัดระบบเวลามาตรฐานเดียวกันทั่วโลก และกลไกด้านเงินตรา กล่าวคือ เมื่อมีนาฬิกาเกิดขึ้นและมีการกำหนดเวลามาตรฐาน โลก หรือ Greenwich Meantime/ GMT หรือเมื่อมีการจัดระบบการเทียบสกุลเดียวกัน ได้ติดตั้งจิตสำนึกของคนทั่วโลกขึ้นมาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การเกิดสำนึกที่ว่าต้องยึดในรูปแบบการสื่อสารที่รวดเร็วทันใจหรือทุกชั่วโมงและทุกนาทีที่มีค่ากับมนุษย์เสมอ หรือการเกิดทักษะที่ว่าข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์ต้องสดใหม่ทุกเช้าทุกวัน หรือการเกิดวัฒนธรรมการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจระหว่างชาติต่าง ๆ มากขึ้น ผ่านการเทียบค่าเงินที่อ่อนและแข็งข้ามระบบสกุลเงิน เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ และสุขสม หินวิมาน, 2551, หน้า 149)

ความเปลี่ยนแปลงครั้งที่สองของระบบการสื่อสารโลก เกิดขึ้นจากแรงผลักดันของเทคโนโลยีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแมคลูฮันได้ย้ำว่าองค์ประกอบหลักของความเปลี่ยนแปลงในระลอกที่สองนี้คือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่เรียกว่า ความรวดเร็ว (Speed) ซึ่งเริ่มต้นเมื่อระบบไฟฟ้าก่อกำเนิด และเกิดเป็นระบบสายสัมพันธ์โยงใยกันถึงกันทั่วโลกคล้าย ๆ กับระบบเส้นประสาทในร่างกายของมนุษย์ และภายหลังที่เครือข่ายระบบไฟฟ้าได้รับการสถาปนาขึ้นมาผลก็คือ การคมนาคมขนส่งและการสื่อสารของมนุษย์ก็เป็นอย่างรวดเร็วทันใจยิ่งขึ้นและช่วยขยายประสบการณ์ของมนุษย์ให้กว้างไกลกว่าความเปลี่ยนแปลงในระลอกแรก เช่น ความรวดเร็วจากการแพร่ภาพของโทรทัศน์หรือการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ประชาคมโลกได้สัมผัสรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ฉับไวมากกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้ด้วยการเปลี่ยนแปลงของการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และกระบวนการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็วทันใจได้นำสิ่งที่แมคลูฮันเรียกว่า “การยุบรวมประสบการณ์ของมนุษย์” (Implosion) ซึ่งหมายความว่า เป็นการทำให้ปัจเจกบุคคลหนึ่ง ๆ ที่ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใดของโลกสามารถร่วมประสบการณ์ของเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมกันได้จากระยะทางที่ไกล ๆ โดยผ่านการสื่อสารของระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ในท้ายที่สุดก็จะผลักดันให้เกิดการจัดระบบโลกใหม่สู่ความเป็นหมู่บ้านโลกนั่นเอง ทั้งนี้เอกลักษณ์เด่นของการผลิตและเสพข่าวสารในหมู่บ้านโลกจะประกอบด้วยคุณสมบัติสามประการด้วยกัน คือ

ความเคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกัน (Synchrony) หรือการรับรู้ข่าวสารและวัฒนธรรมที่เหมือนกันทั้งโลก เช่น การได้รับรู้ข่าวเครื่องบินพุ่งชนตึกเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ในแมนฮัตตันทั่วโลก เนื่องจากเนื้อหาของข่าวถูกผูกขาดมาแล้วโดยสำนักข่าวเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น

ความพร้อมเพรียงกัน (Simultaneity) หรือการรับรู้ข่าวสารวัฒนธรรมในเวลาเดียวกัน ไม่ว่าผู้สื่อสารจะอยู่ที่ไหนก็ตาม เช่น การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์รายการประเภทถ่ายทอดสดข้ามประเทศ

ความรวดเร็วทันใจ (Instantness) หรือการรับรู้ข่าวสารและวัฒนธรรมต่าง ๆ ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น การพูดคุยโทรศัพท์ข้ามทวีปหรือการรายงานข่าวสดจากสถานที่เกิดเหตุการณ์จริง

ทฤษฎีพื้นที่สาธารณะ (Public space)

บทบาทของการสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ หลังจากที่ได้ศึกษาพัฒนาการของสื่อที่สาธารณะตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันที่กำลังดูเหมือนว่ากำลังมีวิกฤติเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะในความหมายที่แท้จริง แล้วอนาคตของเรื่องนี้จะเป็นอย่างไรรวมทั้งบทบาทของการสื่อสารที่มีต่อเรื่องการสร้างพื้นที่สาธารณะว่าควรจะเป็นการสื่อสารแบบไหน อย่างไร ในที่นี้เราจะสำรวจทัศนะของฮาเบอร์มาสดำคำถามที่เกี่ยวกับบริบทของสังคมไทย สังคมประชาธิปไตยกับพื้นที่สาธารณะ หากสังคมประชาธิปไตยเป็นความคาดหวังของฮาเบอร์มาสดำจะเป็นสังคมที่ปลดปล่อยไปสู่เสรีภาพที่แท้จริง นำสังเกตว่าฮาเบอร์มาสก็ยืนยันว่าในสังคมเช่นนั้นจะต้องมีพื้นที่สาธารณะเป็นกลไกส่วนประกอบที่สำคัญแต่ทว่าจะเป็นพื้นที่สาธารณะแบบใดเล่า ฮาเบอร์มาสมีความเห็นว่าเป็นพื้นที่สาธารณะเช่นในศตวรรษที่ 17-18 นั้นเป็นพื้นที่สาธารณะที่ใช้งานได้อย่างแท้จริง ดังนั้นเราจึงควรที่จะเดินย้อนรอยถอยหลังไปสู่การสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะเช่นนั้นขึ้นมาใหม่ และเขาได้ให้ข้อเสนอเพิ่มเติมดังนี้

1. ต้องสร้างสรรค์พื้นที่สาธารณะขึ้นมาหลาย ๆ แบบอย่างหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่าคนทุกกลุ่มที่มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันจะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะหลาย ๆ แบบได้อย่างแท้จริงเพราะหากมีพื้นที่สาธารณะอยู่ในรูปแบบเดียว คนบางกลุ่มอาจจะเข้าถึงไม่ได้

2. พื้นที่สาธารณะต้องไม่ถูกทำให้กลายเป็นองค์กรหรือสถาบันที่มีความแข็งตัวเพราะอิทธิพลของระบบข้าราชการ พื้นที่นี้ต้องเป็นเครือข่ายที่มรการไหลเวียนของข่าวสารอย่างเต็มที่

3. พื้นที่สาธารณะแห่งนี้จะเป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดการกระทำเชิงการสื่อสาร (Communicative action) ที่จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายสำหรับการสร้างจิตสำนึกใหม่ของประชาชน ความรู้สึกใหม่ของประชาชนที่ก้าวข้ามลักษณะ “ปัจเจกชนนิยม” ความรู้สึกใหม่นี้เรียกว่า “Ethic of compassion” ซึ่งหมายถึงความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกแบบเข้าใจความต้องการของผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราและมีทัศนคติแบบพระพุทธศาสนาสอนว่าสัตว์โลกทั้งหลายล้วนเป็นเพื่อนร่วมเกิดแก่เจ็บตายร่วมกัน ซึ่งในท้ายทศวรรษท้าย ๆ ของศตวรรษที่ 20 นี้ สื่อมวลชนได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่ามียุคสมัยที่จะสร้างความรู้สึกในชะตากรรมของมนุษย์ร่วมโลก เช่น กรณี

รณรงค์ความรู้สึก We are the world การช่วยเหลือกันเมื่อเกิดคลื่นสึนามิ การแก้ไขปัญหาโลกร้อน เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 384)

การที่จะใช้พื้นที่สาธารณะให้ได้ดีสำหรับการสร้างประชาธิปไตยนั้นจะขึ้นอยู่กับสองปัจจัยแรก คือ คุณภาพของวาทกรรม/ การสื่อสาร และปัจจัยที่สอง คือ ปริมาณของการมีส่วนร่วม ซึ่งฮาเบอร์มาเสนอให้มีการสร้างองค์กร/ กลุ่มทางสังคมหลายรูปแบบขึ้นมา เพื่อเป็นตัวสื่อกลางสำหรับการมีส่วนร่วม เช่น แนวคิดเรื่องประชาคม การจัดเวทีเสวนา ประชาพิจารณ์ วิทยุชุมชน เป็นต้น สื่อมวลชนยังสามารถจะสร้างพื้นที่สาธารณะได้หรือไม่ ซึ่งในศตวรรษที่ 17-18 นั้น เมื่อพูดถึงสื่อมวลชนก็จะหมายถึงหนังสือพิมพ์ซึ่งมีบทบาทสูงมากในการสร้างพื้นที่สาธารณะ แต่อย่างไรก็ตามจากการทบทวนประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเราก็ได้พบว่าหนังสือพิมพ์ในยุคปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนตนเองแทบจะไม่มีบทบาทแล้ว อย่งไรก็ตามจากวันนั้นถึงวันนี้สื่อมวลชนได้แตกกิ่งก้านสาขาขยายเป็นสื่อประเภทอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต จึงมีคำถามต่อไปว่าสื่อประเภทใหม่ ๆ นี้จะสามารถสร้างพื้นที่สาธารณะได้หรือไม่ แต่สำหรับคำตอบในแง่หลักการเรื่องบทบาทและคุณูปการของสื่อมวลชนต่อการสร้างพื้นที่สาธารณะนั้น จะมีเพียง 2-3 คำตอบ โดยที่ 2 คำตอบแรกจะให้ความสนใจกับตัวแปรเรื่อง “การครอบครองเป็นเจ้าของสื่อ” (Media ownership) ดังนี้

คำตอบแรก เป็นแนวคิดที่ต่อต้านเรื่องการให้รัฐมาเป็นเจ้าของสื่อ เนื่องจากเห็นว่าหากรัฐเป็นเจ้าของสื่อเสียแล้ว สื่อก็จะกลายเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำหรับการควบคุมประชาชนเท่านั้น โอกาสในการใช้สื่ออย่างปลอดจากการแทรกแซงหรือการควบคุมของรัฐเพื่อสร้างเงื่อนไขให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีโดยใช้กลไกตลาด มาตรการดังกล่าวจะทำให้เอกชนเจ้าของสื่อต้องแข่งขันกันเพื่อตอบสนองความต้องการ ผลลัพธ์ในท้ายที่สุดก็คือประชาชนจะเป็นผู้ใช้และควบคุมสื่อได้

คำตอบที่สอง มีความคิดเห็นตรงกันข้ามกับกลุ่มแรกเนื่องจากเห็นว่า หากมีการเปิดเสรีด้านสื่อมวลชน (Deregulation) ก็จะเป็นการทำลายระบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะเงื่อนไขเรื่องการแข่งขันโดยเสรีนั้น เป็นเรื่องไม่จริงเสียแล้วสำหรับทุนนิยมในศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นกลุ่มทุนผูกขาดขนาดใหญ่ทั้งในระดับประเทศและระดับโลกและเมื่อสื่อมีลักษณะเป็นธุรกิจมากขึ้น โอกาสที่จะเป็นช่องทางสร้างพื้นที่สาธารณะก็คงจะไม่มีดังเช่นประวัติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งแม้จะเป็นอิสระจากรัฐแต่ก็ต้องพึ่งพานาการด้วยระบบเศรษฐกิจ ซึ่งก้าวพ้นไปจากการใช้เกณฑ์เรื่องความเป็นเจ้าของสื่อเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

คำตอบที่สามเสนอว่าจำเป็นต้องมีมาตรการหลาย ๆ ประการรวมกัน เช่น ประการแรก จำเป็นต้องสร้างกลไกป้องกันสื่อมวลชนจากระบบตลาดเสียก่อน ซึ่งได้แก่มาตรการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียม (Licence fee) ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนไม่ต้อง

พึงพาหรือรับใช้ระบบอุปถัมภ์จากภาครัฐก็มากเกินไป ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนไม่ต้องพึ่งพาหรือรับใช้ระบบอุปถัมภ์จากภาครัฐก็มากเกินไป ประการที่สองแต่เพื่อป้องกันมิให้รัฐใช้อำนาจด้านเศรษฐกิจมาควบคุมสื่อจำเป็นต้องมีการติดตั้งกลไกเพื่อตรวจสอบการทำงานของสื่ออยู่ตลอดเวลาว่าได้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะหรือไม่ กลไกดังกล่าวนี้อาจจะเป็นกลุ่ม ชมรม องค์กรที่มีภารกิจในการตรวจสอบ โดยเฉพาะ ประการที่สามปัจจัยที่กล่าวมาทั้ง 2 ข้อนั้นล้วนเป็นปัจจัยภายนอกซึ่งคงไม่เพียงพอสำหรับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สื่อมวลชนได้อย่างแท้จริง เพราะการทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะของสื่อมวลชนคงต้องมาจากความเข้มแข็งภายในของสื่อมวลชนเองด้วยที่จะต้องทั้งต่อสู้และทั้งอบรมบ่มเพาะบุคลากรของตน และควรที่จะเสริมสร้างความเป็นพันธมิตรต่อกันเพื่อเป็นพลังที่แข็งแกร่ง เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551, หน้า 386)

บทบาทวิทยุกรณีศึกษาในต่างประเทศ

บทบาทการใช้วิทยุในการโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมนี

ฮิตเลอร์เป็นผู้นำประเทศคนหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญต่อการโฆษณาชวนเชื่ออย่างมาก โดยเขามองว่า การโฆษณาชวนเชื่อมีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครอง ทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ฮิตเลอร์ได้วิเคราะห์ถึงตัวอย่างของการโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมนีสงครามโลกครั้งที่ 1 ว่ารัฐบาลในขณะนั้นขาดความสนใจในด้านการโฆษณาชวนเชื่อทำให้การโฆษณาชวนเชื่อของเยอรมนีไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ก่อให้เกิดผลในการต่อต้านศัตรู ความผิดพลาดในด้านนี้มีส่วนทำให้เยอรมนีแพ้ในสงคราม ส่วนการโฆษณาชวนเชื่อของศัตรูคืออังกฤษ กลับมีประสิทธิภาพมากกว่า เนื่องจากอังกฤษสามารถใช้การโฆษณาชวนเชื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนเยอรมันเกิดความแตกแยกกับรัฐบาลที่ปกครองอยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวได้ ทางอังกฤษพยายามโฆษณาชวนเชื่อต่อคนเยอรมันว่า หากเยอรมนียอมยุติสงคราม และยอมสละดินแดนต่าง ๆ ที่ยึดครองได้ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงรัฐบาลภายในประเทศใหม่ การทำสงครามระหว่างประเทศต่าง ๆ ในยึดครองได้ รวมทั้งเปลี่ยนแปลงรัฐบาลภายในประเทศใหม่ การทำสงครามระหว่างประเทศต่าง ๆ ในยุโรปก็จะยุติลง และทุกประเทศจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติอีกครั้ง การโฆษณาชวนเชื่อของอังกฤษในลักษณะนี้ มีผลทำให้ประชาชนและทหารเยอรมันเกิดความอ่อนแอและไม่ต้องการทำสงครามต่อไป ส่วนในด้านการเมืองภายในประเทศ ฮิตเลอร์ก็มองว่า การโฆษณาชวนเชื่อมีอิทธิพลอย่างมากต่อการขยายอุดมการณ์และแนวความคิดทางการเมือง หากพรรคการเมืองใดสามารถนำเอาการโฆษณาชวนเชื่อมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็ย่อมสามารถขยายอุดมการณ์ของตนออกสู่ประชาชนทั้งหมดในประเทศได้ ฮิตเลอร์เขียนถึงแนวทางในการโฆษณาชวนเชื่อไว้ในหนังสือชีวประวัติของเขาที่ชื่อ “การต่อสู้ของข้าพเจ้า” (Mein Kampf) ว่า กลุ่มเป้าหมายหลักของการโฆษณาชวนเชื่อคือ

ประชาชนทั้งหมดไม่ใช่เฉพาะในกลุ่มของปัญญาชนเท่านั้น โดยในการโฆษณาชวนเชื่อนี้ ผู้โฆษณาต้องตอกย้ำถึงคำขวัญหรือข้อความสั้น ๆ เป็นพัน ๆ ครั้ง เพื่อให้ประชาชนจดจำและเข้าใจ ถึงอุดมการณ์ของพรรค (มลิสา ธนมิตรามณี, 2541, หน้า 6-8)

ต่อมาใน ค.ศ. 1929 ดร. เกิบเบิลส์จึงได้เลื่อนขึ้นมารับตำแหน่งสำคัญในระดับผู้นำของพรรคคือตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายโฆษณาการของพรรคซึ่งแต่เดิมฮิตเลอร์เป็นผู้ดูแลงานด้านนี้ด้วยตนเอง หน่วยงานโฆษณาการของพรรค (RPL: The office of the reichsparteileiter) มีหน้าที่โดยตรงในการเผยแพร่อุดมการณ์ของพรรคและช่วยรณรงค์ในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับพรรค ภายในหน่วยงานมีการแบ่งเป็นแผนกย่อย ๆ เช่น แผนกจัดกิจกรรมและงานชุมชนของพรรค แผนกภาพยนตร์ แผนกวิทยุกระจายเสียงและแผนกหนังสือพิมพ์ จนกระทั่งใน ค.ศ. 1933 ฮิตเลอร์ตั้งกระทรวงโฆษณาการขึ้นและแต่งตั้งให้ ดร. เกิบเบิลส์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงโฆษณาการ กระทรวงนี้มีหน้าที่หลักคือการควบคุมและดูแลความคิดเห็นของประชาชนโดยอาศัยระบบสื่อสารมวลชนทั้งหมดที่มีอยู่ในสังคมเป็นช่องทางในการส่งข้อมูลและข่าวสารจากรัฐบาลไปสู่ประชาชน ดังนั้นโครงการสร้างภายในกระทรวงนี้จึงแบ่งเป็นแผนกต่าง ๆ เพื่อเข้าควบคุมกิจการของสื่อมวลชนในแต่ละสาขา เช่น แผนกหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ งานศิลปะ งานวรรณกรรม งานดนตรีและการละคร เป็นต้น แต่ละแผนกจะมีหัวหน้าในแผนกของตนซึ่ง ดร. เกิบเบิลส์เป็นผู้แต่งตั้งทั้งหมด ส่วนในด้านการกำหนดนโยบายโฆษณาชวนเชื่อทั้งในระดับพรรคและระดับกระทรวงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้หน่วยงานโฆษณาการชวนเชื่อของพรรคแต่ละสื่อมวลชนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงโฆษณาการ ยังดำเนินงานไปในแนวทางที่สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันแต่เดิมการโฆษณาการชวนเชื่อของพรรคก่อน ค.ศ. 1933 มักนิยมใช้การกล่าวสุนทรพจน์ในที่สาธารณะ, การเดินขบวนและการจัดงานชุมนุม เป็นเครื่องมือหลักในการเผยแพร่ชื่อเสียงและอุดมการณ์ของพรรคมากกว่าการโฆษณาการชวนเชื่อผ่านทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์, ภาพยนตร์หรือวิทยุกระจายเสียง ทั้งนี้เพราะทางพรรคขาดบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถในการทำงานด้านสื่อมวลชนเหล่านี้ ทางพรรคเริ่มหันมาใช้ภาพยนตร์เป็นสื่อในการโฆษณาชวนเชื่ออย่างจริงจัง ค.ศ. 1932 และแผนภาพยนตร์ของพรรคส่วนใหญ่มุ่งผลิตเฉพาะภาพยนตร์สารคดีสั้น (มลิสา ธนมิตรามณี, 2541, หน้า 9-11)

แนวทางการโฆษณาการชวนเชื่อของรัฐบาลนาซีเริ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อ ดร. เกิบเบิลส์รวบรวมสื่อมวลชนทั้งหมดในประเทศมาอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาล ทำให้กระทรวงโฆษณาการมีช่องทางในการส่งสารถึงประชาชนได้มากขึ้นและสามารถครอบคลุมประชาชนผู้รับสารได้ทุกกลุ่มนอกจากนี้สื่อมวลชนของเอกชนที่ตกอยู่ใต้อำนาจของรัฐ ก็มีทักษะในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่าของพรรคด้วย เช่น หนังสือพิมพ์แห่งเบอร์ลิน (Berliner Tagesblatt)

หนังสือพิมพ์ของแฟรงก์เฟิร์ต (Frankfurter Zeitung) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีประชาชนนิยมอ่านกันมาก โดยเฉพาะในกลุ่มปัญญาชนชาติ รวมทั้งหนังสือพิมพ์อีกกว่าพันฉบับในประเทศ ดร. เกิบเบิลส์ยังมีอิทธิพลในกิจการของบริษัทภาพยนตร์ชั้นนำของเยอรมนีคือบริษัทอูฟา (UFA) และบริษัทโทบิส (Tobis) ซึ่งเป็นบริษัทใหญ่ที่มีทั้งกิจการผลิตภาพยนตร์และสารคดีข่าวสั้นของตนเอง เมื่อหน่วยงานของเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น หน่วยงานโฆษณาชวนเชื่อของพรรคจึงต้องลดหน้าทีลงเหลือเพียงให้การสนับสนุนสื่อมวลชนในประเทศเท่านั้น เช่น เมื่อแผนกวิทยุกระจายเสียงในสังกัดกระทรวงโฆษณาการควบคุมให้สถานีวิทยุต่าง ๆ ในเยอรมนีผลิตรายการเกี่ยวกับนโยบายของพรรคและเผยแพร่สุนทรพจน์ของผู้นำพรรค แผนกวิทยุกระจายเสียงในหน่วยงานของพรรคจึงมีหน้าที่ในการดูแลให้ประชาชนในทุกส่วนของประเทศมีโอกาสรับฟังรายการวิทยุของรัฐโดยทางพรรคนำลำโพงวิทยุไปติดตั้งตาม โรงงานต่าง ๆ และในโรงเรียน รวมทั้งจัดหาเครื่องรับวิทยุไปไว้ในสำนักงานหรือหน่วยงานในท้องถิ่นของพรรคเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับฟังการถ่ายทอดพิธีการที่สำคัญของพรรคและสุนทรพจน์ของผู้นำนาซีไปพร้อมกันนอกจากนั้นหน่วยงานโฆษณาการของพรรค ยังมีส่วนในการกระตุ้นให้โรงงานต่าง ๆ ผลิตเครื่องรับวิทยุของเยอรมนีได้รับการสนับสนุนจากพรรคให้ผลิตเครื่องวิทยุที่มีราคาถูกชื่อรุ่นว่า “โวลค์ส์empfänger” (Volksempfänger) เพื่อให้ประชาชนทุกระดับรวมทั้งกลุ่มคนงานที่มีรายได้น้อยสามารถเป็นเจ้าของรายการวิทยุได้ ในปีนั้นเยอรมนีสามารถผลิตเครื่องรับวิทยุ 100,000 เครื่องออกสู่ตลาด ต่อมาใน ค.ศ. 1934 จำนวนวิทยุในตลาดเพิ่มขึ้นอีก 30 เปอร์เซ็นต์ จนเมื่อเกิดสงครามขึ้นบริษัทผลิตวิทยุของเยอรมนีสามารถผลิตวิทยุได้ถึง 3,500,000 เครื่อง ใน ค.ศ. 1939 คริวเรือนเยอรมนีทั้งหมด 70 เปอร์เซ็นต์ มีเครื่องรับวิทยุซึ่งถือเป็นอัตราที่สูงที่สุดในโลกขณะนั้น

บทบาทวิทยุกับเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศรวันดา

ประจักษ์ ก้องกีรติ (2557) สรุปลงในกรณีของบทบาทวิทยุในเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในประเทศรวันดานั้น วิทยุเป็นสื่อที่แพร่กระจายความเกลียดชังอย่างตั้งใจ ผ่านคำพูด เพลงปลุกระดม คำขวัญ และถ้อยคำหยาบคายที่จงใจทำให้คนกลุ่มหนึ่งในสังคมที่มีความคิดเห็นหรืออัตลักษณ์ที่แตกต่างกลายเป็นศัตรูที่ต้องถูกกำจัดหรือกวาดล้าง กระบวนการสร้างความเกลียดชังทำในสองรูปแบบหลักคือ หนึ่งลดทอนความเป็นมนุษย์ของฝ่ายตรงข้าม ในกรณีนี้คือเจสถานีวิทยุ Radio-Télévision Libre des Mille Collines (RTLM) ซึ่งเป็นสถานีวิทยุเอกชน ที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงของผู้นำฮูตูवाद และบทบาทหลักในการยุยงปลุกปั่นความเกลียดชัง จนได้ฉายาอันโอ้อวดว่า “วิทยุแห่งความตาย” จงใจเรียกชาวตูตซีว่าเป็นแมลงสาบตลอดเวลา เพื่อชี้ว่าชาวตูตซีมีมนุษย์ที่มีเลือดเนื้อหรือจิตวิญญาณเหมือนชาวฮูตู เป็นขยะของสังคมที่ควรจะถูกกวาดล้างเพื่อให้สังคมบริสุทธิ์ เหมือนกำจัดแมลงสาบออกไปจากที่พักอาศัย

นอกจากเทคนิคที่กดให้ฝ่ายตรงข้ามต่ำกว่าตนแล้ว เทคนิคอีกประการหนึ่งคือ วาดภาพให้ฝ่ายตรงข้ามกลายเป็นยักษ์เป็นมาร ไปเสีย ซึ่งก็เป็นการทำให้พวกเขาไม่ไข่มุขญ์ไปอีกแบบหนึ่งคือ คุณ่ากลัวเสียจนฝ่าย “พวกเรา” ต้องสามัคคีกันเพื่อกำจัด มีการปลุกระดมผ่านสถานีวิทยุ RTLM ว่าชาวทูตซึ่งมีแผนการจะสังหารหมู่ชาวทูตให้สิ้นซากไปจากประเทศ และแปลงวันดาให้กลายเป็นดินแดนของชาวทูตตั้งแต่ลำพัง เทคนิคประการที่สองนี้มุ่งสร้างให้เกิดความกลัวและตื่นตระหนกเสริมเข้าไปกับความเกลียดชัง

ประเด็นต่อมาบทบาทของวิทยุทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานในการลงมือก่อความรุนแรงระหว่างนักรบเมืองหัวรุนแรงกับเครือข่ายของพวกเขา มีหลักฐานมากมายว่าสถานีวิทยุ RTLM ไม่ได้ทำหน้าที่สื่อมวลชนอย่างที่ควรจะทำในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางการเมือง แต่แปลงร่างตัวเองเป็นเครื่องมือของนักรบเมืองเชื้อชาตินิยมขวาจัดในการ โคนล้มฝ่ายตรงข้าม (รวมทั้งชาวทูตด้วยกันที่ไม่เห็นสอดคล้องกับแผนการณ์ของตน) ที่น่ากลัวคือ ผู้ประกาศข่าวและเจ้าหน้าที่ของสถานีนี้ไม่เพียงแต่บิดเบือนข้อเท็จจริง โกหกมดเท็จ และปั่นน้ำเป็นตัวเท่านั้น แต่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการสังหารหมู่เลยทีเดียว มีการประกาศรายชื่อชาวทูตซึ่งที่เป็นเป้าหมายของการสังหารออกอากาศสด นอกจากนี้ชื่อเสียงเรียงนาม ดีเจประจำสถานียังให้ข้อมูลที่ผู้สร้งสรรพว่าจะไปตามฆ่าคนเหล่านี้ได้ที่ไหน รวมทั้งมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่ชาวทูตจะไปชุมนุมหรือหลบซ่อนอยู่ ข้อมูลจากองค์กรนานาชาติและนักวิจัยพบว่า รายชื่อบุคคลที่สถานีวิทยุ RTLM ประกาศออกอากาศ ทุกรายถูกฆ่าตายให้หลังเวลาการออกอากาศไม่นาน และสถานที่หลบภัยทั้งหลายถูกเผาทำลายและโจมตีอย่างแม่นยำหลังจากมีการประกาศผ่านสถานีวิทยุ เนื่องจากความแพร่หลายของสื่อวิทยุ ซึ่งเป็นสื่อราคาถูกและเข้าถึงได้ง่ายที่สุดในสังคมวันดา ทำให้การประสานงานในการฆ่าดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในขอบเขตทั่วประเทศ (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2557)

ประเด็นต่อมาบทบาทของวิทยุทำหน้าที่ชี้นำสาธารณะให้เห็นว่าความรุนแรงเป็นทางออกและจำกัดทางเลือกของการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี บทบาทของสื่อในข้อนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่ความขัดแย้งทางการเมืองกำลังดำเนินไปอย่างเข้มข้น สื่อวิทยุบางสถานีและหนังสือพิมพ์บางฉบับในวันดาจึงใจชี้นำสาธารณะว่าความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นเป็นการต่อสู้ระหว่าง “...พวกเรา-คนส่วนใหญ่...” กับ “...พวกเขา-คนส่วนน้อย...” เป็นการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่ว และตอกย้ำว่าความรุนแรงเท่านั้นที่เป็นทางออกจากความขัดแย้งนี้ คำขวัญที่ถูกอ่านออกอากาศซ้ำแล้วซ้ำอีกในช่วงนั้นคือ เลือกว่าคุณ “จะฆ่าหรือจะเป็นฝ่ายถูกฆ่า” (To kill or to be killed) โดยการชี้นำเช่นนี้ สื่อทำหน้าที่อันเลวร้ายสองอย่าง หนึ่ง ไม่เปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าใจความประเด็นทางการเมืองในแบบอื่น ๆ เลย นอกจากการเมืองของสีขาวกับสีดำ เทพกับมาร

การตีกรอบปัญหาทางการเมืองเช่นนี้ ทำให้สังคมขาดสติปัญญาและไม่พร้อมต่อการรับมือกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่าน สองสื่อทำหน้าที่เป็นโฆษกของความรุนแรงและโหมกระพือความแตกแยกในสังคมแทนที่จะเป็นสติให้กับสาธารณชน

ในปี ค.ศ. 2003 ศาลศาลอาญาระหว่างประเทศสำหรับรวันดา (International Criminal Tribunal for Rwanda: ICTR) ซึ่งจัดตั้งขึ้น โดยอาศัยข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ ได้ตัดสินให้ผู้ประกาศสองคนของสถานีวิทยุ RTLM และนักข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งมีความผิดฐานยุยงปลุกปั่นให้เกิดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ นับเป็นการสร้างบรรทัดฐานทางกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง (นับจากศาลอนุกรมเบิร์กที่จัดตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สองเพื่อพิจารณาการสังหารหมู่ชาวยิว) ว่า แม้สื่อมวลชนไม่ได้มีบทบาทเป็นผู้ลงมือฆ่าโดยตรง หากทำหน้าที่ยุยงปลุกปั่นและชี้แนะให้มีการใช้ความรุนแรง ก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้น (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2557)

บทบาทวิทยุกรณีศึกษาในประเทศไทย

บทบาทของวิทยุในการเผยแพร่ประชาธิปไตยของรายการสนทนาทางวิทยุระหว่างนายมั่น ชูชาติ กับนายคง รักไทย ช่วง พ.ศ. 2484-2486

ศศิ เสตะจันทร์ (2537) ได้ศึกษาบทสนทนา นายมั่น-นายคง จำนวน 283 บทในรายการวิทยุซึ่งได้สรุปแนวคิดในการเผยแพร่ประชาธิปไตยของจอมพล ป.พิบูลสงครามได้ค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ

1. จอมพล ป.พิบูลสงครามมีความคิด (Thought) และความเชื่อ (Belief) อย่างจริงจังว่าความสามัคคีของประชาชนในชาติเท่านั้นที่จะเป็นอำนาจ (Force) ให้อุดมการณ์ทางการเมืองของตนบรรลุถึงเป้าหมายที่ตนเองวางไว้แต่การที่จะจูงใจ (Motive) ให้คนจำนวนถึง 18 ล้านคนมาเป็นแนวร่วมอุดมการณ์ของตนได้นั้นเป็นสิ่งที่ยากยิ่งเสมือนเงินครกขึ้นภูเขา (บทสนทนาวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2484) ดังนั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงต้องหาวิธีแก้ไขความลำบากเหล่านี้โดยกลวิธีทางจิตวิทยาและความรู้รอบตัวที่ตนได้ร่ำเรียนมาทั้งจากสถาบันภายในประเทศและต่างประเทศบวกกับประสบการณ์ทางการเมืองของตนเองมาเสริมความมุ่งมั่น ความตั้งใจและอุดมการณ์ที่มีอยู่ในจิตสำนึกด้วยการกำหนดเอา “ลัทธิชาตินิยม” (Nationalism) มาใช้กับประชาชนเพื่อเป็นแรงคลใจ (Inspiration) ให้กับประชาชนได้เกิดความคิด ความเชื่อ และปฏิบัติตาม (Obedience) จนกระทั่งถึงการกระทำร่วมกันจนดูเสมือนเป็นหน้าที่อันชอบธรรม (Legitimacy) ในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล โดยจอมพล ป.พิบูลสงครามใช้กรอบของระบอบการปกครองแบบรัฐธรรมนูญ คือการที่ตนได้รับเลือกขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีตามมติเอกฉันท์ของสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม

พ.ศ.2481 และความเห็นชอบของผู้สำเร็จราชการทั้ง 2 ท่าน เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2485 มาผสมกับกรอบเผด็จการเพียงเล็กน้อย คือ การนำเอาความเข้มแข็ง เด็ดขาด ซึ่งก็เป็นลักษณะที่จอมพล ป.พิบูลสงครามได้รับการอบรมสั่งสอนและฝึกฝนมาจากสถาบันทางการทหาร ทั้งในประเทศและต่างประเทศประจวบกับสภาวะการอับค้ำขันของสงคราม โลกมาเป็นกลไกในการควบคุม (Mechanism of control) การบริหารประเทศเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามอุดมการณ์ของตนได้เกิดขึ้น ทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนเกิดทั้งพระเดชพระคุณติดตามมาตามความเกี่ยวพันทางนโยบายของการเมือง (Decision making agencies) ในขณะนั้นตลอดจนรวมไปถึง โครงร่างของอำนาจในสังคม (Power configuration society) และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอำนาจ (Relation between power groups) อีกด้วย ดังนั้นความปรารถนาของจอมพล ป.พิบูลสงครามที่มีต่อประเทศ จึงมีอยู่ 3 ประการ คือ

ประการแรก ต้องการให้ประเทศเป็นเอกราช (Independence) คือเป็นอิสระแก่ตนไม่เป็นเมืองขึ้นของประเทศกลุ่มมหาอำนาจประเทศใดประเทศหนึ่งเลย

ประการที่สอง ต้องการให้ประเทศไทยเป็นอธิปไตย (Sovereignty) โดยการนำเอาอำนาจอิสระสูงสุดของรัฐมาบังคับบัญชาอาณาเขตของตนให้เกิดความมั่นคงและเกิดความปลอดภัย

ประการที่สาม หลักใหญ่ของการสร้างชาติ คือ “ชาติ ราษฎร และที่ดิน” (บทสนทนา วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2484) ดังนั้นจอมพล ป.พิบูลสงครามจึงต้องการเห็นประเทศไทยมีแต่ความเป็นชาติ (Nationhood) และต้องการเห็นราษฎรมีความเป็นคนไทย (Thainess) จริง ๆ ด้วยการสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการที่เกิดมาบนผืนแผ่นดินไทย (ศศิ เสตะจันทร์, 2537, หน้า 388)

2. การขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2481-2487 นั้นกล่าวได้ว่าลำบากในการปกครองประเทศเป็นอย่างมาก เพราะเป็นภาวะทางสังคมที่หลาย ๆ ประเทศซึ่งต่างก็เป็นจุดหนึ่งของสังคมต้องเข้าไปเกี่ยวข้องแม้ว่าจะต้องการหรือไม่ต้องการก็ตามแต่แต่อย่างไรก็ตามเมื่อต้องเกี่ยวข้องแล้วสิ่งหนึ่งที่ทุกประเทศต้องทำก่อนมีการปะทะกันก็คือการเจรจาต่อรองตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดความสงบสันติภาพ หรือเพื่อความอยู่รอดของแต่ละประเทศ สำหรับกรณีประเทศไทยก็เช่นกัน ในช่วงต้นของการปกครอง จอมพล ป.พิบูลสงครามประเมินสถานการณ์ของโลกว่าฝรั่งเศสกำลังจะแพ้สงครามทางยุโรป เพราะเยอรมนีเข้ายึดฝรั่งเศสได้แล้วและไล่ฝรั่งเศสไปตั้งรัฐบาลใหม่ซึ่งอยู่ทางใต้ของเมืองหลวงชั่วคราว คือเมืองวิซีเมื่อฝรั่งเศสยอมอำนาจอกลง จอมพล ป.พิบูลสงครามจึงคิดจะได้ดินแดนของไทยที่เสียไปใน ร.ศ. 112 กลับคืนมา โดยพยายามให้ญี่ปุ่นซึ่งกำลังมีอำนาจมาจากทางด้านอินโดจีนเป็นแนวร่วมสนับสนุนการต่อรองในประเด็นปัญหานี้ จึงเกิดขึ้นระหว่างไทยกับฝรั่งเศส โดยมีประชาชนคนไทยจัดเดินขบวนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมความคิดของจอมพล ป.พิบูลสงครามจนทำให้รัฐบาลประสบ

ผลสำเร็จในการรบอย่างดียิ่งและได้ดินแดนคืนมา ประเด็นปัญหาที่ต้องใช้การเจรจาอันสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ การเจรจาต่อรองระหว่างญี่ปุ่นกับไทย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 เรื่อง กองทัพญี่ปุ่นต้องการจะใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปรบกับทางอังกฤษได้ คือเมืองสิงคโปร์และมลายูซึ่งรัฐบาลไทยก็ยอม ตกลงแต่ต้องมีคิดว่าต้องเคารพอเอกราชลอธิปไตยของไทย คือ ไม่ปลดอาวุธของกองทัพไทยและไม่ตั้งกองทหารในนครหลวงของไทยอีกด้วย จึงกล่าวสรุปได้ว่า จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ใช้วิธีประนีประนอมผ่อนปรนพูดจากลางกันด้วยความเคารพในเหตุผลของแต่ละฝ่าย โดยคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและข้อสำคัญที่สุด จอมพล ป.พิบูลสงครามได้ใช้วิจรรย์ญาณของตนลดความรุนแรงในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีผลเป็นที่น่าพึงพอใจในยามนั้น

3. จอมพล ป.พิบูลสงครามใช้การสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) ในการสื่อสารมวลชนอันเป็นลักษณะสำคัญของผู้สื่อสาร (นายมัน-นายคง) ก็คือการส่งสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากที่อยู่กระจัดกระจายและห่างไกลกัน ดังนั้น โอกาสในการที่ผู้รับสารจะแสดงปฏิกิริยาย้อนกลับหรือการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) จึงไม่เกิดขึ้น นอกจากนั้นการสื่อสารมวลชนด้านวิทยุกระจายเสียงนี้ก็เป็น การส่งสารที่กระทำขึ้นในลักษณะที่เป็นไปเพื่อสาธารณชนและเปิดเผยลักษณะดังกล่าวนี้ จึงทำให้ผู้ส่งสารในการสื่อสารมวลชนต้องผลิตสารในลักษณะที่มีการเตรียมการมาเป็นอย่างดีและเป็นการผลิตที่มีระบบ เพื่อที่จะเป็นหลักประกันว่าสารที่ผู้ส่งสารผลิตสารที่มีลักษณะตอบสนองความต้องการของผู้รับสารส่วนใหญ่ เพราะในประเทศหรือระบบสังคมที่กำลังพัฒนา ผู้ส่งสารสื่อมวลชนส่งสารที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสาธารณชน จะถูกคาดหวังจากสังคมให้ทำหน้าที่ส่งสารอันมีประโยชน์และจำเป็นแก่การพัฒนา และสังคมด้วย

จึงสรุปได้ว่า รายการสนทนานายมัน-นายคง ช่วง พ.ศ. 2484-2486 นี้เป็นการสื่อสารตามบัญชาของจอมพล ป.พิบูลสงครามที่อัดฉีดแนวคิดของตนเข้าสู่สมองของประชาชนทุกเรื่อง โดยการนำเอาแนวคิดทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic needle model) มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมที่สุดในยามนั้น เพราะการสื่อสารแบบนี้เป็นสิ่งใหม่สำหรับสภาพของประชาชนในขณะนั้นที่ยังไม่ค่อยมีการศึกษาสูงนัก คนชนบทหรือในกรุงเองยังเขียนหนังสือไม่ค่อยจะเป็น อ่านหนังสือก็ไม่ค่อยจะออกวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นหนังสือพิมพ์ที่ไม่ต้องใช้กระดาษอย่างทีฮิลเลอร์ว่าไว้ รูปแบบของรายการและวิธีนำเสนอของบทสนทนานายมัน-นายคงนี้จึงเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมที่สุดในยามนั้น คือการใช้ปากช่วยดำเนินสงคราม การสนทนาเท่ากับย่อยข่าวที่จริงจังให้ง่ายต่อการเข้าใจหรือดีกว่าอ่านบทความเฉย ๆ หรือแจ้งข่าวแก่ประชาชนล้วน ๆ การสนทนาช่วยลดความตึงเครียดต่อผู้ฟังได้ เพราะคู่สนทนาอาจใช้สุ่มเสียงที่พูดเรื่องหนักให้เบาลง หรือทำเสียงขึงขัง

กับเรื่องจริงได้โดยใส่อารมณ์ปรุงแต่งลงไป ในบทสนทนาเพื่อให้บทสนทนานั้น สามารถโน้มน้าวจิตใจประชาชนให้เกิดความคิดแล้วก็เชื่อจนถึงปฏิบัติตามได้ ถ้าจะนำบทสนทนานายมัน-นายคงมาเปรียบเทียบกับจำลองของลาสเวลล์ ก็จะได้ดังนี้

ใคร = นายมัน นายคง

กล่าวอะไร = บทสนทนา

ผ่านช่องทางใด = สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

กับใคร = ประชาชน

ด้วยผลประการใด = ได้ฟัง แล้วเก็บมาคิด คิดแล้วก็เชื่อ เชื่อแล้วก็ปฏิบัติตาม (ฟัง คิด เชื่อตาม)

4. จากบทสนทนาที่ยกมาศึกษานั้นค้นพบว่า การสนทนาเป็นคำง่าย ๆ ตรงไปตรงมา ไม่สลับซับซ้อน ทั้งนี้เพราะ เป็นการนำนโยบายหรือคำสั่งมาบอกให้ประชาชนปฏิบัติตาม เชื่อฟัง คิดตาม ภาษาจึงต้องพูดให้เข้าใจง่าย กะทัดรัด ไม่วกวน แม้จะสนทนาซ้ำเรื่องบ้าง ก็เพื่อเป็นการตอกย้ำซ้ำทวนให้ประชาชนเข้าใจและอาจมีความหมายแฝง (Connotation) อยู่ในสนทนานั้นบ้างแต่ก็เกี่ยวกับนโยบายทั้งสิ้น เช่น คำว่าเรียกชื่อและสกุลของกลุ่มสนทนา

นายมัน-นายคง ก็มีความหมายว่าชาติต้องมันคง

ชูชาติ ก็มีความหมายว่า เมื่อรักชาติก็ต้องให้ความเคารพชาติ

รักไทย ก็มีความหมายว่า รักคนไทยด้วยกัน สามัคคีกัน รักผืนแผ่นดินเดียวกัน

เคารพธงชาติ ก็หมายถึงให้ระลึกถึงความเป็นเอกราชของชาติ

ลัทธิช่วยกัน หมายถึงการทำให้เกิดความสามัคคี ขยันขันแข็ง ไม่เกียวยงนอนพร้อมจะรวมกันผู้ศัตรูได้

ส่วนความหมายอื่น ๆ รวมอยู่ในบทสนทนาบางตอนเป็นความหมายที่รัฐบาลถือว่าเป็นนโยบายของรัฐที่จะบอกใครอย่างโจ่งแจ้งที่สาธารณะไม่ได้ เนื่องจากประเทศอยู่ในภาวะคับขันเต็มไปด้วยนักสืบและจารชนจารัฐบาลเท่านั้นที่จะรู้ว่าจะดำเนินนโยบายอย่างไร เพียงแต่บอกให้ประชาชนรู้เป็นนัย ๆ เท่านั้นว่าต้องฟัง คิดเชื่อ และทำตามรัฐบาลเท่านั้น ทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic needle model) เป็นทฤษฎีที่ใช้กันมากในยามสงครามแต่หลังจากสงครามสงบลงแล้ว นักวิชาการได้นำทฤษฎีนี้มาทดลองในห้องปฏิบัติการทางจิตวิทยาก็พบว่าทฤษฎีนี้ได้เป็นจริงเสมอไป ดังนั้นความหมายของบทสนทนาที่แฝงเร้นลึก (Connotation) ในภาพรวมจึงเป็นความหมายที่จอมพล ป. พิบูลสงครามคนเดียวเท่านั้นที่รู้ว่าในช่วงสภาวะคับขันเช่นนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินนโยบายซึ่งดูเหมือนจะสวนทางกับการปฏิบัติ จึงขอยกตัวอย่างบันทึกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ที่เขียนไว้ หลังจากที่พักวาระจากการเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยแรกและบันทึกนี้ถูกนำมาเปิดเผยทางสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ทุกฉบับ (ศศิ เศตะจันทร์, 2537, หน้า 417)

บทบาทวิทยุกลุ่มกระทิงแดงและนวล

ขบวนการกระทิงแดง เป็นขบวนการฝ่ายขวาที่มีบทบาททางการเมืองในประเทศไทย หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ก่อตั้งโดยกองบัญชาการรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อปราบคอมมิวนิสต์ ผู้นำกลุ่มเป็นทหารรับจ้างที่ทำงานกับหน่วยสืบราชการลับของสหรัฐที่มีชื่อว่า พลตรี สุดสาย หัสติน สมาชิกส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในกรุงเทพฯ ที่เคยเข้าร่วมในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มาแล้วเช่นกัน กองกำลังนี้เน้นการดำเนินการในรูปแบบกองกำลังบนถนน สร้างความหวาดกลัวให้กับคู่แข่งทางการเมือง มีบทบาทสำคัญในการสังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 (ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 2557)

ขบวนการนวล (Nawaphon movement) เป็นขบวนการฝ่ายขวาต่อต้านการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาและระบบคอมมิวนิสต์ กลุ่มนี้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2517 โดยนายวัฒนา เจียววิมล ที่เคยเป็นหัวหน้านักเรียนไทยในสหรัฐ ได้รับการสนับสนุนอย่างลับ ๆ จากฝ่ายทหาร เน้นการสร้างควมไม่พอใจระบบคอมมิวนิสต์ในประชาชนทั่วไป โดยกล่าวว่าฝ่ายซ้ายเป็นพวกที่ลบลู่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จนนำไปสู่การสังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 หลังจากนั้น บทบาทของกลุ่มนี้ลดลงและถูกมองว่าเป็นตัวแทนของฝ่ายทหารเท่านั้น ขบวนการนวลก่อตั้งเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2517 โดยกลุ่มทหารในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) เช่น พล.อ. วัลลภ โรจนวิสุทธิ์ อดีตเจ้ากรมข่าวทหาร และ พล.อ. สายหยุด เกิดผล เสนาธิการ กอ.รมน. เป็นต้น พล.อ. วัลลภ ได้อธิบายเหตุผลในการก่อตั้งกลุ่มว่า ชาตินจะอยู่รอดได้ด้วยสถาบันวัดกับวัง จึงต้องระดมประชาชนเพื่อป้องกันสองสถาบันหลักนี้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายหนึ่งของชื่อขบวนการนวล คือที่หมายความว่า “พลังเก่า” (หมายถึงพลังของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 - รัชกาลในสมัยที่ก่อตั้ง) ส่วนอีกความหมายหนึ่งคือ “กำลังใหม่” (ตามรูปแบบการก่อตั้ง)

บุคคลสำคัญของขบวนการนวล เช่น พลโท สราวุธ แพทยกุล องคมนตรี และอดีตแม่ทัพภาคที่ 3 เป็นนวลอันดับแรก หรือ นวล 001 พล.อ. วัลลภ โรจนวิสุทธิ์ อดีตเจ้ากรมข่าวทหาร พล.อ. สายหยุด เกิดผล เสนาธิการ กอ.รมน. นายวัฒนา เจียววิมล ปัญญาชนจากสหรัฐอเมริกา เป็นวิทยากรประจำกลุ่มและเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม พระกิตติคุณโท พระภิกษุผู้ประกาศต่อสาธารณชนในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2519 ว่า “...การฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป...”

ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2519 กลุ่มนวพลได้จัดตั้งพรรคการเมืองลงสมัครแข่งขันด้วย คือพรรคธรรมาธิปไตย โดยมี นายเมธี กำเพ็ชร เป็นหัวหน้าพรรค โดยใช้คำขวัญที่ลือคำขวัญของพรรคสังคมนิยมว่า “...เมื่อท้องนาสีทองผ่องอำไพ ประชาชนไทยจะมีข้าวกิน..” แต่ปรากฏว่าพรรคนี้ ไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการเลือกตั้งที่มีขึ้น

บทบาทของกลุ่มกระทิงแดง และกลุ่มนวพลที่เข้าไปมีบทบาทในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 มาปะทะเมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร จะขอลกลับมาเมืองไทยเพื่อดูแลบิดาที่ป่วย โดยมีพลเอกประภาส จารุเสถียรเดินทางกลับเข้ามาก่อน จึงเกิดการเดินขบวนต่อต้านแล้วขยายตัวไปเป็นการชุมนุมในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แม้จะได้รับคำสั่งห้ามชุมนุมจากทางมหาวิทยาลัยแล้วก็ตาม ซึ่งในระหว่างนั้นก็มีการเมืองกลุ่มหนึ่งที่เราเรียกตัวเองว่าขบวนการกระทิงแดงล้อมอยู่นอกรั้วมหาวิทยาลัยพร้อมอาวุธระเบิดมือและปืนเหตุการณ์สงบลงเมื่อพลเอกประภาสเดินทางออกไปนอกประเทศอีกครั้ง การชุมนุมจึงสลายตัว ในวันที่ 22 สิงหาคม แต่ปรากฏว่า เมื่อถึงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2519 จอมพลถนอม กิตติขจร ก็กลับเข้าประเทศจนได้ โดยบวชเป็นสามเณรมาจากสิงคโปร์ จากนั้นก็ตรงไปยังวัดบวรนิเวศ เพื่อบวชเป็นภิกษุ โดยมีพระญาณสังวร เป็นองค์อุปัชฌาย์ และเมื่อบวชเรียบร้อยก็ขนานนามว่า สุกิตติขจรโรภิกษุ ในกรณีนี้ วิทยุยานเกราะได้นำคำปราศรัยของจอมพลถนอมมาออกอากาศมีสาระสำคัญเน้นย้ำว่า จอมพลถนอมกลับมาในประเทศไทยครั้งนี้เพื่อเยี่ยมอาการป่วยของบิดา จึงได้บวชเป็นพระภิกษุตามความประสงค์ของบิดา และไม่มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองอย่างใดเลย จากนั้นวิทยุยานเกราะได้ตัดเตือนมิให้นักศึกษาก่อความวุ่นวาย มิฉะนั้นแล้วอาจจะต้องมีการประหารสักสามหมื่นคน เพื่อให้ชาติบ้านเมืองรอดพ้นจากภัย

ในวันที่ 5 ตุลาคม นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เริ่มเคลื่อนขบวนมุ่งสู่ธรรมศาสตร์ มีการประกาศงดสอบทุกสถาบัน ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวใหญ่ที่ทำพร้อมกันทั่วประเทศเพื่อต่อต้านการที่พระถนอมเข้ามาเมืองไทย ตกเย็น ทว่าในตอนเช้า หนังสือพิมพ์ดาวสยาม และบางกอกโพสต์ เผยแพร่ภาพการแสดงล้อการแฉวนคอของนักศึกษาที่ลานโพธิ์ โดยพาดหัวข่าวเป็นเชิงว่าการแสดงดังกล่าวเป็นการ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” นางนงเยาว์ สุวรรณสมบูรณ์ เลขาธิการชมรมแม่บ้านเข้าแจ้งความต่อนายร้อยเวรสถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม ให้จับกุมผู้แสดงละครหมิ่นพระบรมเดชานุภาพองค์สยามมกุฎราชกุมาร และในเวลา 17.30 น. นายสมศักดิ์ มาลาตี จากกลุ่มกระทิงแดง พร้อมด้วยนักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มประชาชนรักชาติประมาณ 50 คน พุดโจมดี สนท.ผ่านเครื่องขยายเสียง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำตัวออกไป จากนั้นกลุ่มกระทิงแดง กลุ่มนวพล และกลุ่มฝ่ายขวาต่าง ๆ ก็เข้าปิดล้อมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตผู้นำนักศึกษาผู้หนึ่งกล่าวให้สัมภาษณ์ในสมุดภาพเดือนตุลา เล่าว่า

“... กระทิงแดงนี้เขามีปืน มีระเบิดมือ แต่เขาไม่ใช่บ่อย เขาใช้ระเบิดพลาสติกหรือระเบิดขวดเราชุมนุมที่ธรรมศาสตร์ นี่เป็นชัยภูมิที่เหมาะสมที่สุดเพราะมันกันพวกระเบิดขวดทั้งหลาย ตีกับทั้งหมดทุกทาง ขว้างให้ตายก็ไม่ถึง แต่เป็นชัยภูมิที่แย่มากสำหรับการปราบด้วยอาวุธสงครามเพราะคุณขังตัวเอง แต่ในเมื่อคุณไม่มี SENSEว่าจะเกิดการปราบด้วยอาวุธสงคราม คุณถึงเลือกใช้ธรรมศาสตร์ เพราะคุณมี SENSEว่าระเบิดขวด ระเบิดพลาสติก หรือปืนพกมันเข้าไม่ถึง...”
(ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 2557)

ในเวลา 20.35 น. ชมรมวิทยุเสรี ออกแถลงการณ์ฉบับหนึ่งว่า

“...ขณะนี้ม็อบกลุ่มคนก่อความไม่สงบ ได้ดำเนินการไปในทางที่จะทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มีการนำธงชาติคลุมตัวละครแสดงเป็นคนตายที่ข้างถนน หน้ารัฐสภา มีการใช้สื่อมวลชนที่มีแนวโน้มเอียงเช่นเดียวกับผู้ก่อความไม่สงบ ลงบทความ หรือเขียนข่าวไปในทำนองที่จะทำให้เกิดช่องว่างในบวรพุทธศาสนา มีนักศึกษาผู้หนึ่งทำเป็นผู้ถูกแขวนคอ โดยผู้ก่อความไม่สงบที่มีใบหน้าคล้ายกับพระราชวงศ์ชั้นสูงองค์หนึ่ง พยายามแต่งใบหน้าเพิ่มเติมให้เหมือน...” (ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 2557)

หน่วยรักษาความปลอดภัยของ สนท. จับกระทิงแดงได้คนหนึ่ง ขณะบุกเผาโปสเตอร์เมื่อนำตัวไปสอบสวนจึงได้รู้ว่า กระทิงแดงทุกจุดรอบธรรมศาสตร์ได้เตรียมปฏิบัติการเต็มที่ โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบจำนวนหนึ่ง และในเวลานั้นมีกระทิงแดงกว่า 100 คนแทรกตัวปะปนอยู่ในหมู่นักศึกษาประชาชนแล้ว เพื่อเตรียมประสานทั้งข้างนอกและข้างในในมหาวิทยาลัย เวลา 02.00 น. กลุ่มนวพลในนาม ศูนย์ประสานงานเยาวชนมีแถลงการณ์ความว่า

“...ขอให้รัฐบาลจับกุมกรรมการ สนท. ภายใน 72 ชั่วโมง หากรัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติได้ นวพลจะดำเนินการขั้นเด็ดขาด...” (ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า, 2557)

ในตอนเช้า เมื่อ ประตู่ฟัง ตำรวจตระเวนชายแดน ลูกเสือชาวบ้าน กระทิงแดง และกลุ่มอันธพาล ต่างทะลักเข้าไปในมหาวิทยาลัย ตำรวจหลายสิบคนขึ้นรถผ่านประตูเข้าไป เมื่อเข้าไปข้างในแล้วต่างกรุลงจากรถ ใช้อาวุธหนักอย่างปืนกระบอกยิงเข้าสู่ประชาชนและนักศึกษา ราว 08.10 น. พลตำรวจตรี เสน่ห์ สิทธิพันธ์ บัญชาการให้ตำรวจตระเวนชายแดน (ตชด.) อาวุธครบมือบุกเข้าไปในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตำรวจประกาศให้นักศึกษายอมจำนน นักศึกษาหลายคนพยายามวิ่งออกมาข้างนอก จึงถูกประชาชนที่อยู่ภายนอกกรมประชาพัฒนา ช่วง 08.30-10.00 น. นักศึกษาและประชาชนที่อยู่ในมหาวิทยาลัยตลอดคืนต่างแตกตื่นวิ่งหนี ที่หนีออกไปทางหน้าประตูมหาวิทยาลัย ในจำนวนนี้มีมากกว่า 20 คนถูกรุมตีรุนแรงกระแทก บางคนถูกทำร้ายบาดเจ็บสาหัส แต่ยังไม่สิ้นใจ ได้ถูกลากออกไปแขวนคอ และแสดงท่าทางเยาะเย้ยศพต่าง ๆ นานานักศึกษาหญิงคนหนึ่งถูกรุมตีจน

สิ้นชีวิต แล้วถูกเปลี่ยนผ้าประจัน โดยมีชายคนหนึ่งซึ่งเข้าก่อเหตุ แสดงท่าอณาจาร ประชาชนที่ชุมนุมอยู่หน้าประตูมหาวิทยาลัย ลากศพนักศึกษาที่ถูกทิ้งอยู่เกลื่อนกลาดข้างหอประชุมใหญ่ 3 คน ออกมาเผากลางถนนราชดำเนิน ตรงข้ามอนุสาวรีย์พระแม่ธรณีบีบมวยผม ใกล้เคียง ๆ กับบริเวณแผงขายหนังสือสนามหลวง โดยเอายางรถยนต์ทับแล้วราดน้ำมันเบนซิน จุดไฟเผา ศพนักศึกษาอีก 1 ศพถูกนำไปแขวนคอไว้กับต้นมะขามแล้วถูกตีจนร่างและ 10.30 น. สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 โดยสรรพสิริ วิริยศิริ ถ่ายทอดภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และท้องสนามหลวง ออกอากาศไปทั่วประเทศ สมาชิกกลุ่มกระทิงแดง นวพล และตำรวจ ที่เข้าปราบปรามทั้งหมดได้รับการพ้นโทษ จากกฎหมายนิรโทษกรรม และ ตำรวจ กลุ่มกระทิงแดง ถูกเลื่อนชาวบ้าน และกลุ่มนวพล ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ ได้รับกระเช้าเยี่ยมพระราชทาน สภาพสังคมในช่วงดังกล่าวได้ผลักดันให้นักศึกษาปัญญาชนจำนวนมากที่มีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาลต้องหนีเข้าป่าเป็นแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย การกวาดล้างครั้งใหญ่ไม่เพียงเกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เท่านั้น ทว่าได้ลุกลามขยายตัวออกไปทั่วประเทศ หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับลัทธิสังคมนิยมถูกเก็บจากแผง ผู้ที่มีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาลก็ถูกข้อหาเป็นภัยสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐกานต์ กุลณรงค์ (2550, บทคัดย่อ) การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ

ผลการศึกษาพบว่าในยุคโลกาภิวัตน์ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบบการเมืองอย่างสูง โดยเฉพาะในช่วงเกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ กลุ่มทางสังคม รวมถึงประชาชน ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมืองทั้งจากกลุ่มที่สนับสนุนและที่คัดค้านรัฐบาลทักษิณ โดยมีรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์ (Website) กระดานสนทนา (Web board) และเว็บบล็อก (Web blog) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมืองในห้วงเวลาดังกล่าว คือสื่อสารมวลชนกระแสหลัก (โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์) ถูกควบคุมการนำเสนอข่าวและการแทรกแซงการทำงานจากรัฐบาลทำให้สื่อมวลชนกระแสหลักนำเสนอข่าวสารทางการเมืองด้านเดียว คือข่าวสารหรือความคิดเห็นที่มาจากรัฐบาลเท่านั้น การขยายตัวของสื่อสารผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต การเติบโตของสื่อทางเลือก และคุณสมบัติของสื่ออินเทอร์เน็ตที่เอื้อต่อสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลสื่อสารทางการเมือง ความสามารถในการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพที่สำคัญคือ อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองแบบสองทาง (Two-ways communicator) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนอกจากการพิจารณาอินเทอร์เน็ตในฐานะเครื่องมือในการ

สื่อสารทางการเมืองแล้วยังพบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการสื่อสารทางการเมืองแห่งใหม่นอกเหนือจากการรวมตัวบนท้องถนน และตามสถานที่สำคัญ ในช่วงเกิดการต่อต้านรัฐบาลทักษิณพื้นที่สาธารณะบนอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้พื้นที่บนกระดานสนทนาในเว็บบอร์ดต่าง ๆ จากคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ต ที่เปิดกว้างสำหรับทุกความคิดเห็นทั้งที่สนับสนุนและคัดค้านประเด็นต่าง ๆ ทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้พื้นที่บนกระดานสนทนาในเว็บบอร์ดต่าง ๆ จากคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ต ที่เปิดกว้างสำหรับทุกความคิดเห็นทั้งที่สนับสนุนและคัดค้านรัฐบาลทักษิณ ทำให้ความคิดเห็นบนพื้นที่กระดานสนทนาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลาย นำไปสู่การปะทะกันของวาทกรรมทางการเมือง โดยวาทกรรมหลักคือ วาทกรรมว่าด้วยผู้นำการเมือง มีวาทกรรมนายกฯพระราชทาน (มาตรา 7) และวาทกรรมเสื้อเหลืองเป็นวาทกรรมสนับสนุน

เจมา สมใจ (2551, บทคัดย่อ) การสื่อสารทางการเมืองในวิกฤติการเมืองไทย ปี 2549 ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ผลการศึกษาพบว่าวิกฤติทางการเมืองในปี 2549 เป็นครั้งแรกของประเทศไทยที่องค์กรสื่อสารมวลชนได้ยกระดับตัวเองมาเป็นกลุ่มกดดันทางการเมือง โดยสื่อมวลชนในเครือผู้จัดการ ซึ่งกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้เครือข่ายการสื่อสารทั้งหมดที่มีอยู่มาเป็นเครื่องมือต่อสู้กับรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เอเอสทีวี หนังสือพิมพ์ วิทยุและเว็บบอร์ด ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสาร ถูกกระจายออกไปสู่สังคมอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้มีมวลชนเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจำนวนมาก ทั้งมวลชนที่เข้าร่วมชุมนุมหน้าเวทีการชุมนุม และมวลชนที่รับชมข้อมูลผ่านสื่อ ขณะที่เวทีปราศรัย ก็จะมีทั้งการปราศรัย การแสดงดนตรี ฯลฯ ก็มีลักษณะให้ข้อมูลกับผู้เข้าร่วมชุมนุมพร้อม ๆ กับการให้ความบันเทิงไปด้วยกัน

ปจรรย์ อ่อนสะอาด (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ “ระบอบทักษิณ ผลการวิจัยสรุปว่า

1. กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจัดเป็นช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในฐานะที่เป็นทั้งแหล่งสารและช่องสาร นับเป็นขบวนการสังคม (Social movements) หรือพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อระบอบทักษิณ อันนำไปสู่การรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย คมช.

2. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบทักษิณอย่างถ่องแท้ และมีความคิดเห็นด้านบวกต่อนโยบายรัฐบาลทักษิณ

3. ประชาชนเลือกใช้ช่องทางเพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลงานรัฐบาลทักษิณผ่านโทรทัศน์ช่อง 3 และ 7 วิทยุเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ เครือ อสมท. และวิทยุชุมชน และอ่านหนังสือพิมพ์เชิงปริมาณเป็นหลัก ได้แก่ ไทยรัฐ ข่าวสด คมชัดลึก และเดลินิวส์ ส่วนเว็บไซต์ ยังมีผู้สนใจน้อย นิยมพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวและจับกลุ่มพูดคุยตามร้านกาแฟและที่ทำงานมากกว่า

4. ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการชุมนุมประท้วงของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นช่องทางการสื่อสารประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลในอนาคตไว้อย่างมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง กล่าวคือ 1. ควรกำหนดนโยบายให้ประชาชนสามารถทราบข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีผ่านทุกช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมืองทั้งช่องทางที่เป็นองค์กร กลุ่มสื่อมวลชน รวมถึงช่องทางพิเศษ เช่น การประท้วง การเดินขบวนต่อต้านโดยสงบ และ 2. รัฐบาลควรสนับสนุนช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เครือข่ายข้าราชการในฐานะกลไกของรัฐให้เลือกใช้ช่องข่าวสารประเภทกลุ่มผู้เปิดรับสื่อให้มากขึ้น เพื่อเปิดพื้นที่ให้ชาวชนบทเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลข่าวสารของภาครัฐให้มากขึ้น โดยอาจใช้สื่อพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นเช่น ลิเก โนรา หมอลำ รวมถึงจิว (การเมือง) ฯลฯ มาช่วยในการรณรงค์กิจกรรมของภาครัฐให้เข้าถึงชาวชนบทให้มากขึ้น

กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์ (2552, บทคัดย่อ) ยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การใช้สื่อและยุทธวิธีการจัดการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์สื่อที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในช่วงระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 จนถึงวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2551 รวมถึงรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ดำเนินการสื่อสารหลักของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้แก่ นายพิภพ ธงไชย แกนนำพันธมิตรรุ่นที่ 1 และ นายสุริยะ ใส กตะศิลา ผู้ประสานงานพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่า

1. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ใช้สื่อดังต่อไปนี้ สื่อมวลชน ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเอเอสทีวี หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อบุคคล ได้แก่ แกนนำและผู้ประสานงานพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แนวร่วม เครือข่ายบุคคลจากสาขาอาชีพต่าง ๆ สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวีดิทัศน์ สื่อพื้นบ้าน สื่อผลิตภัณฑ์

2. ยุทธวิธีการจัดการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ประกอบด้วย การสร้างความศรัทธาในแกนนำที่มีความน่าเชื่อถือ และศรัทธาในอุดมการณ์ การสร้างสัญลักษณ์ที่

นำมาใช้ในการชุมนุม ได้แก่ สีเหลือง มือตบ ตราสัญลักษณ์ทางของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพลงสัญลักษณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หลักการสันติวิธี

ชาญชัย ชาญสุขโกศล (2552, บทคัดย่อ) เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง: ศึกษากรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

งานวิทยานิพนธ์ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยสันติวิธีชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” ที่ทำงานอยู่บนฐานทฤษฎีอำนาจเชิงการยินยอมกับระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่ชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” ในฐานะที่เป็นที่ตั้งของอำนาจเชิงโครงสร้าง เพื่อตอบคำถามหลัก 2 ประการ 1. การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในสังคมไทยมีลักษณะและพลวัตอย่างไร 2. อินเทอร์เน็ตไทยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างไร จะเอื้อต่อการต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรงมากน้อยเพียงใด คำถามดังกล่าวถูกตอบโดยการศึกษา 1. ประวัติศาสตร์การพัฒนาเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจเชิงโครงสร้างที่แฝงฝังอยู่ในระหว่างช่วงลงหลักปักฐานและช่วงขยายตัวของอินเทอร์เน็ตไทย ผ่านมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี มิติเชิงเทคนิค และมิติเชิงสถาบัน 2. ปฏิบัติการเชิงประเด็น/ เนื้อหาของกลุ่มพลังทางการเมืองหลัก ๆ รายรอบเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ ช่วงก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ที่ใช้อินเทอร์เน็ต/ เว็บไซต์ในการเคลื่อนไหว เช่น เว็บไซต์จัดการออนไลน์ ห้องราชดำเนินแห่งเว็บพันทิปดอทคอม เว็บบทวิทยาลัทธิยงคิน และเว็บประชาไท เป็นต้น และ 3. การปิดกั้นแทรกแซงเว็บไซต์ ในฐานะที่เป็นจุดที่อำนาจเชิงโครงสร้างเข้ามาเป็นอุปสรรคทั้งในเชิงเทคนิคและเชิงสถาบันต่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรง วิธีการศึกษามีทั้งที่เป็นการศึกษาเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง ทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า การต่อสู้ไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตของไทยมีลักษณะและพลวัต ดังนี้ 1. เหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณประกอบด้วยกลุ่มพลังทางการเมือง 3 ฝ่าย คือ กลุ่มขับไล่รัฐบาล กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล และกลุ่มไม่เอามาตรา 7 กลุ่มเหล่านี้ล้วนถือเป็นกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพราะเป็นการเคลื่อนไหวโดยไม่ใช้ความรุนแรงทางกายภาพและใช้เทคนิควิธีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในการจัดการกับความชอบธรรมและความยินยอมของฝ่ายต่าง ๆ 2. อินเทอร์เน็ตไทยถูกนำมาใช้เคลื่อนไหวในลักษณะ “แฮ็คติวิซึ่ม” กล่าวคือ ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสาร แต่ยังไม่ถึงขั้น “แฮ็คติวิซึ่ม” ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์เพื่อเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง ดังกรณีการทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ 3. วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ทั้ง 3 กลุ่มใช้นั้น เน้นหนักไปในแง่การประท้วง โนมิน่าชกุง การไม่ให้ความร่วมมือที่มีอยู่บ้างก็เป็นการรณรงค์ผ่านเว็บไซต์เป็นสำคัญ ส่วนการแทรกแซงไร้ความรุนแรงมีทั้งที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลทางเทคนิคของปฏิบัติการลับและการป่วนทางวัฒนธรรม ซึ่ง

เป็นเทคนิคที่รู้จักกันดีในหมู่นักเคลื่อนไหวโซเชียลทั่วโลก 4. การใช้อินเทอร์เน็ตทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวต้องเผชิญกับ “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” โดยเฉพาะมาตรการตอบโต้ในทางเทคนิคและเชิงสถาบันจากผู้อยู่ในอำนาจ ซึ่งกุมอำนาจเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีอยู่ในมือด้วย ท่ามกลางพลวัตนี้ มีบางกรณีที่สามารถพัฒนาต่อไปให้กลายเป็น “การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค” และ “การแทรกแซงทางเทคนิคไร้ความรุนแรง” ซึ่งในที่นี้เรียกรวมว่าเป็น “วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” 5. ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ทุกฝ่ายล้วนใช้วิธีการไร้ความรุนแรงนั้นปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบคือ “ทรัพยากรโซเชียล” อันเป็นที่มาของ “อำนาจเชิงปริมาณ” ซึ่งสามารถทำให้ใช้กลไกการ “ปิดล้อมแบบไร้ความรุนแรง” ต่อวาระประเด็นและข้อมูลข่าวสารของกลุ่มอื่น ๆ ได้

อรพินธุ์ สุทิน (2552, บทคัดย่อ) การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549

ผลการศึกษาพบว่า การต่อต้านรัฐประหารในช่วงก่อนและระหว่างการทำรัฐประหารกระทำโดยกลุ่มคนจำนวนไม่มากนัก และไม่มีกรณีเคลื่อนไหวที่ชัดเจน แต่ภายหลังการรัฐประหาร กลุ่มต่อต้านรัฐประหารได้เกิดขึ้นหลายกลุ่ม มีการชุมนุมที่ท้องสนามหลวง และรวมตัวกันเป็นกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปช.) ซึ่งภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป็นกลุ่มใหญ่และมีพลังในการเคลื่อนไหวอย่างหลากหลายช่องทาง เช่น ชุมนุมเดินขบวน จัดเวทีปราศรัย สัมมนาทางวิชาการ สถานีโทรทัศน์พีทีวี สถานีวิทยุชุมชน เว็บไซต์ ซีดี สตีกเกอร์ เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิวเป็นจำนวนมาก มีการเคลื่อนไหวด้วยการดำเนินกิจกรรมต่อต้านหลายรูปแบบ เช่น การต่อสู้ด้วยสัญลักษณ์สีแดง และที่สำคัญคือการใช้สื่อบุคคลคือ ผู้นำความคิดในชนบท มีการสร้างเครือข่ายในลักษณะลูกโซ่ ทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารแบบ SMCR ซึ่งได้ข้อสรุป ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender) คือ แกนนำกลุ่มต่าง ๆ ที่ต่อต้านความไม่ชอบธรรมของการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 กลุ่มคนรักทักษิณ และกลุ่มนักวิชาการที่รักประชาธิปไตย
2. ข่าวสาร (Message) คือเนื้อหาสาระข้อมูลข่าวสาร เช่น ความไม่ชอบธรรมตามหลักการประชาธิปไตย โดยอ้างคุณูปการของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โจมตีฝ่ายตรงข้าม และรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญปี 2550
3. สื่อ (Channel) คือช่องทางในการสื่อสาร มีหลากหลายช่องทาง เช่น การชุมนุมเคลื่อนไหวโดยใช้กลยุทธ์ดาวกระจาย การจัดเวทีปราศรัยทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เว็บไซต์ อีเมลล์ วิทยุ โทรทัศน์ ซีดี หนังสือ สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำความคิดที่เข้าถึงชาวบ้านระดับรากหญ้า
4. ผู้รับสาร (Receiver) เป้าหมายหลัก ได้แก่ ประชาชนระดับรากหญ้าในชนบทโดยเฉพาะ

ภาคเหนือและภาคอีสาน และกลุ่มคนรักทักษิณ ส่วนเป้าหมายรองได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่ยึดมั่นหลักประชาธิปไตย และชนชั้นกลางทั้งนี้ จากผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นข้อสังเคราะห์ของปัจจัยความสำเร็จในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้ 6 ประการด้วยกัน ดังนี้ 1. การผนึกกำลังกัน (Synergy) และการสร้างเครือข่ายการสื่อสาร (Communication networking) ของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกัน 2. ความสามารถทางการสื่อสาร (Communication competency) ของแกนนำในการกำหนดวาระข่าวสารเพื่อสร้างแนวร่วมทางการเมือง 3. การใช้ทุนทางสังคม (Social capital) เดิมของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางการเมือง 4. การสื่อสารทางการเมืองโดยใช้กลยุทธ์การผสมผสานสื่อ (Mixed media strategy) 5. การนำบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองมาใช้ประโยชน์ในการสื่อสารทางการเมือง (Complying with economic-political-social & cultural context) 6. การสนับสนุนจากกลุ่มอำนาจเดิม (Support by the former power group)

ส่วนผลที่เกิดขึ้นตามมาจากการทำรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นั้น พบว่า ในประการสำคัญที่สุดคือ ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง และเกิดความพยายามแย่งชิงอำนาจจากกลุ่มอำนาจเดิม จนนำไปสู่การใช้กำลังรุนแรงในบางโอกาส ส่วนผลกระทบจากกระบวนการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ที่มีต่อกระบวนการประชาธิปไตยของไทยนั้น มีทั้งผลเชิงลบและเชิงบวก กล่าวคือ ในเชิงลบ พบว่า ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเมืองแบบสองขั้ว คือ ขั้วที่นิยมระบอบทักษิณ กับอีกขั้วหนึ่งไม่ต้องการระบอบทักษิณ ซึ่งทำให้ขาดความหลากหลายทางวัฒนธรรมการเมืองอันเป็นธรรมชาติของสังคมไทยส่วนในเชิงบวกพบว่า การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่อต้านรัฐประหารช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของมวลชนที่ไม่เห็นด้วยกับการยึดอำนาจด้วยกำลังทหาร ซึ่งทำให้สังคมส่วนหนึ่งเกิดการตื่นตัวทางการเมือง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการเมืองไทยตามวิถีทางประชาธิปไตยในระยะต่อไป

จිරินดา กฤษเจริญ (2554, บทคัดย่อ) การวิเคราะห์วาทกรรมของฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและวาทกรรมของรัฐบาลพลังประชาชน (พฤษภาคม – ธันวาคม 2551)

มีวัตถุประสงค์ประการที่หนึ่งคือ เพื่อศึกษากลยุทธ์ทางวาทกรรมหลักของทั้งฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พันธมิตรฯ) และฝ่ายรัฐบาลพลังประชาชน (ฝ่ายรัฐบาล) ที่นำมาใช้ในการโจมตีซึ่งกันและกัน วัตถุประสงค์ประการที่สองคือ เพื่อทราบอิทธิพลของกลยุทธ์ทางวาทกรรมเหล่านั้นที่ส่งผลต่อเนื้อหาที่ทั้งสองฝ่ายต้องการสื่อสารไปยังสาธารณะ การโต้แย้งและลีลาในการใช้วาทกรรมที่ถูกนำเสนอบนเวทีของฝ่ายพันธมิตรฯ และรายการ “ความจริงวันนี้”

ซึ่งจัดว่าเป็นตัวแทนของฝ่ายรัฐบาล ถูกนำมาศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายพันธมิตรฯ ใช้กลยุทธ์ทางวาทกรรม 35 กลยุทธ์ และฝ่ายรัฐบาลใช้กลยุทธ์ทางวาทกรรม 31 กลยุทธ์ เพื่อใช้สื่อสารไปยังสาธารณะ ความหมายทั้งนี้โดยตรงและนัย ประหวัดนั้นฝังอยู่ในเนื้อหาที่ทั้งสองฝ่ายยกขึ้นมาเพื่อแสดงเหตุผล ทั้งนี้กลยุทธ์ทางวาทกรรมมีความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ที่ทั้งสองฝ่ายต้องการเผยแพร่ต่อผู้รับสาร วาทกรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเผยแพร่ความหมาย และประกอบสร้างความเป็นจริงให้กับผู้รับสาร ทั้งนี้วาทกรรมเหล่านั้นได้เปิดเผยให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของทั้งสองฝ่าย ผ่านทางการโต้แย้งแสดงเหตุผลตามแบบของทูลมิน วัชรธรรมบุญ และหลักการต่าง ๆ การแสดงความจงรักภักดี และให้ความเคารพต่อสถาบันกษัตริย์ การโจมตีโดยการใช้เรื่องส่วนตัว การเสียดสีและด่าถาก การเปรียบเทียบและการอุปมา หรือแม้แต่การตั้งสมญานาม วาทกรรมต่าง ๆ ได้รับอิทธิพลจากสื่อที่ถูกใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารข้อความของพวกเขา กรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของสื่อส่วนตัว และสื่อของรัฐ รวมถึงจรรยาบรรณวิชาชีพ ก็ส่งผลต่อการใช้กลยุทธ์ทางวาทกรรมของบุคลากรสื่อ

ความเป็นจริงที่ทั้งฝ่ายพันธมิตรฯ และฝ่ายรัฐบาลพยายามสร้างขึ้น มีความเกี่ยวข้องกับความรู้และอำนาจ ทั้งนี้โดยการนำแนวคิดของฟูโกต์มาประยุกต์ใช้ในการอธิบาย ผู้ที่มีอำนาจ ได้แก่ รัฐบาล สร้างวาทกรรมกระแสหลัก เพื่อกำหนดความเชื่อของผู้รับสาร และเพื่อประกอบสร้าง “ความเป็นจริง” โดยตระหนักว่าความเชื่อของผู้รับสาร หรือ “ความรู้” จะทำให้รัฐบาลมีอำนาจ ในอีกทางหนึ่ง ฝ่ายรัฐบาลก็มีอำนาจในการกำหนดว่าอะไรคือ “ความจริง” สำหรับผู้รับสาร อะไรที่เรียกได้ว่าเป็น “ความรู้” สำหรับสาธารณะ สิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดนี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับฝ่ายพันธมิตรฯ ผู้สร้างวาทกรรมท้าทาย เพื่อสร้างความเป็นจริงในแบบของพวกเขา เพื่อที่จะทำให้ผู้รับสารยอมรับ อันจะทำให้ฝ่ายพันธมิตรฯ มีอำนาจขึ้นมาได้

กมลพร วรกุล (2554, บทคัดย่อ) การแพร่กระจายอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยผ่านสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV: กรณีศึกษาการประชุมชุมนุมวันที่ 25 พฤษภาคม-3 ธันวาคม 2551

มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทราบว่ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยส่งอุดมการณ์ทางการเมืองผ่านสื่อสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV อย่างไร จึงสามารถยึดโยงมวลชนกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยให้เข้าร่วมชุมนุมและทำกิจกรรมทางการเมืองได้ยาวนานและเข้มแข็ง โดยเฉพาะในช่วงที่มีการชุมนุมตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคมถึงวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวมีการใช้สื่อ ASTV เป็นเครื่องมืออย่างเข้มข้น โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎี การทำ

สงครามแย่งชิงพื้นที่ทางความคิดของประชาชน (War of position) หรือการทำสงครามทางอุดมการณ์

ผู้ศึกษาพบว่า ASTV มีบทบาทสำคัญในการให้พื้นที่กับอุดมการณ์ของกลุ่มพันธมิตรฯ ให้ดำรงอยู่ ขอบธรรม และเข้าสู่จิตสำนึก (Conscious) ของมวลชน อาจกล่าวได้ว่า ASTV เป็นกลไกให้เกิดการหลอมรวม (Combination) และสร้างฉันทานุมัติ (Consent) อันเป็นกระบวนการที่กรัมมี่เรียกว่า “สงครามทางความคิด (War of position)” ในการทำให้มวลชนการเห็นพ้องจนกลายเป็นอุดมการณ์ร่วม และยินยอมที่จะปฏิบัติตาม (Consent) ความต้องการของกลุ่มพันธมิตรฯ ที่เป็นผู้ถ่ายทอดอุดมการณ์โดยเห็นได้จากความสอดคล้องต้องกันของช่วงกิจกรรมทางการเมืองซึ่งก็สอดคล้องกับความนิยมจากผู้รับชมทางหน้าจอของ ASTV ที่จะมีสูงขึ้นเช่นกันเมื่อมีกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรฯ อาจกล่าวได้ว่าความนิยมของผู้รับชม ASTV ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรฯ การครองความเป็นเจ้าโดยการยึดพื้นที่ทางความคิดได้นั้น ผู้ศึกษาพบว่า อุดมการณ์หรือแนวคิดต่าง ๆ ที่ส่งผ่านทาง ASTV นั้น มีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรม โดยผู้เข้าร่วมชุมนุมซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารจาก ASTV แล้ว จากที่ไม่เคยไปชุมนุมเลยแต่เป็นพันธมิตรฯ หน้าจอ กลับมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป คือหากไม่ไปร่วมชุมนุมก็แสดงออกด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้รู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อีกทั้ง ผู้เข้าร่วมชุมนุมส่วนใหญ่ยังมีการบริจาคเงิน สิ่งของ อาหาร หรือช่วยเหลือด้านกำลังกาย เพื่อสนับสนุนการชุมนุม

วิชาญ จำปาขาว (2554, บทคัดย่อ) การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการชุมนุมประท้วงหลังการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม 2550

ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีองค์ประกอบครบถ้วนตามตัวแบบ SMCR Model ของ เดวิด เบอร์โล กล่าวคือ ผู้ส่งสาร (Source) ในที่นี้คือแกนนำมีความรู้ ประสบการณ์ และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประกอบกับการมีเครือข่ายที่กว้างขวางทำให้การสื่อสารของกลุ่มได้รับความสนใจและสามารถดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามได้ ประกอบกับตัวสาร (Message) ที่สามารถชักจูงและกระตุ้นปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกลุ่มและนอกจากนี้ก็ยังมีการจัดการกับโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับผู้เข้าร่วมชุมนุมอย่างเป็นระบบอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการระดมมวลชนและจัดการกับมวลชนที่มีจำนวนมากได้อย่างต่อเนื่องและในส่วนของช่องทางในการสื่อสาร (Channels) นั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็น การปราศรัยบนเวที สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ช่วยให้การเผยแพร่ข่าวสารออกมาได้อย่างเป็นระบบและสามารถผลิตซ้ำตัวสารของ

กลุ่มออกมาได้ตลอดเวลา ช่องทางในการสื่อสารเหล่านี้จึงก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง (Political consciousness) ของกลุ่มมวลชนได้ และสุดท้ายก็คือผู้รับสาร (Receiver) แม้จะมีความหลากหลายทางด้าน อาชีพ การศึกษา สถานะทางสังคม และอายุ แต่ผู้รับสารของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นก็มีทัศนคติในเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองที่ตรงกันกับกลุ่ม ประกอบกับเนื้อหาของสารที่มีความเป็นปัจจุบัน คือ กล่าวถึงสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่ได้เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ทำให้ผู้รับสารมีความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และเมื่อมีการใส่รายละเอียดในตัวสารทางการเมืองลงไปจึงเป็นการง่ายที่ผู้รับสารจะเกิดความเชื่อ และเกิดความเข้าใจจนนำไปสู่การมีสำนึกหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันกับกลุ่มได้ง่ายด้วย ปัจจัยขององค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารทั้งหมด จึงทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยสามารถทำการระดมมวลชนมาร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มของตน ได้เป็นจำนวนมากและเป็นระยะเวลาต่อเนื่องยาวนานข้อสังเคราะห์จากงานศึกษาที่ค้นพบเกี่ยวกับการสื่อสารของกลุ่มในการชุมนุมประท้วง คือ

1. สารทางการเมืองที่สามารถสร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมกันได้ดีที่สุด คือ สารทางการเมืองที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะนั้น
2. การสร้างกระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่ดีเป็นการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้กับกลุ่มในความสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเมือง
3. กระบวนการสื่อสารแบบ SMCR ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยช่วยให้สมาชิก (Member) ของกลุ่มมีความพร้อมในการเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหว
4. กระบวนการสื่อสารในรูปแบบของ SMCR ช่วยสนับสนุนให้กลุ่มเกิดเครือข่ายการสื่อสาร (Communication network)
5. กระบวนการสื่อสารแบบ SMCR ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาแกนนำหรือผู้นำ (Leaders) กลุ่มที่มีประสิทธิภาพท้ายที่สุดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นการใช้สื่อที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นำมาใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง และในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มหากจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง (Political propaganda) โดยเน้นการใช้สารที่กระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมและมีความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนั้นควบคู่ไปกับการใช้สื่ออย่างหลากหลายช่องทางเพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้และสำนึกของมวลชนในโลกเสมือนที่เกิดจากการรับรู้ผ่านสื่อตนเอง

ปณิธาน พิชาลัย (2554, บทคัดย่อ) การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร

มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษา 2 ประการได้แก่ 1. เพื่อศึกษาถึงการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ว่ามีวิธีการอย่างไร 2. เพื่อศึกษาถึงเป้าหมายการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ต้องการ โค่นล้มรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร เพราะเหตุใด ผลการวิจัยพบว่า เป้าหมายการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ต้องการ โค่นล้มรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรนั้นประสบผลสำเร็จได้เพราะกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยได้ใช้สื่อในเครือข่ายจัดการผลิตสร้างประเด็นทางการเมืองในการสื่อความหมายให้มวลชนเชื่อว่า “รัฐบาลทักษิณกำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำลังปกป้องสถาบันอยู่” พร้อมทั้งผลิตสัญลักษณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ออกมาไม่ว่าจะเป็นคำขวัญ เพลง เสื้อ ฯลฯ เพื่อสนับสนุนและตอกย้ำความเชื่อจากประเด็นทางการเมืองดังกล่าว

อัสมมา หวังกุลดำ (2554, บทคัดย่อ) บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ

ศึกษาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กับขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในช่วงปี พ.ศ. 2548-2549 โดยมีคำถามหลัก คือ 1. ภายใต้การบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และ 2. เหตุใดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลาง โดยใช้กรอบคิดเกี่ยวกับชนชั้นในแนวทางมาร์กซิสต์ โดยเฉพาะกรอบคิดเกี่ยวกับชนชั้นกลางของอิริก โอลิน ไรท์ (Erik Olin Wright) ในการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความขัดแย้งในเรื่อง “ผลประโยชน์” ของกลุ่มคนผู้ซึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คนกลุ่มนี้รวมตัวกันเป็นขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย 2. การเคลื่อนไหวทางการเมืองของขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีแนวโน้มเป็นการเคลื่อนไหวของชนชั้นกลางเนื่องจาก “อำนาจนำ” ในการเคลื่อนไหวโน้มเอียงไปทางแกนนำของชนชั้นกลาง และ “แนวทางการเคลื่อนไหว” โนม์เอียงไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นกลาง

อริย์กรณ์ ลากนิมิตรชัย (2554, บทคัดย่อ) วาทวิเคราะห์การสื่อสารของนายสนธิ ลิ้มทองกุลกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมที่ใช้ในการตอบโต้สถานการณ์ของ นายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่สื่อสารกับประชาชนที่เข้าร่วมชุมนุมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ระหว่างวันที่

25 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 จนถึง วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2551 เป็นเวลารวมทั้งสิ้น 193 วัน ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาในการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 7 ประเด็น ได้แก่ 1. สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ 2. การเมือง 3. เศรษฐกิจ 4. สังคม 5. กฎหมาย 6. การต่างประเทศ 7. อื่น ๆ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลคำปราศรัยของ นายสนธิ ลิ้มทองกุล และผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาที่นายสนธิ ลิ้มทองกุล ได้ปราศรัยบนเวทีของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยส่วนมากจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเมือง สถาบันพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ สังคมและกฎหมาย ตามลำดับ จากวาทกรรมที่ใช้ในการตอบโต้สถานการณ์ต่าง ๆ ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่า

1. นายสนธิ ลิ้มทองกุล มีการใช้วาทกรรมตอบโต้สถานการณ์อย่างรวดเร็ว โดยมีการตอบโต้สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นแบบวันต่อวัน โดยการปราศรัยบนเวทีของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อกดดันถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ และสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่เคลื่อนไหวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางการเมือง

2. วาทกรรมของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการต่อสู้ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย คือ 1. เพื่อยุติการแก้ไขรัฐธรรมนูญ 2. เพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ 3. เพื่อการเมืองใหม่ และมีการพูดซ้ำในประเด็นเหล่านี้ทุกช่วงสถานการณ์การเมือง

3. วาทกรรมที่ใช้ในการโน้มน้าวใจของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ได้ใช้เทคนิคการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยในการกล่าวถึงนักการเมืองและข้าราชการที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้ฟังได้เข้าใจและเห็นภาพมากขึ้น โดย นายสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ โดยการอ้างหลักเหตุและผล รวมถึงใช้การถามนำเพื่อให้ผู้ฟังคล้อยตาม และได้อ้างถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อให้เห็นว่าพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

4. วาทกรรมตามสถานการณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถปลุกอารมณ์ของผู้ฟังในสถานการณ์ที่เกิดการจลาจล เสียกำลังใจ โดยการใช่วาทกรรมแบบ เรือลำเดียวกัน ให้ผู้ฟังไม่มีความกลัวมากจนเกินไป เพราะมีแกนนำอยู่ในเหตุการณ์ ร่วมกับผู้ชุมนุมตลอดเวลาและมีความรู้สึกไม่ต่างกับผู้ฟัง เช่น เหตุการณ์สลายการชุมนุมจนมีผู้เสียชีวิต เหตุการณ์ยึดสถานีโทรทัศน์ NBT อุบลพรรณ กระแจ่งโพธิ์ (2554, บทคัดย่อ) การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์

จากการศึกษาขององค์กรแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) แดงทั้งแผ่นดินในฐานะองค์กรนำการเคลื่อนไหวเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553 ถึง วันที่ 19 พฤษภาคม

พ.ศ. 2553 พบว่า เป็นการเคลื่อนไหวภายใต้สถานการณ์ที่ปัจจัยภายนอก กล่าวคือ รัฐบาลที่มีนโยบายการใช้ความรุนแรงและกฎหมายเข้ามาควบคุมการชุมนุม โดยอีกด้านหนึ่งก็มีความพยายามในการสอดประสานกับฝ่ายต่อต้านผู้ชุมนุมที่เป็นประชาชน กลุ่ม องค์กรต่าง ๆ เพื่อลดความชอบธรรมของฝ่ายผู้ชุมนุมและดำรงไว้ซึ่งอำนาจของรัฐบาล ประกอบกับปัจจัยภายใน นปช. แฉทั้งแผ่นดินที่แม้ว่าจะมีลักษณะรูปแบบขององค์กรด้านที่เป็นทางการ แต่เมื่อเข้าสู่การต่อสู้ผ่านปฏิบัติการทางการเมืองทำให้มองเห็นการขาดการเตรียมการวางแผนเชิงยุทธวิธีที่เป็นระบบ มีการกำหนดยุทธวิธีการเคลื่อนไหวลักษณะที่เฉพาะหน้าตามสถานการณ์เป็นหลัก และลักษณะความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการทั้งภายในหมู่แกนนำ แกนนำย่อย และผู้ร่วมชุมนุม ปรากฏจากยุทธวิธีที่มีลักษณะเป็น ไปเองทั้งที่ไม่ละเมิดแนวทางนโยบายขององค์กร และส่วนที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวอย่างชัดเจน คือ ยุทธวิธีที่เป็นไปเองและละเมิดแนวทางนโยบายขององค์กร ซึ่งทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกดังกล่าวส่งผลให้นำไปสู่การปราบปรามและยุติการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ในที่สุด

วันชัย บำรุงจิตต์ (2554, บทคัดย่อ) กระบวนการสื่อสารของวิถุชุมชนที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบคลื่นวิทยุ 89.85 MHz กับ 97.75 MHz

ผลการศึกษาพบว่า คลื่น 89.85 MHz เกิดขึ้นจากมวลชนคนเสื้อแดงจัดตั้งขึ้นเอง ผู้ดำเนินรายการเป็นชาวบ้านหรือคนในพื้นที่เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร สื่อสารด้วยถ้อยคำที่เรียบง่ายตรงประเด็น เนื้อหาของสารได้นำเสนอนโยบายที่ประสบความสำเร็จของพรรคไทยรักไทยที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เช่น 30 บาทรักษาทุกโรค กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น และวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ ที่กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมีคนจนในเมืองและชาวบ้านในเขตสายไหมและกลุ่มผู้สนับสนุนแนวทางของกลุ่มเสื้อแดงเป็นเป้าหมายที่สำคัญ ส่วนคลื่น 97.75 MHz เป็นสื่อในเครือผู้จัดการผู้ดำเนินรายการมีความเป็นเชี่ยวชาญในการใช้สื่ออย่างมืออาชีพ เนื้อหาที่นำเสนอเน้นต่อต้านนโยบายและดำเนินงานของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และข้อเท็จจริงเชิงวิชาการในประเด็นชาตินิยม เช่น เรื่องปราสาทเขาพระวิหาร เป็นต้น ทั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ คนชั้นกลางและผู้มีรายได้สูงที่สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด (รับสัญญาณคลื่น 97.75 MHz มากกว่า 30 สถานีทั่วประเทศ)

นอกจากนี้กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของทั้ง 2 คลื่น มีความเหมือนและแตกต่างกัน กล่าวคือ ประการแรกมีความแตกต่างอย่างชัดเจนในอุดมการณ์ทางการเมืองที่ฝ่ายหนึ่งสนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (คลื่น 89.85 MHz) และต่อต้าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

(คลื่น 97.75 MHz) ประการที่สองมีความเหมือนในกรอบของการนำเสนอเนื้อหาที่สอดคล้องกัน คือ ยึดหลักจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวไทยทั่วประเทศ อย่างไรก็ตามวิทยุทั้ง 2 คลื่น ได้แก่ 89.95 MHz และคลื่น 97.75 MHz ต่างเป็นวิทยุชุมชนที่แตกต่างกันทางด้านความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองจึงถูกเจ้าของสถานีและผู้จัดรายการใช้เป็น “กระบอกเสียง” หรือ “เครื่องมือ” ในการกระจายสารไปยังผู้รับฟังที่เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองสอดคล้องต้องกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่สามารถปลุกเร้าจิตใจให้อีกहि้มและมั่นใจในการต่อสู้ว่าดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง ขณะเดียวกันในอีกด้านหนึ่งก็สร้างความโกรธแค้นเกลียดชังต่ออีกฝ่ายหนึ่งอันจะนำไปสู่การแบ่งข้าง เลือกลุ่มฝ่าย และเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น

นภาพกรณ์ พิพัฒน์ (2556, บทคัดย่อ) เทคโนโลยี การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง: กรณีศึกษาประเทศไทย พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2554

มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1. เพื่อศึกษารูปแบบ กระบวนการสื่อสาร และพลวัตของการใช้สื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารใน 3 ช่วงเวลาสำคัญ ได้แก่ ยุคพฤษภาทมิฬ (พ.ศ. 2534-2535) ยุคทักษิณ (พ.ศ. 2544-2549) และยุคหลังรัฐประหาร (พ.ศ. 2550-2554) 2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงรัฐบาลทักษิณและรัฐบาลจากพรรคพลังประชาชน และ 3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ผลการวิจัย พบว่า ประการแรก การใช้สื่อและการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ในช่วงเวลาต่าง ๆ ไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแบบทันทีทันใด แต่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร การแพร่กระจายชุดความคิดอุดมการณ์ การระดมมวลชน และปลุกกระแสทางความคิดต่อผู้รับสาร โดยเฉพาะในกรณีของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ สำหรับเหตุการณ์ช่วงพฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ผลวิจัยสนับสนุนผลการศึกษาก่อนหน้านี้ที่ระบุถึงบทบาทของเทคโนโลยีการสื่อสารที่ถูกนำมาใช้ระหว่างการชุมนุมทางการเมืองในขณะนั้น โดยพบว่า โทรศัพท์เคลื่อนที่มีบทบาทมากกว่าเครื่องซีดีสถานะ “ชนชั้นกลาง” แต่ได้กลายเป็นช่องทางสื่อสารระหว่างผู้ชุมนุมในพื้นที่กับโลกภายนอก รวมทั้งเป็นเครื่องมือสื่อสารสำคัญที่สื่อมวลชนใช้ในการรายงานสดสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการชุมนุมทางการเมือง ประการถัดมา การเลือกใช้สื่อของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ในลักษณะของการบูรณาการสื่อ (Integrated media communication) ทั้งสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการ

สื่อสาร และสร้างพลวัตการสื่อสารให้มีความต่อเนื่อง รวมทั้งขยายขอบเขตการสื่อสาร ทั้งทางกายภาพ และในโลกออนไลน์ ครอบคลุมกลุ่มผู้รับสารได้โดยตรง อีกทั้งยังสร้างรูปแบบและกระบวนการสื่อสารที่ผสมผสานไม่ตายตัว มีทั้งการสื่อสารทางเดียว (One way communications) และการสื่อสารสองทาง (Two ways communications) ขณะที่ผู้รับสารก็มีลักษณะของการเป็นผู้รับสารเชิงรุก (Active seeker) มากกว่าเป็นผู้รับสารในลักษณะผู้ตาม (Passive audience) และในบางกรณีก็เปลี่ยนสถานะเป็นผู้ส่งสาร (Sender) ไปพร้อม ๆ กัน ประการสุดท้าย การศึกษาพบว่า “คน” ยังคงเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีบทบาทสูง ทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารกลุ่ม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเฉพาะในกรณีของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

อรุณญา ศิริผล (2556) สื่อในขบวนการประชาชนคนเสื้อแดง ผลการศึกษาวิจัยบทสรุปและข้อสังเกตต่อการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ของคนเสื้อแดง คือ

1. สื่อประเภทเคเบิลทีวี งานคำ และวิทยุชุมชน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายการของสถานีที่จัดตั้งและบริหารงานโดยแกนนำคนเสื้อแดง มักเป็นสื่อที่ทำให้มวลชนเข้าใจแก่นนำและศูนย์กลางของการเคลื่อนไหวได้มากกว่าสิ่งพิมพ์ เพราะลักษณะของสื่อโดยตัวมันเองที่สามารถเห็นและได้ยินเสียง จึงสามารถปลูกเร้าและสร้างจิตสำนึกร่วมได้ดีกว่า โดยหลังปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา สื่อส่วนกลาง เป็นตัวหลักในการกระจายข่าวสารจากส่วนกลางไปสู่ภูมิภาค (People channel) โดยมีเครื่องรับส่งสัญญาณผ่านเครือข่ายระบบดาวเทียมเข้าสู่ช่องทางของโทรทัศน์เคเบิลทีวี จากนั้นก็ขยายเข้าต่อไปในระดับชุมชนผ่านเครือข่ายวิทยุชุมชนซึ่งรับข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลางเพื่อกระจายต่อเข้าสู่ระดับชุมชนคนฟังทั่วไป ลักษณะของการกระจายสื่อดังกล่าวเมื่อลงไปถึงระดับชุมชน จะพบว่า ทำให้เกิดการกระจายข่าวสารในหมู่ผู้รับสาร เช่น มีการดูกันรวมหมู่ได้ (อาทิ กรณีตลาดสันกำแพง) และนำไปสู่การวิเคราะหวิพากษ์วิจารณ์กันระหว่างคนในกลุ่มที่ร่วมสนทนามากขึ้นระหว่างคนเสื้อแดงด้วยกันในการดูรายการเหล่านี้ในทีเดียวกัน เช่น ในตลาดอย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตโดยเฉพาะรายการจากงานคำ ช่องสัญญาณดาวเทียมที่มีรายการอื่น ๆ ไม่ใช่ของแกนนำกลุ่มเสื้อแดง รายการเหล่านี้มักจะทำหน้าที่ในการสร้างความสมดุล (Balance) ทางข้อมูลที่สื่อกระแสหลักไม่ค่อยนำเสนอ

2. เรื่องการปิดกั้นสื่อโดยรัฐที่ผ่านมา (ไม่ว่าผ่าน พ.ร.ก. จุกเงิน หรือกฎหมายอื่น ๆ) กลับกลายเป็นสิ่งที่สร้าง “สภาวะความอึดอัดคับข้องใจ” ให้เกิดขึ้นและกระจายไปทั่ว ดังเช่นที่ผ่านมาจะพบว่าสื่อหลากหลายสื่อในกลุ่มเสื้อแดง ทั้งวิทยุชุมชน สื่องานคำ เหล่านี้ถูกสั่งปิดเกือบหมด ตัวอย่างของข้อมูลจากสนทนากลุ่มบอกว่า “...แต่ก่อนดูข่าวทุกวันเลย ตอนนี่ถูกปิดหมด ฟังวิทยุทีวีช่องเสื้อแดง อ่านข่าวสดกับมติชน...” “...เดี๋ยวนี้นี้คนมีความรู้ขึ้นเยอะ ไม่น่าไปปิดกั้นเขา เขาคิด

ออก คิดเองได้ อย่าปิดสื่อ...” เป็นต้น เมื่อเกิดกรณีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารดังที่กล่าว ทำให้กลุ่มคนเสื้อแดง (และขยายออกไปสู่กลุ่มคนทั่วไปที่รู้สึกถึงความไม่ชอบธรรมของรัฐในการดำเนินการดังกล่าว) รู้สึกถึงการถูกลิดรอนสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง สิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง ไปจนถึงความรู้สึกที่คิดว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมทางการเมือง โดยวิธีการของผู้คนที่รู้สึก เช่นนี้จะพยายามแสวงหาสื่อทางเลือกมากขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดจนขยายพื้นที่สาธารณะสำหรับความคิดเห็นของกลุ่มคนออกไปเพื่อเชื่อมต่อสมาชิกกลุ่ม หรือเพื่อขยายสมาชิกให้กว้างมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่สิ่งสำคัญไปกว่านั้นก็คือ กรณีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารของรัฐยังส่งผลโดยตรงต่อการสื่อสารที่มีแนวโน้มไปในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ หรือไม่เปิดเผยมากขึ้น เกิดลักษณะการสื่อสารกันแบบปากต่อปากมากขึ้น เราอาจพบอาการ “ลงใต้ดิน” มากขึ้นด้วย เช่น พ่อค้าแม่ค้าในตลาดนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ให้กันฟังในตลาด คอแล่มที่เขียน อ่านให้กันฟังแล้วก็วิพากษ์วิจารณ์ มีการนำวีซีดีที่เพิ่งได้มาแลกเปลี่ยน หรือรวมกลุ่มเปิดดูร่วมกันและคุยกันต่อในลักษณะบอกเล่าสู่กันฟัง หรือในระดับครอบครัว ลูกส่งต่อให้พ่อแม่ ลูกหลานเรียนหนังสือก็ไปเขียนแผ่นซีดี หรือหาเว็บไซต์ต่าง ๆ เอามาเปิดให้พ่อแม่ดู

3. ในกรณีของสื่อเคเบิลทีวี ไม่เพียงแต่กระจายผู้รับสื่อออกไปรอบนอกเท่านั้น ขณะเดียวกันสื่อเคเบิลเหล่านี้มักจะเชื่อมโยงกับกลุ่มคนอื่น ๆ ที่รับชมรายการได้ผ่านคอมพิวเตอร์ หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต ที่เราเรียกกันในปัจจุบันว่า โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต (Internet television) หรือ Online TV ที่สามารถเลือกรายการรับชมได้ทั้งแบบ Real time และจากแหล่งเก็บข้อมูล (Archives) ที่ออกอากาศไปแล้วทางโทรทัศน์ โดยผู้ชมสามารถเลือกรับชมได้จากรายการที่มีให้ดูปกติหรือชมแบบดาวน์โหลดรายการที่ต้องการมายังเครื่องก็ได้

ในกรณีของสื่อเสื้อแดงนั้น นอกเหนือจากการขยายการแพร่ภาพสัญญาณออกไปสู่ช่องทางอื่น ๆ นอกเหนือจากทีวีแล้ว ในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือมีการประกาศสภาวะฉุกเฉินที่กลุ่มเสื้อแดงประสบปัญหาการถูกกฎหมายสั่งระงับการแพร่สัญญาณการแพร่ภาพหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นปรปักษ์กับรัฐบาล ในช่วงที่ผ่านมา สถานีโทรทัศน์เหล่านี้ได้ขยายช่องทางในการออกอากาศผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตผ่านระบบ Software และการแพร่ภาพที่ยากแก่การที่รัฐจะปิดการออกอากาศไปได้ ดังเช่น สถานีโทรทัศน์ Asia update ได้ขยายออกอากาศผ่านระบบโทรทัศน์อินเทอร์เน็ตผ่านระบบ Peer to peer streaming TV เป็นต้น ในแง่นี้ ทำให้สามารถแก้ปัญหาการถูกปิดกั้นการแพร่ภาพของสื่อ ขณะเดียวกันกลับเป็นขยายช่องทางของผู้รับสื่อ (Audience channels) ได้มากขึ้นอีกด้วย ถือว่าเป็นการให้บริการรายการทางโทรทัศน์ผ่านช่องทางรับชมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งในอนาคตสามารถรับชม นอกเหนือจากคอมพิวเตอร์ อาจรับสื่อผ่านช่องทางของการสื่อสารประเภทอื่น ๆ เช่น โทรทัศน์มือถือ Ipad Iphone ฯลฯ

อรัญญา สิริผล (2556) วิทยุชุมชนกับการขยายตัวของขบวนการประชาชนเสื้อแดง กรณีศึกษาในเขตเชียงใหม่ พบว่า วิทยุชุมชนเสื้อแดงกำลังทำหน้าที่ในการสร้างชุมชนได้หรือไม่ ในที่นี้คำว่าชุมชน มิได้หมายถึง ชุมชนทางกายภาพ เช่น ชุมชนหมู่บ้านที่มีบ้านติดกัน หรือพื้นที่เดียวกันใกล้เคียงกันเท่านั้น แต่หมายถึง “ชุมชนจินตนาการทางการเมือง” ที่วิทยุชุมชนเสื้อแดง (ที่เชื่อมโยงกับสื่อเครือข่ายอื่น ๆ เช่น เคเบิลทีวี และสื่อทางเลือกบนอินเทอร์เน็ต) กำลังสร้างให้เกิดขึ้นในหลากหลายด้านด้วยกัน ดังนี้

1. เป็นชุมชนจินตนาการทางการเมือง ที่ไม่จำเป็นต้องเกาะเกี่ยวกันบนความสัมพันธ์แบบหมู่บ้านหรือแบบเครือญาติแบบเดิมอีก จะพบว่า ที่ผ่านมามารเมืองในยุคการเลือกตั้งเดิม เรามักมีการใช้ห้วคะแนน แบบเดิมผ่านกลุ่มผู้มีอำนาจในท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. เป็นห้วคะแนนเพื่อช่วยในการหาเสียงหาคะแนนสำหรับนักการเมือง แต่ปัจจุบันวิทยุชุมชนกำลังทำหน้าที่แทนในการเชื่อมโยงมวลชนกับพรรคการเมืองอย่างชัดเจน ในการให้ข้อมูล ประชาสัมพันธ์ และการชี้นำเชิงข้อมูลว่า พรรคการเมืองใดเป็นอย่างไร แล้วชาวบ้านดำเนินการต่อไปในการตัดสินใจ

2. เป็นชุมชนจินตนาการทางการเมือง ที่ตอบโจทย์ความต้องการและความรู้สึกร่วมในการมองปัญหาและแก้ไขปัญหาคงคนกลุ่มหนึ่ง ๆ ในที่นี้ลองพิจารณาถึงในอดีตที่ผ่านมาสถานีวิทยุ จส.100 ในกรุงเทพฯ เคยเกิดขึ้นและอยู่อย่างต่อเนื่องมายาวนานเพื่อตอบรับต่อลักษณะเฉพาะของชุมชนคนกรุงเทพฯ ที่เผชิญปัญหาการจราจรติดขัด ในแง่นี้ สถานีวิทยุ จส.100 หรือสถานีวิทยุช่องจราจรอีกหลายสถานีไม่แตกต่างอะไรกับสถานภาพของการเป็นวิทยุชุมชนในฐานะที่เป็นศูนย์รวมความรู้สึกและความต้องการร่วมที่เผชิญหน้ากับปัญหาหนึ่ง ๆ ในเมือง ลักษณะของสื่อเช่นนี้เสมือนได้สร้างชุมชนจินตนาการ ที่กลุ่ม ๆ หนึ่งซึ่งเผชิญปัญหาร่วมกันมีความคับข้องใจและต้องการแสวงหาคนร่วมรับรู้ ปรีक्षा แบ่งปันความรู้สึกร่วมกันให้หันหน้ามาปรึกษาหารือกัน ในกรณีของวิทยุชุมชนคนเสื้อแดงอาจอยู่ในสถานะที่ไม่แตกต่างกัน ในฐานะที่เป็นคลื่นทางการเมือง นำเสนอเรื่องราวทางการเมืองที่คนกลุ่มหนึ่งรู้สึกร่วมเมื่อเผชิญหน้าและมีปัญหาคับข้องใจร่วมกัน สื่อวิทยุได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงกลุ่มเหล่านี้ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ที่นำไปสู่การมีความรู้สึกร่วมกับสถานีและรายการ

นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญอีกประการ คือ รูปแบบของการเกิดกิจกรรมร่วมระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารกลับเกิดในแนวระนาบที่มีปฏิสัมพันธ์ (Interactive actions) ระหว่างคนเสื้อแดง ผู้บริโภคและใช้ข่าวสาร กับตัวผู้ดำเนินรายการซึ่งเกิดขึ้นกับวิทยุชุมชนมากกว่าสื่ออื่น ๆ ทั้งนี้ ด้วยเพราะรูปแบบของสื่อวิทยุ โดยตัวมันเองที่เปิดโอกาสให้ต่อสายตรงเข้าไปพูดคุยได้กับตัวผู้ดำเนินรายการ โดยตรง และยังเปิดโอกาสให้พูดคุยได้กับตัวผู้ดำเนินรายการ โดยตรง และยังเปิดโอกาสให้

พูดคุยโดยเฉพาะผ่านการใช้ภาษาถิ่นในแต่ละภูมิภาค ในแง่นี้ วิฑูชุมชนผ่านการเป็นคลื่นนำเสนอเรื่องราวทางการเมืองดังกล่าว จึงไม่เพียงทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสาร และช่วยยกระดับการวิเคราะห์สถานการณ์เท่านั้น แต่วิฑูกลับกลายเป็นตำแหน่งแห่งที่ (Location) ที่ชาวบ้านชุมชนท้องถิ่นใช้ร่วมกันเพื่อเติมเต็มอำนาจ ในแนวระนาบระหว่างคนในชุมชน ทั้งผู้ส่งสารและรับสารผ่านภาษาพื้นถิ่น ที่ช่วยสนองตอบต่อจินตนาการทางการเมืองของชุมชนชาวบ้านในทางหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตามในประเด็นนี้เมื่อเกิดบริบทที่มีความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรง ก็จะพบว่า การเปิดสายหน้าไมค์ในระบอบความรู้สึก อารมณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นนั้น ก็กลับกลายเป็น “ดาบสองคม” เช่นกันในการจัดการกับปัญหา ดังเช่น สถานีวิทยุชุมชนคนเสื้อแดงสองสถานี (คลื่นรักเชียงใหม่ 92.5 MHz และคลื่นวิทยุประชาธิปไตยฝาง 93.0 MHz) จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อลดการเผชิญหน้าลงในช่วงที่ร้อนแรง

3. เป็นชุมชนจินตนาการทางการเมือง ที่ทำให้เห็นว่า การกระจายอำนาจในแนวระนาบมีความเป็นไปได้ โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของ “ปัญญาชนเสื้อแดง” จะพบว่า ขบวนการประชาชนในอดีตที่ผ่านมาปัญญาชนมักมาจากรั้วมหาวิทยาลัยหรือนักพัฒนาจากองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ที่ทำหน้าที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนขบวนการประชาชน แต่ขบวนการเสื้อแดงกลับพบตรงกันข้าม ที่ว่าปัญญาชนเสื้อแดงส่วนใหญ่เกิดจากปัญญาชนท้องถิ่นที่เป็นครู หมอ นักธุรกิจท้องถิ่น เข้ามาเป็นแกนนำในแนวระนาบ และส่วนใหญ่มาจากการเติบโตของผู้ดำเนินรายการจากการจัดรายการวิทยุชุมชน ในแง่หนึ่งเป็นเพราะ วิฑูชุมชนปัจจุบันเปิดโอกาสให้ผู้จัดรายการที่เป็นคนหน้าใหม่ ๆ แข็งเกิด ได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการควบคุมกำกับจากรัฐโดยเคร่งครัด เช่น ไม่จำเป็นต้องผ่านการสอบใบอนุญาตการเป็นผู้ประกาศข่าวเหมือนดังในอดีตที่มีกฎเกณฑ์ของผู้จัดรายการวิทยุอย่างมากมาย สามารถก่อตั้งสถานีได้สะดวกรวดเร็วมากขึ้น ในเงื่อนไขเช่นนี้ จึงเปิดโอกาสให้กลุ่มปัญญาชนท้องถิ่นที่มักเป็นครูเกษตรกร หมอ คนในชุมชนหรือผู้นำชุมชนมากกว่าจะเป็นคนนอกพื้นที่เข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนในปัจจุบันเข้ามาเป็นอาสาสมัครพูดคุยกับชาวบ้านนำเสนอข้อมูลเรื่องราวทางการเมือง สร้างปัญญาให้กับชาวบ้านผ่านรายการวิทยุ เมื่อผู้จัดรายการหน้าใหม่ ๆ ส่วนใหญ่เป็นแกนนำชาวบ้านที่คนในชุมชนมักรู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว ในเวลาต่อมาเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ ก็ได้ผันตัวเองกลายเป็นบ่อเกิดของแกนนำเคลื่อนไหว หรือที่เรียกว่าแกนนอนในภายหลัง ในแง่นี้วิฑูชุมชนได้เปิดพื้นที่ให้กับการเกิดผู้จัดรายการหน้าใหม่ ๆ ที่เป็นผู้นำชุมชนมาก่อน ช่วยในการจัดตั้งเชิงขบวนการ ที่ทำหน้าที่ไม่เพียงส่งผ่านข้อมูลจากส่วนกลางสู่ชุมชนท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ดำเนินการ โดยคนในชุมชน รับรู้เรื่องราวร่วมกันผ่านการกระจายเสียงด้วยภาษาท้องถิ่นหรือภาษาพื้นเมืองที่สามารถสร้างพื้นที่สาธารณะการกระจายเสียงสื่อสารในระดับชุมชน เกิดการสร้างเวทีแสดงทรรศนะสร้างโอกาสให้

พลเมือง ในระดับชุมชนท้องถิ่นสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนทางการเมืองในการใช้สิทธิเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมการเมืองได้ด้วยตนเองผ่านช่องทางของวิเทศชุมชน เป็นการใช้สิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางวัฒนธรรมของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยผ่านการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์และการรับฟัง ซึ่งสอดคล้องเป็นไปตามหลักปรัชญาของการก่อตั้งวิเทศชุมชนตั้งแต่ต้นที่ประกาศสิทธิในการสื่อสารภาคประชาชนตามมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540

เอกพลณัฐ ญัฐพัชรัตน์ (2557) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ขบวนการและขบวนการ
โต้กลับ: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ตั้งแต่ปี 2549-2553

งานวิจัยชิ้นนี้มีเป้าหมายเพื่อ สร้างคำอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง ในปัจจุบันของ
ไทย อันเกิดขึ้นจากวิกฤติความขัดแย้ง ระหว่างขบวนการมวลชนเสื้อแดง รัฐและขบวนการโต้กลับ
ต่าง ๆ รวมถึงการสร้างตัวแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ สำหรับอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดง
ต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อค้นหากลไกและกระบวนการ ที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว
ขอบเขตการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ อยู่ระหว่างปี 2549-2553 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งระเบียบวิธีวิจัย
เชิงคุณภาพ และ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กล่าวคือ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การศึกษา
ตีความ โทรเลขทางการเมืองของสถานทูตอเมริกัน ประจำกรุงเทพฯ และสถานกงสุลอเมริกัน ประจำ
เชียงใหม่เป็นหลัก และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การเก็บข้อมูลสำรวจความคิดเห็นกลุ่มคนเสื้อ
แดง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การ
วิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบพหุ โดยการใช้การ
ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านภูมิหลังประชากร สามารถใช้อธิบาย การเข้าร่วมการ
เคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มคนเสื้อแดง ได้เพียงแค่ ร้อยละ 12 เท่านั้น โดยอิทธิพลส่วนใหญ่ เกิดขึ้นจาก
ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ อายุ ภูมิลำเนา และเพศ แต่อายุของคนเสื้อแดง ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด
ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง เมื่อพิจารณากรอบการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์
เชิงพลวัตในการระดม พบว่า การมองว่าตนเองไม่มีพวก ไม่มีเส้นสาย และการเรียกร้อง
ประชาธิปไตย ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มโอกาสให้คนเสื้อแดง เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง
มากขึ้น เมื่อพิจารณากรอบการวิเคราะห์การเปลี่ยนรูปแบบการต่อสู้ พบว่า ประเด็น “การกำจัดสอง
มาตรฐาน/ อำมาตย์” และ “การเรียกร้องประชาธิปไตย” มีส่วนสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของ
กลุ่มคนเสื้อแดง และเมื่อพิจารณากรอบการวิเคราะห์วิถีโคจรของการปฏิวัติ พบว่า คนเสื้อแดง
โดยทั่วไป มีความยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอย่างมาก และมองว่า ถึงแม้ว่าประชาธิปไตยจะมี
ปัญหามาก แต่ก็ยังเป็นรูปแบบการปกครอง ที่ดีกว่ารูปแบบการปกครองอื่น ๆ นอกจากนี้ โครงสร้าง

ทางสังคมแบบดั้งเดิมและความไว้วางใจในหมู่ประชาชน ก็ยังคงมีอิทธิพลอยู่สูง ดังนั้น ความไม่พอใจของ คนเสื้อแดงเหล่านี้ จึงยังไม่ถึงขั้นที่จะทำให้ พวกเขาตัดสินใจทิ้งระบอบเดิม และเข้าสู่สถานการณ์การปฏิวัติจริง ๆ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553” ผู้ศึกษาใช้ระเบียบการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการศึกษาวิจัย
2. เครื่องมือการศึกษา
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 โดยการศึกษานี้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ส่งสารหรือผู้จัดรายการวิทยุ และผู้รับสาร คือ สมาชิกของสถานีวิทยุซึ่งเป็นกลุ่มเสื้อแดงในพื้นที่ เพื่อนำไปสู่คำตอบของคำถามวิจัยว่า

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม วิทยุชนชุมนุมคนเสื้อแดงในฐานะเครื่องมือในการจัดตั้งมวลชนในการเคลื่อนไหวทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

เครื่องมือการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มเสื้อแดงสมุทรปราการอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยใช้เครื่องมือการศึกษา ดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยมุ่งที่จะได้คำตอบจากผู้ให้ข้อมูล (Key informant) เป็นรายบุคคล เพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมและบทบาทของกลุ่มบุคคลและบทบาทของสถานีวิทยุ ที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz และผู้ฟังวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz
2. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ศึกษาจากวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ที่สถานีวิทยุมีบทบาทในการชุมนุมและเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งกรณีของกลุ่ม

พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เพื่อเทียบเคียงให้เข้าใจบริบทเหตุปัจจัยในการชุมนุมและลำดับเหตุการณ์ความขัดแย้งของสองขั้วทางการเมือง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของวิทยุชุมชนที่มีต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเสื้อแดงสมุทรปราการ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key informant) จึงต้องเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนเสื้อแดง โดยแบ่งเป็น ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร คือ ผู้ที่จัดรายการวิทยุชุมชนคนเสื้อแดงสมุทรปราการ ประกอบด้วย ตีเจริญชัย ชาวนาผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการ (วันที่ 6-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)
2. ผู้รับสาร คือ ผู้ที่เป็นสมาชิกสถานีวิทยุและร่วมชุมนุมทางการเมือง
 - 2.1 นายทองคำ ทองรอง สมาชิก กวป. กลุ่มสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สัมภาษณ์ (วันที่ 6-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)
 - 2.2 หนิง (นามสมมุติ) ผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 (สัมภาษณ์วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)
 - 2.3 ประทีป (นามสมมุติ) ผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 (สัมภาษณ์วันที่ 6-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ (Miles & Huberman, 1994) มีขั้นตอนในการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อนำไปสู่การออกแบบแนวสัมภาษณ์การวิจัย ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล (Data collection) การรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ที่ตั้งของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ สังเกตการณ์จัดกิจกรรมของสมาชิกของสถานีวิทยุ และนัดสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งผู้จัดรายการวิทยุ และสมาชิกของสถานีวิทยุที่เคยมีบทบาทในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553
2. การแสดงข้อมูล (Data display) เมื่อได้ข้อมูลมาซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะการกระจัดกระจายของข้อมูล

3. การพยายามสร้างข้อสรุปและการตรวจสอบข้อมูล (Drawing and drawing & verification) เมื่อได้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการข้อมูล (Organize) การบีบอัดข้อมูล (Compress) และการรวบรวมข้อมูล (Assemble) จากนั้นผู้วิจัยกลับกรองข้อมูลที่ได้จำเป็นที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้

4. การลดทอนข้อมูล (Data reduction)

ผู้วิจัยเลือกผู้สอบสวนข้อมูลคนนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญใน 2 สาขาวิชาที่เป็นตัวแปรหลักในงานวิจัยนี้ คือ

ผู้เชี่ยวชาญสาขารัฐศาสตร์ คือ ดร.รุ่งนภา ธรรมเกษมสุข

ผู้เชี่ยวชาญสาขาสื่อสารมวลชนที่มีประสบการณ์ด้านสื่อสารมวลชน เคเบิลทีวี วิทยุ

ท้องถิ่นและวิทยุชุมชน คือ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย

เพื่อช่วยวินิจฉัยข้อมูลที่ขัดหรือแย้งกันเอง โดยผู้วิจัยจะทำการสอบสวน วิเคราะห์ตีความ และตรวจสอบเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและมีความเชื่อถือได้ (Credibility)

เมื่อได้คำตอบแนวสัมภาษณ์ที่ผ่านการลดทอนและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงทำการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) และความถูกต้องแม่นยำ (Validity) ของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

บทที่ 4

พัฒนาการความขัดแย้งสองชั่วการเมือง

ในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้ลำดับเหตุการณ์การเมืองตั้งแต่จุดกำเนิดของกลุ่มเสื้อเหลือง-เสื้อแดงในความสัมพันธ์กับการเมืองไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจการร่วมกลุ่มในการชุมนุมและอุดมการณ์ในทางการเมืองของทั้งสองชั่วการเมือง และบทบาทของวิทยุของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ดังการนำเสนอข้อมูล ดังนี้

1. พัฒนาการความขัดแย้งสองชั่วอำนาจทางการเมืองจากรัฐประหาร พ.ศ. 2549-2553
2. บทบาทของวิทยุพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
3. บทบาทของวิทยุแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)
4. การเลือกตั้งภายหลังความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2553

พัฒนาการความขัดแย้งสองชั่วอำนาจทางการเมืองจากรัฐประหาร พ.ศ. 2549-2553

บริบทความขัดแย้งทางการเมืองไทยเริ่มต้นที่เหตุการณ์ก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 กับปรากฏการณ์เสื้อเหลืองหรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ชุมนุมขับไล่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นรวมตัวกัน ประชาชนที่มาร่วมฟังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ที่สวนลุมพินีเดินเท้ามายังหน้าทำเนียบรัฐบาล เพื่อกดดันให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่ง จากกรณีการขายหุ้นชินคอร์ป

นโยบายที่ถูกเรียกว่า "ประชานิยม" ของรัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อาทิเช่น 30 บาทรักษาโรค เบี้ยยังชีพคนชรากองทุนหมู่บ้าน การรับจำนำพืชผล จึงทำให้คนกลุ่มนี้นิยมชมชอบเนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจของพวกเขาโดยตรง และการที่ครอบครัวในชนบทมากกว่าสองในสามของครอบครัวมีแหล่งรายได้หลักอยู่นอกภาคเกษตรนั้นมีนัยว่าความสัมพันธ์ทางสังคมที่รองรับวิถีชีวิตของชาวชนบทต้องเปลี่ยนตามไปด้วย เมื่อรายได้ส่วนใหญ่มาจากนอกภาคเกษตร อย่างน้อยก็หมายความว่า แหล่งเงินได้ของชาวชนบทมีหลายแหล่งมากขึ้น รวมทั้งแหล่งเงินกู้ในระบบด้วยเช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ดังนั้นชาวชนบทจึงพึ่งพิงผู้อุปถัมภ์ในภาคการเกษตรน้อยลง หรือกล่าวได้ว่านโยบายประชานิยมทำหน้าที่แทนผู้อุปถัมภ์ดั้งเดิม ชาวชนบทส่วนใหญ่จึงกลายเป็นเสรีชนที่หลุดออกจากเครือข่ายอุปถัมภ์แบบเดิมรวมทั้งห้วคะแนนด้วย รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

เป็นรัฐบาลแรกที่สร้างนโยบายที่กินได้ จึงเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเลือกตั้งที่คะแนนเสียงของคนเหล่านี้มีความหมายในทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีนโยบาย อาทิเช่น หมู่บ้านเอื้ออาทร และ 30 บาทรักษาทุกโรคซึ่งผู้ที่มีรายได้น้อยจะได้รับบริการยกเว้นค่าบริการ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่คนจนในชนบทและคนจนเมืองอีกด้วย

อย่างไรก็ตามการดำเนินนโยบายอื่น ๆ ในอีกด้านหนึ่งของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่กลุ่มคนอีกจำนวนมากเช่นกัน อาทิเช่น นโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ นโยบายเกี่ยวกับกองทุนประกันสังคม เป็นต้น ได้สร้างความไม่พอใจให้กลุ่มคนที่เรียกอย่างหลวม ๆ ว่า “ชนชั้นกลางเก่า” อีกทั้งการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อกลุ่มทุนบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าส่งผลกระทบต่อนายทุนกลุ่มอื่น ๆ ด้วย ตลอดจนการควบคุมกลไกรัฐทั้งทหารและระบบราชการ จากนโยบาย อาทิเช่น ผู้ว่าราชการแบบซีอีโอ การยกเลิก สอ.บต. เป็นต้น นำไปสู่การเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมขึ้นมาต่อต้านรัฐบาลในเวลาต่อมา (อุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์, 2553, หน้า 4)

การเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลพรรคไทยรักไทยจนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่ที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางการเมืองอย่างใหญ่หลวงในเวลาต่อมานั้น เริ่มจากการจุดประกายความไม่พอใจของ สนธิ ลิ้มทองกุล แล้วขยายประเด็นความไม่พอใจของตนเองผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ เมื่อถูกรัฐบาลสั่งยุติการออกอากาศจึงออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์ต่อๆ มาเมื่อเกิดกรณีการขายหุ้นให้เทมาเส็ก โดยบริษัทที่ครอบครัวนายกรัฐมนตรีย.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นเจ้าของกิจการ จึงเป็นประเด็นปลุกกระแสขายชาติให้ชนชั้นกลางเก่าที่ไม่พอใจรัฐบาลชุดนี้มาก่อนแล้วออกมาเคลื่อนไหว ซึ่งนายสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถผนึกกำลังกับแกนนำภาคประชาชนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะที่อยู่ในขบวนการแรงงานให้เข้ามาร่วมเคลื่อนไหวกับรัฐบาลร่วมกันได้ กลายเป็น “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” เคลื่อนไหวมาจนถึงระดับที่ขบวนการมีชื่อเรียกร้องให้มินายกรัฐมนตรีย.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากพระราชทานตามรัฐธรรมนูญมาตรา

ภาพที่ 4 การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

หลังประกาศยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 และให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 แต่การเลือกตั้งครั้งนี้กลับมีผู้มองว่าทางรัฐบาลเอาเปรียบยุบสภาแล้วรีบกำหนดวันเลือกตั้งแบบกระชั้นชิดเลย ดังนั้น จึงเกิดการประท้วงไม่เข้าร่วมลงเลือกตั้ง พรรคฝ่ายค้านเดิม 3 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ไม่ยอมเข้าร่วมในการเลือกตั้ง ไม่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเลย แต่รัฐบาลก็ยังเดินทางไปสู่การเลือกตั้ง วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 เป็นวันที่มีการเลือกตั้งทั่วไปที่พรรคไทยรักไทย มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงพรรคเดียวเกินกว่ากึ่งหนึ่งของเสียงในสภาผู้แทนฯ คือได้เกินกว่า 300 เสียง จากสมาชิกสภาผู้แทนฯ ทั้งหมด 500 คน ภายหลังจากการปกครองได้ตัดสินใจให้มีการเลือกตั้ง ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2549 เป็นโฆณะ

คืนวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ซึ่งมีพลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน เป็นหัวหน้าคณะและคณะเดียวกัน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้เข้าจากรัฐประหารโดยได้พยายามติดต่อช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อการออกโทรทัศน์ แต่เนื่องจากไม่ได้มีการเตรียมไว้จึงทำให้การออกโทรทัศน์ไม่ได้และมีการโฟนอินไปยังช่อง 9 ประกาศใช้ พ.ร.ก สถานการณ์ฉุกเฉิน เฉพาะพื้นที่กรุงเทพฯ ต่อมาเมื่อมีการยึดพื้นที่ได้ทำให้ พลเอก สนธิ บุญยรัตกลิน ได้ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี แล้วประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ภายหลังจากรัฐประหารคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว โดยมี พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ต่อมาวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2550 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการ

โปรดเกล้าฯ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกใน 41 จังหวัด รวมกรุงเทพฯ และปริมณฑล แต่ยังคงไว้ 35 จังหวัด ต่อมาวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ตุลาการรัฐธรรมนูญให้ยุบพรรคไทยรักไทย และมีมติให้ตัดสิทธิทางการเมืองของกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ต่อมาอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคไทยรักไทยสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังประชาชน โดยมีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค

ภาพที่ 5 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติให้ยุบพรรคไทยรักไทยและมีมติให้ตัดสิทธิทางการเมืองของกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย

ในปี พ.ศ. 2550 นี้ได้กำเนิดกลุ่มเสื้อแดง คือแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) เป็นการรวมตัวกันขององค์กรด้านรัฐประหารหลายองค์กร อาทิ กลุ่มพีทีวี แนวร่วมประชาชนด้านรัฐประหาร (นปตร.) นางประทีป อึ้งทรงธรรม อดีตสมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร นายสมยศ พุกกะเวส ผู้ประสานงานพันธมิตรสหภาพแรงงานประชาธิปไตย รวมถึงมีนักวิชาการ อาทิ รศ.ดร. พิชิต ลิขิตกิจสมบูรณ์ อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดร.ชเนศ อาภรณ์สุวรรณ อาจารย์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เข้าร่วมการประชุม ผู้ปฏิบัติงานบางกลุ่มของเครือข่าย 19 กันยาต้านรัฐประหาร ทั้งนี้ทางกลุ่มมีความพยายามที่จะใช้แนวทางสันติวิธี แสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง โดยแต่ละองค์กรที่มาเข้าร่วมนั้นมีจุดยืนและเป้าหมายที่แตกต่างกัน บางส่วนต่อต้านรัฐประหารและต้องการทวงคืนประชาธิปไตย บางส่วนเรียกร้องให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีและทวงคืนอำนาจรัฐแต่ในช่วงนี้เป้าหมายขององค์กรจึงยังไม่ชัดเจน ผู้นำที่ประเมินต่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อาจจะแตกต่างกัน ต่อมาในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2550 หลังการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) ได้เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) (ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย, 2557)

ภาพที่ 6 การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปก.) บริเวณท้องสนามหลวง ในปี พ.ศ. 2550

วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2550 เป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และครั้งแรกภายหลังการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 480 คน โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 400 คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจำนวน 80 คน ผลการเลือกตั้งทำให้พรรคพลังประชาชนมีสภาผู้แทนราษฎร 233 เสียง และมีมติเห็นชอบให้นายสมัคร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีนายยงยุทธ ดิยะไพรัช ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ระหว่างนั้นก็มีการเริ่มต้นชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอีกครั้ง โดยให้เหตุผลว่าไม่ต้องการให้แก้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ซึ่งต่อมาซึ่งคณะตุลาการฯ มีมติเป็นเอกฉันท์ 9 ต่อ 0 เสียง เห็นว่า นายสมัครกระทำได้ห้ามขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 267 เรื่องคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรี จึงทำให้นายสมัครสิ้นสุดความเป็นนายกรัฐมนตรีลง แต่ให้คณะรัฐมนตรีรักษาการไปจนกว่าจะมีนายกรัฐมนตรีคนใหม่

ต่อมาวันที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2551 นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้รับการคัดเลือกจากสภาให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยผลการลงคะแนนปรากฏว่านายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้คะแนน 298 เสียง ส่วนนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้คะแนน 163 เสียง งดออกเสียง 5 เสียง ทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ได้รับคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งตามรัฐธรรมนูญ จึงได้รับความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรีคนที่ 26 ของประเทศไทย ภายหลัง ซึ่งในช่วงนี้เองกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยบุกสถานที่ราชการสำคัญและบุกยึดสนามบินสุวรรณภูมิ

ภาพที่ 7 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยบุกยึดสนามบินสุวรรณภูมิ

วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ศาลรัฐธรรมนูญได้อ่านคำวินิจฉัยคดียุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคภูมิใจไทย อันเนื่องมาจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งซึ่งทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นอันต้องยุติลง และศาลยังตัดสินให้สมชาย วงศ์สวัสดิ์พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ทำให้การเปลี่ยนขั้วทางการเมืองเกิดขึ้น กลุ่มเพื่อนเนวินเป็นกลุ่มการเมืองที่มีพลังในการต่อรองทางการเมืองสูงมากภายในพรรคพลังประชาชน ได้จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่คือ พรรคภูมิใจไทย และเป็นกลุ่มสำคัญที่ผลักดันให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และพรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งรัฐบาลในปลายปี พ.ศ. 2551

ในปี พ.ศ. 2552 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้รับการต่อต้านจากกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศไทย เมษายน พ.ศ. 2552 หรือ สงครามใต้เลือด โดยเฉพาะการขัดขวางนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออก ที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา (วิกิพีเดีย, 2557)

ภาพที่ 8 การขจัดวางการประชุมสวดขอคนผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา

ส่วนการชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เริ่มตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2553 มีเป้าหมายเรียกร้องให้อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ ต่อมา รัฐบาลใช้มาตรการทางทหารเข้ากดดันกลุ่มผู้ชุมนุม จนทำให้มีผู้เสียชีวิต 91 ศพ และมีผู้บาดเจ็บมากกว่า 2,100 คน จากนั้นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศแผนปรองดอง ซึ่งผู้ชุมนุมมีข้อเรียกร้องเพิ่มเติมการชุมนุมจึงดำเนินต่อไป และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศยกเลิกวันเลือกตั้งใหม่ตามแผนปรองดอง ก่อนจะใช้กำลังทหารเข้าสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ เมื่อกลางเดือนพฤษภาคม จนกระทั่ง แกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ประกาศยุติการชุมนุมในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 (วิกิพีเดีย, 2557)

ภาพที่ 9 การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่ราชประสงค์ ในปี พ.ศ. 2553

บทบาทของวิทยุพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

บทบาทของสื่อของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้น ในโครงสร้างของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จุดที่ถือเป็นความโดดเด่นคือ การมีธุรกิจสื่อของเครือข่ายจัดการของนายสนธิ ลิ้มทองกุล รวมอยู่ด้วย ซึ่งสื่อในเครือข่ายจัดการมีทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่อย่างครบครัน ตั้งแต่หนังสือพิมพ์ ทั้งรายวันและรายสัปดาห์ จนถึงช่องทีวีดาวเทียม ASTV เว็บไซต์ผู้จัดการ บล็อกและเว็บไซต์ที่เปลี่ยนจากพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อข่าวที่เคยสนใจ มาเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ข้อเสนอแนะและการนัดหมาย นายสนธิ ลิ้มทองกุลนำสื่อในองค์กรธุรกิจของตัวเองมาใช้ประโยชน์อย่างผสมผสานเป็นครั้งแรกจากการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ซึ่งเป็นผลมาจากแรงผลักดันจากการที่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากผังรายการของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. อย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งไม่ว่าจะด้วยเหตุผลทางธุรกิจหรือผลกระทบจากการแทรกแซงสื่อโดยอำนาจรัฐก็ตามการมุ่งมั่นนำเสนอข่าวผ่านการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นการทำงานที่สื่อมวลชนตามแนวความคิดการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อ (Media performance) การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สามารถจำแนกได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงการจัดเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร พ.ศ. 2548 การเคลื่อนไหวในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พ.ศ. 2548-2549 และช่วงการเคลื่อนไหวในยุครัฐบาลพรรครัฐบาลที่มีพรรคพลังประชาชน เป็นแกนนำจัดตั้ง ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาสามารถมองกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างพื้นที่ทางการเมือง และการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับสังคมในหลากหลายรูปแบบ เช่น ข่าวสาร

ข้อเท็จจริง ความรู้ ชุดความคิดและอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร และการเคลื่อนไหวทางการเมืองรูปแบบต่าง ๆ การจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรทำให้นายสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถตั้งกลุ่มที่เรียกว่า ขบวนการกู้ชาติจากมวลชนที่ติดตามการนำเสนอข่าวสาร ข้อมูลในรายการ ทั้งในพื้นที่ และรับชมอยู่ทางบ้านผ่านช่องสัญญาณของ ASTV ทางเคเบิลทีวี หรือ จานรับสัญญาณดาวเทียม โดยในช่วงจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรและช่วงเวลาต่อเนื่อง นายสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถนำพาผู้ชมรายการในพื้นที่สวนลุมออกไปเคลื่อนไหวทางการเมืองหลายครั้ง อาทิ เหตุการณ์ที่นายสนธิลิ้มทองกุลนำกลุ่มผู้ฟังกว่า 2,000 คน ร่วมเดินเท้าไปยังทำเนียบรัฐบาลเพื่อปักหลักไถ่ นายกรัฐมนตรีจนเกิดการปะทะกับเจ้าหน้าที่ที่เข้าสลายการชุมนุมในช่วงเช้าวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2549 และการนำมวลชนยื่นหนังสือให้ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น ที่กองบัญชาการกองทัพบก เพื่อเรียกร้องให้ทหารออกมาขึ้นเคียงข้างประชาชนในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 (นภทรณ์ พิพัฒน์, 2556, หน้า 151)

บทบาทของวิทยุในกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 กลุ่มวิทยุชุมชนถ่ายทอดเสียงเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จากปรากฏการณ์นายสนธิ ลิ้มทองกุล หรือ ขบวนการถวายนครพระราชมารดา หลังจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากโทรทัศน์ช่อง 9 แล้ววิธีการเคลื่อนไหวของเครือข่ายผู้จัดการก็เปลี่ยนจากการสนทนากับฝ่ายรัฐบาลโคด ๆ ไปเป็นการระดมพลังทางการเมืองจากฝ่ายที่สามร่วมด้วย ฝ่ายที่สามเหล่านี้ คือ มวลชนคนไทยที่ไม่พอใจพฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณในขณะนั้น สนธิ ลิ้มทองกุล ยังคงจัดรายการอยู่เช่นเดิม แต่เปลี่ยนให้เป็น “รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ออกนอกสถานที่ ทำให้ผู้คนมากมายที่เคยติดตามรายการผ่านทางโทรทัศน์และอยู่กับบ้าน ก็เปลี่ยนเป็นออกมาในสถานที่สาธารณะร่วมชมรายการนี้ด้วย จนคล้ายเป็นการจัดชุมนุมกลาย ๆ (แต่ยังเป็นการชุมนุมแบบอยู่กับที่) ทำให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรถูกเรียกขานว่าเป็น “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” ที่กลายเป็นกระแสและวาระทางสังคมการเมืองไปเสีย (ชาญชัย ชัยสุข โสภค, 2552, หน้า 213)

การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอันรุนแรงหนักหน่วงในรายการนี้ยังคงใช้กระบวนการเดิมคล้ายตอนที่ยังทำรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในห้องส่งช่อง 9 แต่ลักษณะการเผยแพร่เนื้อหาให้กระจายออกไปนั้น ครอบคลุมกว้างขวางและรอบด้านขึ้นอีกมาก การจัดรายการทุกครั้งนั้นจะมีการถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม ออกสู่สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี วิทยุผู้จัดการ เขียวหวานให้สถานีเคเบิลทีวีและสถานีวิทยุชุมชนรับสัญญาณภาพและเสียงไปถ่ายทอดต่อ มีการถอดเทปนำขึ้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์พร้อมคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ จัดจำหน่ายเป็นวีดีโอ ดีวีดี และรวมเล่มเป็นหนังสือ เรียกได้ว่าสนธิใช้สื่อทุกชนิดที่มีอยู่ในมือของตนที่เครือข่ายผู้จัดการ ระดมมาเป็นเครื่องมือใน

การเผยแพร่เนื้อหาชนิดหมดหน้าตัดเลยทีเดียวสำหรับสถานีวิทยุชุมชนนั้น นอกจากถ่ายทอดสดผ่านศูนย์ข่าวภูมิภาคในเครือผู้จัดการ 5 แห่ง คือ ศูนย์ข่าวเชียงใหม่ ศูนย์ข่าวขอนแก่น ศูนย์ข่าวศรีราชา ศูนย์ข่าวภูเก็ต ศูนย์ข่าวหาดใหญ่-สงขลา แล้ว หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดจากช่อง 9 แล้วเว็บผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งโดยปกติจะให้พื้นที่แก่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์อยู่แล้วด้วยนั้นสร้างหน้าพิเศษแบบป๊อปอัพ (Pop-up page) เพื่อ “ขอเชิญวิทยุชุมชนทุกสถานีทั่วประเทศไทยเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ถ่ายทอดสัญญาณเสียง เพื่อเผยแพร่ความจริงให้ประชาชนได้รับรู้” โดยใช้วิธีการรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อเช่นเคย คือ โดยผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) ทั้งนี้ มีสถานีวิทยุชุมชนต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายถึง 82 สถานีใน 41 จังหวัด ดังนี้

ตารางที่ 2 สถานีวิทยุชุมชนรับสัญญาณเสียงผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ภาค	จังหวัด
ตะวันออกเฉียงเหนือ	อุดรธานี FM 94.25, 102.75, 103.25, 105.0, 105.25, 106 MHz
	สุรินทร์ FM 96.0, 103.25, 104.25 MHz
	ขอนแก่น FM 89.5, 91.75, 101, 103.75, 103.25, 104, 106.75 MHz
	ศรีสะเกษ FM 96.25 MHz
	ร้อยเอ็ด FM 93.25 MHz
	บุรีรัมย์ FM 93.0, 99.0, 104.5 MHz
	นครราชสีมา FM 94.75, 103.25 MHz
	อุบลราชธานี FM 96.0, 96.25, 102.75, 104.75 MHz
	หนองบัวลำภู FM 89.0, 91.0, 101.5, 108.0 MHz
	นครพนม FM 103.25 MHz
	กาฬสินธุ์ FM 91.25, 92.35 MHz
	เลย FM 94.25 MHz
	หนองคาย FM 92.5, 100.0 MHz

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ภาค	จังหวัด
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	สระแก้ว FM 100.25 MHz ระยอง FM 96.25, 97.75, 106.0 MHz ชลบุรี FM 88.90, 97.25 MHz
ภาคใต้	ยะลา FM 104.25 MHz พังงา FM 103.25 MHz สงขลา FM 103.75 MHz พัทลุง FM 103.0 MHz นราธิวาส FM 103.25 MHz ภูเก็ต FM 106.00 MHz ประจวบคีรีขันธ์ FM 93.25 MHz
ภาคเหนือ	เชียงใหม่ FM 100.25, 102.25, 103.25 เชียงราย FM 104.0, 101.5 MHz พะเยา FM 104.0 MHz น่าน FM 104.0 MHz ลำปาง FM 92.0 MHz พิษณุโลก FM 92.0 MHz แพร่ FM 94.0 MHz
ภาคกลางและภาคตะวันตก	ปทุมธานี FM 87.75, 97.75 MHz อยุธยา FM 97.75 MHz กาญจนบุรี FM 93.25 MHz นครปฐม FM 106.25 MHz ลพบุรี FM 94.0 MHz สมุทรสาคร FM 96.75 MHz เพชรบุรี FM 92.5, 97.75 MHz ประจวบคีรีขันธ์ FM 93.25 MHz สมุทรปราการ FM 103.25 MHz นครสวรรค์ FM 101.25 MHz

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ภาค	จังหวัด
กรุงเทพมหานคร	กรุงเทพฯ FM 103.25 MHz -เขตพระนคร FM 97.75 MHz -เขตจตุจักร FM 97.75 MHz -เขตดอนเมือง FM 107.25 MHz -เขตหนองแขม FM 107.85 MHz - เขตสาทร FM 92.25 MHz)

ที่มา: ชามูชัย ชัยสุข โสภค (2552, หน้า 213)

บทบาทของวิทยุในกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

บทบาทสื่อในกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติที่ใช้การเคลื่อนไหวทางการเมือง สามารถจำแนกเป็นกลุ่มของสื่อ ดังนี้ คือ สื่อดั้งเดิม สื่อใหม่ สื่อโทรทัศน์ดาวเทียม สื่อวิทยุชุมชน

สื่อดั้งเดิม ได้แก่ สื่อหนังสือพิมพ์แยกเป็น 1. สื่อเฉพาะกิจ ที่กลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติจัดทำขึ้นในช่วงของการเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้แก่ นิตยสารความจริงวันนี้ นิตยสาร Red Voice of Thaksin และ Thai Red News และ 2. สื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นพันธมิตรทางอุดมการณ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ในเครือมติชน อาทิ ข่าวสดรายวัน และ โลกวันนี้ โดยสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้ให้พื้นที่ข่าวกับกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติมากกว่าหนังสือพิมพ์ในเครืออื่น ๆ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้คอลัมนิสต์ที่มีแนวคิดสอดคล้องกับ กลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติวิพากษ์วิจารณ์ฝ่ายตรงข้าม ได้อย่างเสรี แต่สื่อสิ่งพิมพ์ก็เป็นช่องทางเข้าถึงมวลชนได้น้อยกว่าเมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ ที่ กลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติเอามาใช้

สื่อใหม่ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีการสื่อสารต่าง ๆ โดยในรายงานบทเรียนการปฏิบัติงานควบคุมฝูงชนของตำรวจ ปี 2553 ของศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือ สปก.ตร. ระบุว่า ระบบอินเทอร์เน็ต ถูกนำมาใช้อย่างได้ผลในการขับเคลื่อนฝูงชนของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยง ด้วยวีดีโอลิงค์ และ โฟนอิน รวมทั้งการใช้เครือข่ายของ ทวิตเตอร์ และ เฟสบุ๊ก ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มายังกลุ่มผู้ชุมนุมสามารถดำเนินการได้สะดวก ง่ายดาย เป็นผลดีต่อการ

ขับเคลื่อนฝูงชน ของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติเป็นอย่างมาก สถิติผู้ชุมนุมสูงสุดมักจะเป็นช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ วิดีโอลิงก์ และ โฟนอินเข้ามายังกลุ่มผู้ชุมนุม ทำให้ผู้ชุมนุมรู้สึกว่ พ.ต.ท.ทักษิณ ยังมีความใกล้ชิดกับมวลชนอยู่เสมอ นอกจากอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสื่อสารแล้ว ในการชุมนุมยังมีการใช้ระบบการส่งข้อความสั้น (short message service: SMS) สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการเรียกระดมมวลชนในพื้นที่ หรือสถานการณ์ใด สถานการณ์หนึ่งอย่าง ได้ผลดีอีกด้วยกรณีของการใช้ เอสเอ็มเอส ก็เช่น การส่งเอสเอ็มเอส ข้อความ” สวม เสื้อแดงทุกวันอาทิตย์ร่วมรณรงค์ “...วันอาทิตย์สีแดง ฝากบอกต่อ 5 คน...” ของ กลุ่มวันอาทิตย์สีแดง หรือ ระหว่างการชุมนุมเมื่อเดือนเมษายนปี พ.ศ.2552 สมบัติ บุญงามอนงค์ ขณะกล่าวปราศรัยที่ทำเนียบรัฐบาล ก็เสนอให้ผู้ร่วมชุมนุมกรณีหากถูกล้อมปราบ เมื่อวันที่ 12 เมษายน พ.ศ. 2552 โดยกล่าวว่า ให้ส่งข้อความ sms ว่า “...ด่วน ทหารเตรียมล้อมปราบประชาชน ส่งต่อ...”

สื่อโทรทัศน์ดาวเทียม สื่อทีวีดาวเทียม ซึ่งทีวีดาวเทียมหลักของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ คือ โทรทัศน์ประชาชน หรือ พีทีวี ปัจจุบัน อยู่ในชื่อช่อง เอเชีย อัปเดต (Asia update) และช่องทีวีดาวเทียมที่เป็นพันธมิตรกัน ได้แก่ วอยซ์ทีวี เป็นต้น เหตุผลที่ กลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติต้องมีช่องทีวีดาวเทียมหลักของตนเอง ก็เพราะเพื่อให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาจากแกนนำของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติโดยตรงสร้างการรับรู้ที่ตรงกัน และขจัด “ข่าวลือ” ที่มาจากสื่อต่าง ๆ ประกอบกับในช่วงเวลานั้น สื่อกระแสหลักไม่ค่อยได้นำเสนอข่าวการชุมนุมของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติอย่างเต็มที่ ทำให้คนเสื้อแดงในพื้นที่ต่าง ๆ ที่ไม่ได้มาร่วม ต้องการรู้ว่า เกิดอะไรขึ้นบ้าง เพราะนอกจากจะมีสมาชิกในครอบครัวมาร่วมชุมนุม ยังมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าในอดีต สปก.ตร ระบุในรายงานบทเรียนการปฏิบัติงาน ควบคุมฝูงชนของตำรวจ ปี พ.ศ. 2553 และการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อบริหารเหตุวิกฤตของ สปก.ตร. ว่า ในระยะแรก การจัตราการ “ความจริงวันนี้” ของแกนนำกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ได้มีผลเป็นอย่างมากที่สร้างความสนใจแก่ประชาชนที่มีความนิยมของ พ.ต.ท.ทักษิณ โดยเนื้อหาของการจัตราการ นอกเหนือจากเน้นการนำเสนอข้อมูลที่ตรงข้ามกับฝ่ายรัฐบาล เพื่อสะท้อนความคิด ความเห็น หรือมุมมองของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติแล้วยังได้พัฒนาก้าวไกลถึงการถ่ายทอดสดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ด้วยในกรณีของ วอยซ์ทีวี ซึ่งก่อตั้งโดย พานทองแท้ และพิณทองทา ชินวัตร บุตรสาวและบุตรชายของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร แม้ในช่วงวันเปิดตัววอยซ์ ทั้งสองจะยืนยันว่า ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง อีกทั้งบาง

กรณี วอยซ์ทีวี ก็มีพฤติกรรมชวนให้คนสงสัย เช่นทีมงานของวอยซ์ ทีวี นำโดย นายธีรศักดิ์ รัตนเสวี พิธีกรและผู้บริหารของช่อง เดินทางไปสัมภาษณ์ พ.ต.ท.ทักษิณ ที่ฮ่องกง และคลิปสัมภาษณ์นี้มีการนำมาเผยแพร่ในยูทูบ เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2555 เนื้อหาเป็นคำอวยพรปีใหม่ และให้คนไทยเลิกแบ่งสี นอกจากนี้ วอยซ์ทีวี ยังให้พื้นที่ข่าวกับกรณีอ่อนไหว เช่น มาตรา 112 หรือ การปฏิรูปศาล ผ่านรายการวิเคราะห์ “เวคอัพ ไทยแลนด์” หรือ “ใบทองแห่ง ออนแอร์” อย่างไรก็ตาม สื่อทีวีดาวเทียม ก็มีข้อจำกัดในเรื่องการเข้าถึงมวลชนเสื่อกหลาย ๆ แห่ง โดยเฉพาะหมู่บ้านในชนบทที่ยังไม่มีความพร้อมในการติดตั้งจานรับสัญญาณดาวเทียม ซึ่งทำให้มีการนำวิทยุชุมชนมาใช้เพื่อแก้จุดอ่อนนี้ ชาวชนบทท้องถิ่นลุกขึ้นมาใช้สื่อทางเลือก สื่ออื่นนอกเหนือจากการรับสารทางโทรทัศน์กระแสหลัก เพราะทีวีหลักมักนำเสนอข่าวสารด้านเดียว ผูกขาดความคิด และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คนท้องถิ่นเริ่มติดตั้งจานดาวเทียม และเปิดรับข้อมูลจากเคเบิลทีวีมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อใช้เปรียบเทียบกับข่าวสารกระแสหลัก และเปิดรับข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น

สื่อวิทยุชุมชน วิทยุชุมชนเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในช่วงการชุมนุมของ นปช. วิทยุชุมชนหลายแห่งมีบทบาทเชิงรุกอย่างเห็นได้ชัด เป็นต้นว่า คลื่นวิทยุชุมชนของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และวิทยุชุมชนของชมรมคนรักอุดร การชุมนุมของกลุ่มคนเสื่อกใช้สถานีวิทยุชุมชนในการเรียกระดมพลจากทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยจำแนกบทบาทตามภาค ดังนี้ ในภาคเหนือ วิทยุชุมชนที่มีบทบาทในการระดมพลมาก ได้แก่ คลื่น 92.5 MHz ของกลุ่มนักเชียงใหม่ 51 เป็นสื่อหลักในจังหวัดเชียงใหม่ และคลื่น 105.5 MHz ของกลุ่มนกเสีรี ในเชียงราย มีคลื่น 104 เมกะเฮิร์ตซ์ ของสถานีวิทยุชุมชนคนรากหญ้าเพื่อประชาธิปไตย และคลื่น 107.5 MHz ของสถานีวิทยุชุมชนหัวดอย ในพะเยา มีสถานีวิทยุคลื่นประชาธิปไตยความถี่เอฟเอ็ม 87.75 MHz และคลื่น 87.75 MHz ของสถานีวิทยุคลื่นประชาธิปไตย และคลื่น 97.75 MHz ของสถานีวิทยุชุมชนคนเมืองปง ส่วนที่จังหวัดลำปาง มีคลื่น 96.25 MHz ของสถานีวิทยุชุมชนเพื่อคนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อุบลราชธานี มีคลื่น 93.75 MHz ของกลุ่มชักรงรบ คลื่น 104.5 MHz ของกลุ่มรักประชาธิปไตยโคราช ในอุดรธานี มีคลื่น 97.5 MHz ของกลุ่มคนรักอุดรในเขตกรุงเทพมหานคร มี คลื่น 92.25 MHz ของสถานีวิทยุเครือข่ายคนไทยหัวใจรักชาติ คลื่น 84.85 MHz ของสถานีวิทยุคนไทยหัวใจเดียวกัน สำหรับพื้นที่ปริมณฑล มี 87.75 MHz ของกลุ่มชมรมคนรู้ใจ ที่นนทบุรี วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมพื้นที่ได้มากกว่าหอกระจายข่าว และเป็นช่องทางสื่อสารที่สะดวก จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารเพื่อระดมมวลชนและถ่ายทอดประเด็นทางการเมืองอย่างต่อเนื่องในช่วงการเคลื่อนไหวของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช. 2556, หน้า 222)

โดยนอกจากจะถ่ายทอดเสียงการชุมนุมของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติที่กรุงเทพมหานครแล้ว ดีเจประจำคลื่นจะนำประเด็นทางการเมืองที่เป็นที่ถกเถียงอย่างความเป็นธรรมทางสังคม สองมาตรฐาน ไม่เป็นประชาธิปไตย และประเด็นไพร่-อำมาตย์ มาพูดผ่านรายการ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ส่งผลให้เกิดแรงผลักดันให้ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุมในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเข้มข้นมากที่สุด มีวิทยุชุมชนที่ขึ้นทะเบียนเพื่อออกอากาศชั่วคราวกับ กทช. จำนวนกว่า 6,600 สถานี และสถานีเถื่อนซึ่งไม่ยื่นขอขึ้นทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตทดลองออกอากาศและไม่มีสิทธิ์ออกอากาศกว่า 1,000 สถานี มีจำนวนเพียงเล็กน้อยที่ผลิตเนื้อหาสาระและรายการเพื่อชุมชน พัฒนาระดับสติปัญญาของชาวชุมชน แทรกด้วยสถานีเพื่อเผยแพร่ศาสนา ที่เหลือส่วนใหญ่เกือบร้อยทั้งร้อยมีแต่สถานีวิทยุชุมชนเพื่อการค้าและการเมืองทั้งนั้น การเคลื่อนไหวของกลุ่มของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติวิทยุชุมชนมีบทบาทที่สำคัญอย่างมากใน 2 ลักษณะ โดยประการแรก วิทยุชุมชนมีบทบาทในการปลุกกระดมความคิดให้กลุ่มผู้ฟังในแต่ละพื้นที่ คล้ายตามไปความคิดความเชื่อและการประกอบสร้างความจริงทางสังคมในหลาย ๆ เรื่อง เป็นต้นเรื่องระบอบอำมาตยาธิปไตย ที่เป็นปรปักษ์กับระบอบประชาธิปไตย หรือระบอบที่แท้จริงควรเป็นเช่นไร สิทธิและเสียงของคนเสื้อแดง เป็นต้น ขณะที่บทบาทประการที่สอง คือ เป็นช่องทางในการสื่อสารเพื่อระดมมวลชนสนองตอบการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติจากพื้นที่ชนบทเข้าสู่พื้นที่การเมือง ในจังหวัด หรือในกรุงเทพมหานครในบทบาทของการปลุกกระดมทางความคิด หนึ่งในตัวอย่างที่สะท้อนบทบาทนี้ได้อย่างชัดเจนคือ วิทยุชุมชนของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51

ตารางที่ 3 วิทยุชุมชนคนเสื้อแดงในภูมิภาคต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2552-2553

ภาค	จังหวัด
ภาคเหนือ	-สถานีวิทยุ 92.5 MHz ของกลุ่มนักเชียงใหม่ 51 เป็นสื่อหลักในจังหวัดเชียงใหม่ สถานีวิทยุ -สถานีวิทยุ 105.5 MHz ของกลุ่มนกกเสรี ในเชียงราย -สถานีวิทยุ 104 MHz ของสถานีวิทยุชุมชนคนรักหญ้าเพื่อประชาธิปไตย -สถานีวิทยุ 107.5 MHz ของสถานีวิทยุชุมชนหัวคอย -สถานีวิทยุ 87.75 MHz คลื่นประชาธิปไตย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ภาค	จังหวัด
	<ul style="list-style-type: none"> -สถานีวิทยุ 87.75 MHz สถานีวิทยุคลื่นประชาชนปไต -สถานีวิทยุ 97.75 MHz วิทยุชุมชนคนเมืองปง -สถานีวิทยุ 96.25 MHz วิทยุชุมชนเพื่อคนท้องถิ่น จังหวัดลำปาง เป็นต้น
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> -สถานีวิทยุ 93.75 MHz กลุ่มชักรงรบ จังหวัดอุบลราชธานี -สถานีวิทยุ 104.5 MHz กลุ่มรักประชาชนปไตโคราช จังหวัด นครราชสีมา -สถานีวิทยุ 97.5 MHz กลุ่มคนรักอุดร จังหวัดอุดรธานี
เขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล	<ul style="list-style-type: none"> -สถานีวิทยุ 92.25 MHz วิทยุเครือข่ายคนไทยหัวใจรักชาติ -สถานีวิทยุ 84.85 MHz วิทยุคนไทยหัวใจเดียวกัน -สถานีวิทยุ 89.85 MHz Redgard Radio -สถานีวิทยุ 105.75 MHz วิทยุรวมใจไทย เขตดอนเมือง ลาดพร้าว รามอินทรา สะพานใหม่ บางกะปิ -สถานีวิทยุ 87.75 MHz ของกลุ่มชมรมคนรู้ใจ จังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ 10 สื่อที่กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ นำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

การเลือกตั้งภายหลังความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2553

การเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ถือว่าเป็นการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมากที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เนื่องจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในภาวะที่สังคมมีความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรง อันเป็นความขัดแย้งที่สืบเนื่องมาจากปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่ทับถมกันมานานและกลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ เริ่มก่อตัวปรากฏชัดเจนขึ้นหลังเหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และทวีความรุนแรงมากขึ้นจนเป็นการชุมนุมทางการเมืองครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2552 และปี พ.ศ. 2553 อย่างไรก็ตามประสบการณ์การเลือกตั้งที่ผ่านมาพรรคการเมืองไทยต่างมีการเรียนรู้และปรับตัวไปในทิศทางของการตลาดการเมืองมากขึ้น ทำให้ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 มีรูปแบบการรณรงค์หาเสียงที่หลากหลาย ทั้งการโฆษณาผ่านป้ายผู้สมัครและพรรคการเมือง ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ โซเชียลเน็ตเวิร์ค รวมถึงการชูภาพวีดิทัศน์การรณรงค์ และการชูผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ที่มีการ

รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเข้มข้นและมีการนำกลยุทธ์การตลาดมาปรับใช้กับยุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเต็มรูปแบบ

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และบุรฉัตร พานชงรักษ์ (2556) ได้ศึกษาการตลาดการเมืองของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 พบว่าบริบททางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2548-2553 ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์โดยตรงและเมื่อพิจารณาประวัติศาสตร์การเมืองไทยในช่วงดังกล่าวพบว่า วิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่ก่อตัวขึ้นอย่างชัดเจนในปี พ.ศ. 2548 ผ่านการประชุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลอย่างต่อเนื่องยาวนานของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนามาซึ่งการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ตามมาด้วยการยุบพรรคไทยรักไทยในปี พ.ศ. 2550 และพรรคพลังประชาชนปี พ.ศ. 2551 ส่งผลกระทบเชิงลบต่อพรรคเพื่อไทย เนื่องจากผลจากการยุบพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชนทำให้บุคคลากรที่เป็นฝ่ายบริหารและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถของพรรคไทยรักไทยและพรรคพลังประชาชนที่ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการพรรคถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมืองเป็นระยะเวลา 5 ปี รวมแล้วมากถึง 220 คน ซึ่งต่อมาเหตุการณ์ดังกล่าวได้แปรเป็นผลกระทบเชิงบวกต่อพรรคประชาธิปัตย์ โดยหลังจากที่พรรคพลังประชาชนถูกยุบพรรคได้เกิดการแตกขั้วทางการเมือง กลุ่มเพื่อนเนวินซึ่งแต่เดิมให้การสนับสนุนพรรคพลังประชาชนได้จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่คือพรรคภูมิใจไทยและหันมาให้การสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ การเปลี่ยนขั้วทางการเมืองดังกล่าวส่งผลให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้มิตีเสียงข้างมากในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยวิสามัญครั้งที่ 1/2551 วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 ของประเทศไทย อย่างไรก็ตามความขัดแย้งทางการเมืองที่ก่อตัวขึ้นไม่ได้จบลงที่การรัฐประหารหรือการยุบพรรคการเมือง หลังจากนั้นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลุ่มผู้สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และพรรคไทยรักไทยภายใต้ชื่อกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (กลุ่ม นปช.) ได้รวมตัวกันจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การประชุมประท้วงครั้งใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2552 และปี พ.ศ. 2553 และในขณะที่กลุ่ม นปช. เคลื่อนไหวต่อต้านพรรคประชาธิปัตย์นั้น กลุ่ม นปช. ได้แสดงออกถึงการให้ความสนับสนุนพรรคเพื่อไทยอย่างชัดเจนและมีการใช้สัญลักษณ์สีแดงร่วมกัน นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องทำให้กลุ่ม นปช. มีช่องทางในการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่องเพิ่มเติมจากการสื่อสารโดยห้วคะแนนและสื่อที่จัดทำโดยพรรคเพื่อไทยและกลายเป็นแรงหนุนสำคัญที่ทำให้พรรคเพื่อไทยยังคงสามารถรักษาฐานคะแนนเสียงในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ (บุรฉัตร พานชงรักษ์ และสิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์, 2556, หน้า 6-7)

จากผลกระทบเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบที่พรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ต้องเผชิญในแต่ละช่วงเวลานำไปสู่การกำหนดแนวคิด รูปแบบ วิธีการดำเนินการ และการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกัน พรรคเพื่อไทยแม้จะดำรงอยู่ในฐานะพรรคการเมืองฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแต่มีความได้เปรียบพรรคประชาธิปัตย์ในด้านฐานกำลังและฐานการสนับสนุนที่ส่งต่อมาจากพรรคไทยรักไทยที่ได้นำแนวคิดการตลาดการเมืองมาใช้อย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2544 มีการวางฐานกำลังทั้งเครือข่ายสมาชิก กลุ่มผู้สนับสนุนนโยบาย และกลุ่มสนับสนุนอุดมการณ์ของพรรคผ่านการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อันเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้พรรคเพื่อไทยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 สำหรับพรรคประชาธิปัตย์นั้น ความขัดแย้งทางการเมืองที่สะสมเรื้อรังต่อเนื่องอย่างยาวนานส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ต้องประสบกับความท้าทายอย่างมากในการรับมือกับวิกฤตการณ์ดังกล่าวทั้งในช่วงของการเป็นพรรคแกนนำฝ่ายรัฐบาลและช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามพรรคประชาธิปัตย์ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการนำแนวคิดการตลาดการเมืองมาประยุกต์ใช้ ซึ่งถือว่าทำได้ดีที่สุดในยุคภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว จุดนี้แสดงให้เห็นถึง ทิศทางการแข่งขันในสนามการเลือกตั้งของไทยในอนาคตที่การตลาดการเมืองได้เข้ามามีบทบาทต่อการวางกลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงของพรรคการเมืองมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งมีผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

พรรคการเมือง	เบอร์	กรุงเทพฯ	กลาง	ใต้	เหนือ	ตะวันออก	บัญชีรายชื่อ	รวม
		33 เขต	96 เขต	53 เขต	67 เขต	เจียงเหนือ	126 เขต	500 คน
							125 คน	
พรรคเพื่อไทย	1	10	41	0	49	103	61	264
พรรคประชาธิปัตย์	10	23	25	50	13	5	44	160
พรรคภูมิใจไทย	16	0	13	1	2	13	5	34
พรรคชาติไทยพัฒนา	21	0	11	1	2	1	4	19
พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน	2	0	0	0	1	4	2	7
พรรคพลังชล	6	0	6	0	0	0	1	7
พรรครักประเทศไทย	5	0	0	0	0	0	4	4
พรรคมาตุภูมิ	26	0	0	1	0	0	1	2

ตารางที่ 4 (ต่อ)

พรรคการเมือง	เบอร์	กรุงเทพฯ	กลาง	ใต้	เหนือ	ตะวันออก	บัญชี	รวม
		33 เขต	96 เขต	53 เขต	67 เขต	เทียนเหนือ	รายชื่อ	500 คน
						126 เขต	125 คน	
พรรคประชาธิปัตย์	12	0	0	0	0	0	1	1
พรรคมหาชน	30	0	0	0	0	0	1	1
พรรคประชาธิปไตยใหม่	3	0	0	0	0	0	1	1

ภาพที่ 11 ป้ายหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

ภาพที่ 12 ป้ายหาเสียงที่เป็นประเด็น Hate speech ในลักษณะสร้างความเกลียดชัง

ประเด็นคำพูดในลักษณะสร้างความเกลียดชัง (Hate speech) ในทางการเมืองของสองขั้วทางการเมืองก็ยังคงปรากฏอยู่ในป้ายโจมตีฝ่ายตรงข้ามอย่างชัดเจน โดยเฉพาะช่วงหาเสียงเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ซึ่งประเด็นโจมตีฝ่ายเสื้อแดงจะเน้นในเรื่องเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในการสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ในปี พ.ศ. 2553 ของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติที่ยึดโยงกับพรรคการเมืองเพื่อไทย เช่น “...ขอโอกาสให้พวกเรา ได้เผาบ้านเผาเมืองกันซักครั้งเถอะครับ...” ในขณะที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยรณรงค์การเลือกตั้งในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ในหลักการที่ว่า “โหวต โน” ซึ่งเป็นคำพูดที่เสียดสีที่ขู่ข่มให้เกิดอารมณ์ความไม่พอใจแก่ขั้วสีที่เป็นฝ่ายตรงข้ามและไม่เห็นด้วยกับการเลือกตั้งในครั้งนี้

บทที่ 5

รายงานผลการศึกษา

ในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยได้รายงานผลการศึกษาจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้จัดรายการสถานีวิทยุและผู้ฟังคือสมาชิกสถานีวิทยุและผู้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งแบ่งผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 2 หัวข้อในการนำเสนอ คือ

1. รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553

รูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

บทบาทของวิทยุในทางการเมืองนั้นมีพัฒนาการจากเหตุการณ์ในช่วงกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยขับไล่รัฐบาลของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุลที่มีส่วนในการกระจายการเรียกร้องจากสื่อรายการโทรทัศน์ไปสู่สถานีวิทยุในจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้บทบาทของกลุ่มวิทยุพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยกำเนิดขึ้นในหลาย ๆ สถานีจะวิพากษ์วิจารณ์นโยบายรัฐบาลไทยรักไทยโดยเฉพาะการทุจริตเชิงนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้กลุ่มมวลชนได้ชูสัญลักษณ์ในการต่อสู้เป็น “...มือคบ...” ในการต่อสู้ขับไล่รัฐบาล

หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้เกิดการรวมกลุ่มของเครือข่ายต่อต้านเผด็จการและจัดตั้งกลุ่มเป็นกลุ่มแนวร่วมต่อต้านเผด็จการ (นปก.) และพัฒนาต่อมาในภายหลังเป็นกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ทั้งนี้สถานีวิทยุชุมชนในหลาย ๆ พื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ฐานคะแนนเสียงของพรรคไทยรักไทย ผันเป็นจากสถานีวิทยุชุมชนที่เคยมีบทบาทจัดรายการเพลง ขายสินค้าในชุมชน ผันตัวสู่สถานีวิทยุการเมืองที่ต่อต้านรัฐประหารเป็นวิทยุเสื้อแดงทั้งในภูมิภาคภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดในเขตปริมณฑลรวมทั้งจังหวัดสมุทรปราการด้วย

สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย FM.90.25 MHz. สมุทรปราการนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2553 นั้น เดิมในเหตุการณ์ทางการเมืองนั้นเป็นสถานี 101.25 MHz มีสถานีที่บริเวณศาลปู่เจ้า ตั้งอยู่ที่

ตำบล สำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มสถานีวิทยุในเครือกลุ่มสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กวล.) ที่รวมตัวกันภายหลังเหตุการณ์ทางการเมืองปี พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย สถานีวิทยุ FM 104.10 MHz กลุ่มสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กวล.) กลาง สถานีวิทยุ FM 88.15 MHz สันติธรรมพลังประชาธิปไตย สถานีวิทยุ FM 107.40 MHz. และ FM 91.75 MHz. เสียงสนั่นรักษ์ เรดิโอ สถานีวิทยุ FM 96.35 MHz. และ FM 103.15 MHz. เรดสกล เรดิโอ

ภาพที่ 13 สถานีวิทยุพูกกล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ในปัจจุบัน ในช่วงเหตุการณ์ปี 2553 เป็น สถานีวิทยุ 101.25 MHz ภายหลังการสลายการชุมนุม ได้จัดตั้งสถานีใหม่เป็นที่ สถานีวิทยุ พูกกล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz

รูปแบบการจัดกิจกรรมของกลุ่มสถานี 90.25 MHz นั้น มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างกลุ่มสถานีวิทยุและสมาชิกในพื้นที่ตำบลสำโรงเหนือและพื้นที่อื่นเช่น เขตบางนา กรุงเทพมหานคร ที่สามารถรับฟังคลื่นความถี่ของสถานีวิทยุนี้ได้ รวมทั้งมีการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเสื้อแดง โดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเหมือนกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสินค้าของ ASTV ซึ่งมีการสมัครสมาชิกและจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเสื้อแดงเพื่อเป็นต้นทุนในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสถานีวิทยุ ซึ่งมีการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อการบริโภคต่าง ๆ ในครัวเรือนของกลุ่มสมาชิก ในการเข้ามาร่วมพูดคุยพบปะระหว่างสมาชิกก็จะมีการ โชว์บัตรสมาชิกของกลุ่มเสื้อแดง ส่วนการจัดกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่นั้น เป็นลักษณะการรวมตัวกันเพื่อร่วมฟังการปราศรัยทั้งจากอดีตนักการเมือง แกนนำเสื้อแดงและผู้จัดรายการสถานีวิทยุ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งประเด็นรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มสมาชิก ดังนี้

1. กิจกรรมการเชิญชวนร่วมฟังปราศรัยของแกนนำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ
2. กิจกรรมเชิญชวนร่วมฟังการโฟนอินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ภาพที่ 14 การสมัครบ้ตรสมาชิกรนปช. แดงท้งแผน่ดิน

ภาพที่ 15 สินค้าในกรลุ่มพ้นรมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ภาพที่ 16 สินค้าในกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

1. กิจกรรมการเชิญชวนร่วมฟังปราศรัยของแกนนำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ รูปแบบจัดกิจกรรมการเชิญชวนร่วมฟังปราศรัยของแกนนำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของพรรคพลังประชาชนที่ชนะการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2550 ซึ่งพรรคพลังประชาชนเองก็ยึดโยงกับคนเสื้อแดงในพื้นที่ด้วยเช่นกัน ในฐานะฐานเสียงที่สนับสนุนในศึกการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง กิจกรรมการร่วมรับฟังปราศรัยของแกนนำในพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการนั้น มีความเด่นชัดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อมีจุดประสงค์ให้รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นยุบสภาให้มีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งกิจกรรมของกลุ่มเสื้อแดงในพื้นที่สมุทรปราการนี้จัดปราศรัยบริเวณตรงข้ามศาลากลางจังหวัดสมุทรปราการและรวมตัวกันเมื่อต้องการเดินทางร่วมสมทบการชุมนุมบริเวณห้างอิมพีเรียลสำโรง

“...กิจกรรมการปราศรัยนี้จัดค่อนข้างบ่อยซึ่งก็ได้รับความร่วมมือดี ส่วนการเข้าร่วมชุมนุมนั้น โดยเฉพาะเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2553 ที่แยกราชประสงค์นั้น ทางสถานีวิทยุได้ประกาศเชิญชวนรวมทั้งนัดหมายซึ่งจะมีพาหนะฟรีอำนวยความสะดวกให้ เช่น ปีกอล์ฟคนเสื้อแดง แท็กซี่คนเสื้อแดง...” (ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

กิจกรรมของสถานีวิทยุสื่อแดงในเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ซึ่งมีการชุมนุมและเกิดเหตุปะทะกันบริเวณถนนพิษณุโลกข้างทำเนียบรัฐบาล และมวลชนคนสื่อแดงบางส่วนที่ชุมนุมที่พืทยานเกิดเหตุการณ์ขัดขวางการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออก ที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา ซึ่งนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะร่วมประชุมอยู่ด้วย

“...ในปี 2552 นี้กลุ่มสถานีวิทยุสื่อแดงสมุทรปราการ ซึ่งในขณะนั้นเป็น 101.25 MHz ได้รายงานข่าวให้พี่น้องได้ทราบทั้งพี่น้องที่กอดันรัฐบาลที่ทำเนียบรัฐบาล และชุมนุมขัดขวางการประชุมผู้นำอาเซียนที่พัทยา ซึ่งที่พัทยาก็มีมวลชนคนสื่อแดงที่นั่นในพื้นที่ของเขาอยู่แล้ว แต่ก็มีแกนนำหลักที่กรุงเทพเดินทางไปสมทบด้วย...” (ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

ทั้งนี้สื่อทีวีหลักในขณะนั้นที่มีบทบาทในการเป็นช่องทาง (Channel) ในการรายงานความเคลื่อนไหวทั้งที่กรุงเทพมหานคร และการชุมนุมของกลุ่มสื่อแดงที่พัทยาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 นั้น มีความจำเป็นต้องเชื่อมโยงข้อมูลจากช่อง D-station ซึ่งก็ถือว่าเป็นการตัดช่องทางหลักของคนสื่อแดง ทำให้สถานีวิทยุหลาย ๆ แห่งทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และต่างจังหวัดในภูมิภาคต่าง ๆ ได้รับผลกระทบด้วย และจำเป็นต้องติดตามเหตุการณ์จากโทรทัศน์ทั่วไปในข่าวประจำวันในแต่ละช่วง

“...เมื่อเปิดช่องทีวีของช่อง D-station ก็เจอข้อความว่า...สัญญาณภาพจากสถานี D-Station ของกลุ่มคนสื่อแดงที่ได้ถ่ายทอดการชุมนุมโดยตลอด ถูกแทนที่ด้วยข้อความบนจอโทรทัศน์ว่า "ขอภัย ทางสถานีดาวเทียมไทยคม มีความจำเป็นต้องตัดสัญญาณ D-Station ตามคำสั่งของรัฐบาลใน พ.ร.ก. ฉุกเฉิน...ก็มีความกังวลว่ากลุ่มสื่อแดงมีแนวโน้มที่จะถูกสลายการชุมนุมแน่นอน...” (คุณหญิง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

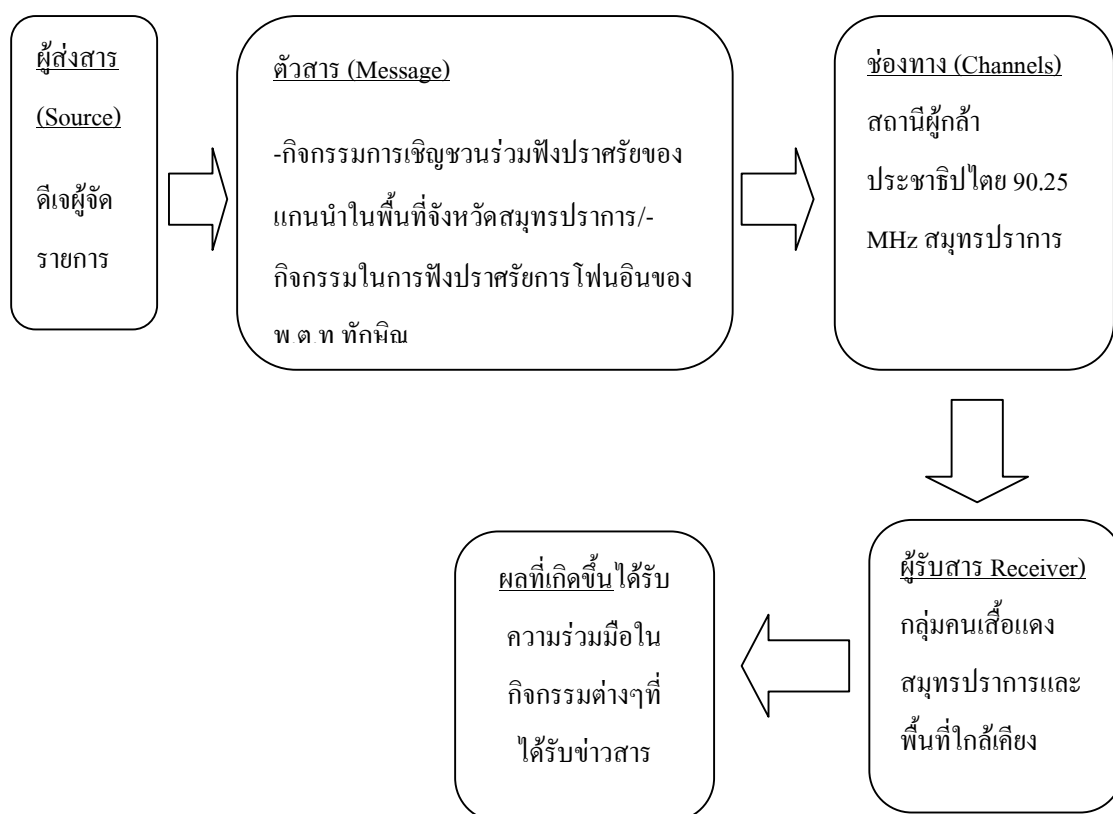

ภาพที่ 17 ช่องโทรทัศน์ดาวเทียม D-station เป็นสื่อทีวีหลักของคนสื่อแดงในการรายงานการชุมนุมทางการเมืองในเดือนเมษายน พ.ศ. 2552

เหตุการณ์ในปี พ.ศ. 2553 ประเด็นในการจัดกิจกรรมของกลุ่มวิทยุและสมาชิคนั้นก็จะเน้นการให้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิในการเลือกตั้งเพื่อให้มีการยุบสภาที่มีการเลือกตั้งให้เร็วที่สุด แต่ทั้งนี้ฝ่ายการจตุรราชการก็มีการโฆษณาจำหน่ายสินค้าตามปกติ และค้นรายการโดยเพลงในลักษณะปลุกใจสร้างความฮึกเหิมให้กับสมาชิกที่รับฟังด้วย เช่น เพลงรักคนเสื้อแดง เป็นต้น

“...เพลงก็ถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างความสนุกสนาน ทำให้ช่วงที่เชิญชวนร่วมฟังปราศรัยได้รับความร่วมมือร่วมกิจกรรม และใช้เป็นเพลงในการจตุรราชการของสถานีวิทยุด้วย...”
(ภิรมย์ ขาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

ซึ่งหากจะวิเคราะห์จากแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองตามแบบจำลองของ ฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ (1948) ซึ่งแบบจำลองของการสื่อสารทางการเมืองนี้ประกอบด้วย ใคร พูดอะไร ผ่านช่องทางใด ถึงใคร แล้วทำให้เกิดผลอะไร หรือ who (says) what (to) whom (in) what channel (with) what effect ซึ่งสอดคล้องกับความหมายทางการเมืองของเข่าที่บอกว่า การเมืองหมายถึงใคร ได้ อะไร เมื่อไหร่ และอย่างไร (Politics is who gets what, when, where, and how) ได้ในลักษณะดังนี้

ภาพที่ 18 วิเคราะห์แนวคิดการสื่อสารทางการเมืองตามแบบจำลองของ ฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ (1948) ประยุกต์ในกรณีศึกษาของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเชิญชวนร่วมกิจกรรมของสถานีวิทยุเนื้อหาตามแบบจำลองของ ฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ (1948) ดังนี้

ผู้ส่งสาร (Source) คือผู้จัดรายการวิทยุหรือผู้เป็นผู้นำที่สามารถมีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกหรือมวลชนในระดับหนึ่ง เนื่องจากจะต้องมีประสิทธิภาพในการชักจูง โน้มน้าวใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ตัวสาร (Message) ที่ตรงต่อเจตนารมณ์ร่วมกัน ซึ่งผู้ส่งสารนี้นั้นถือว่าเป็นปัจจัยแรก ๆ ที่มีความสำคัญในทางเทคนิค เพราะเป็นจุดเริ่มต้นในการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารนั่นเอง

ตัวสาร คือประเด็น คำพูดที่ใช้ในการกำหนดหัวข้อในการจัดรายการทั้งนี้เองตัวสารวิทยุเสื่อแดงเป็นไปในลักษณะการเชิญชวนในต่อผู้เรื่องเรื่องของประชาธิปไตยที่แท้จริง การคืนอำนาจที่แท้จริงให้ประชาชนเพื่อการเลือกตั้ง หรืออาจเป็นวาทกรรมที่แกนนำหลักของกลุ่ม นปช. ใช้ปราศรัยที่เวทีหลักของการชุมนุม เช่น วาทกรรมไพร่ สองมาตรฐาน เป็นต้น

ช่องทาง (Channels) ช่องทางการสื่อสารที่กล่าวนี้ คือ สถานีผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการที่เป็นกระบอกเสียงส่งผ่านสารจากผู้ส่งสารสู่ผู้รับสารนั่นเอง กับบทบาทในการสื่อสารเชิญชวนร่วมการปราศรัยในพื้นที่และการเชิญชวนร่วมชุมนุมใหญ่ที่เวทีหลักของแกนนำ นปช.

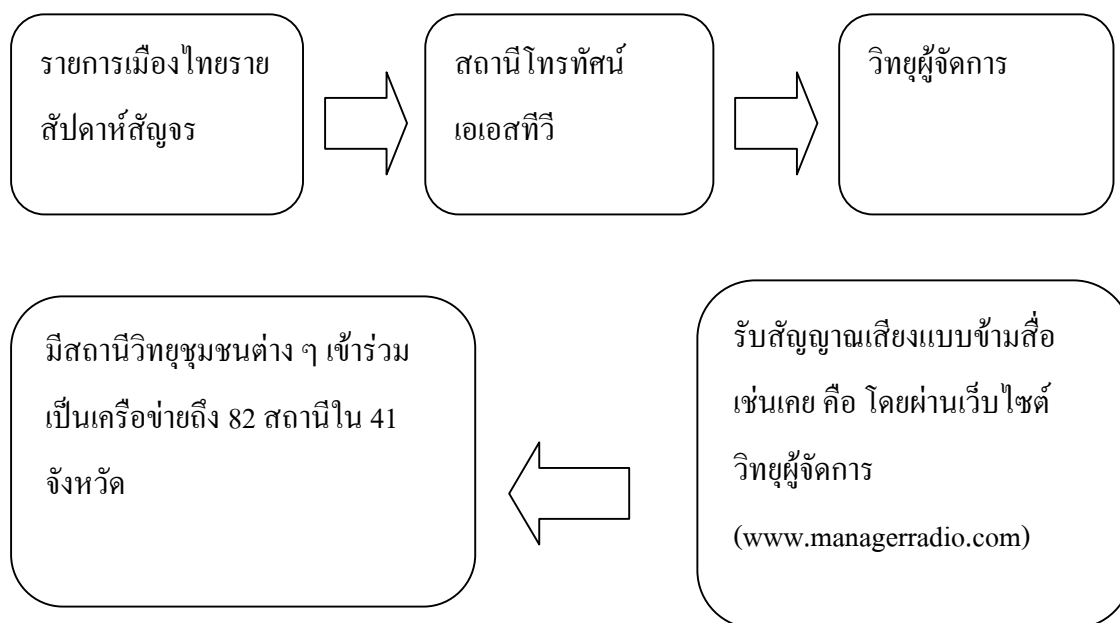
ผู้รับสาร (Receiver) ในที่นี้คือ กลุ่มสมาชิกของสถานีวิทยุในพื้นที่และกลุ่มเสื่อแดงที่ติดตามรับฟังคลื่นของสถานีวิทยุดังกล่าว ผ่านช่องทางวิทยุของครัวเรือนของตนเอง

ผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนำไปสู่รูปแบบกิจกรรม การนัดหมาย นำไปสู่การขายเครือข่ายเพื่อการจัดกิจกรรม และเมื่อกิจกรรมที่ดำเนินในแต่ละครั้งสำเร็จลุล่วง โดยดี การตอบรับยินดีในฐานะผู้ส่งสารของผู้จัดรายการก็มีประสิทธิภาพสะท้อนกลับไปยังผู้จัดรายการที่สถานีในการจัดรายการในครั้งต่อไป

หากจะนำทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดของนักคิดสำนักโทรอนโต ในประเด็นของสำคัญของเทคโนโลยีในเชิงการเมือง (Technology as politic) Silverstone อธิบายว่าหากพิจารณาเฉพาะในกรณีของเทคโนโลยีการสื่อสารแล้ว การเมืองจะมีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร กล่าวคือ การเมืองจะดำรงอยู่รอบ ๆ การสื่อสาร โดยเฉพาะในมิติของการเข้าถึงและการควบคุมสื่อกับอีกด้านหนึ่งที่การเมืองจะทำงานอยู่ภายในตัวสื่อ ซึ่งก็คือมิติดังกล่าวคือการสร้างความหมายผ่านภาษาและภาพตัวแทนของสื่อ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นรอบ ๆ หรือภายในตัวสื่อ เทคโนโลยีจะกลายเป็นตัวแปรตัวหนึ่ง ที่เข้ามากำหนดความเปลี่ยนแปลงของมิติดังกล่าวดังกล่าว เช่นการเกิดขึ้นและขยายตัวของเทคโนโลยีแฟกซ์และโทรศัพท์มือถือในช่วงกลางทศวรรษ 2530

ได้นำไปสู่การจัดระเบียบใหม่เรื่องความร่วมมือทางการเมืองไทยโดยเฉพาะในเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ 2535 ที่เทคโนโลยีสื่อทั้งสองชนิดมีบทบาทต่อภาคประชาชนในการสื่อสารตอบโต้กับการ ปิดกั้นข่าวสารของภาครัฐจนเกิดวลีที่เรียกว่า “..มีอบมือถือ...” (กาญจนา แก้วเทพ, 2551, หน้า 128)

แต่การชุมนุมของคนเสื้อแดงในเขตจังหวัดสมุทรปราการนี้อาจเป็น “...มีอบวิทยุ...” ที่ใช้สื่อเป็นเทคโนโลยีในการสื่อสารของมวลชน อันเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคมของคนเสื้อแดง เป็นชนชั้นล่างที่สามารถเข้าถึงสื่อประเภทต้นทุนต่ำอย่างวิทยุได้ดี เนื่องจากพกพาสะดวกและใช้ในการรับฟังในขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองของ สถานีวิทยุเสื้อแดงจึงมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากการที่ผู้รับสารที่เข้าถึงวิทยุได้ง่ายนี้ ในขณะที่วิทยุของกลุ่มเสื้อเหลืองนี้ที่มีบทบาทเชิญชวนให้ผู้ร่วมต่อต้านระบอบทักษิณในช่วงเริ่มต้น โดยเฉพาะปรากฏการณ์ “สนธิ ลิ้มทองกุล” เมื่อครั้งจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรเชิญชวนให้ประชาชนต่อต้านระบอบทักษิณ เทคโนโลยีการสื่อสารช่วยมีส่วนในการเป็นกระบอกเสียงที่สำคัญในการส่งต่อข้อมูลผ่านความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จากการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรเชื่อมโยงกับสถานีโทรทัศน์ ASTV เชื่อมโยงรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อ โดยผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) และมีสถานีวิทยุชุมชนเข้าร่วมเครือข่ายในหลาย ๆ จังหวัด เพื่อต้องการทราบข้อมูลที่นายสนธิ ลิ้มทองกุล จัดรายการที่จะเปิดโปงการทุจริตคอร์รัปชันของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ซึ่งในช่วงนั้นการเมืองไทยในประเด็นนี้ได้รับการจับตามองและเป็นที่ติดตามจากประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 19 โครงสร้างปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล หรือรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดจากช่อง 9 แล้วเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ขอเชิญวิทยุชุมชนทุกสถานีทั่วประเทศไทยเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ถ่ายทอดสัญญาณเสียง เพื่อเผยแพร่ความจริงให้ประชาชนได้รับรู้” โดยใช้วิธีการรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อเช่นเคเบิ้ล คือ โดยผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) ทั้งนี้ มีสถานีวิทยุชุมชนต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายถึง 82 สถานีใน 41 จังหวัด

กรณีที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้นนี้เพื่อให้เข้าใจถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมือง ทั้งกลุ่มพันธมิตรและกลุ่ม นปช. มีบทบาทในการเชิญชวนร่วมอุดมการณ์อันเป็นผลจากเทคโนโลยีการสื่อสารประยุกต์การสื่อต่าง ๆ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อโทรทัศน์ก่อนที่จะเชื่อมโยงข้อมูลมาให้แก่สถานีวิทยุ ในการชุมนุมหรือเคลื่อนไหวก่อตั้ง ในทางการเมืองในบริบทของกลุ่มพันธมิตรและกลุ่ม นปช. ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

2. กิจกรรมเชิญชวนร่วมฟังการโฟนอิน (Phone in) ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ประเด็นการโฟนอินของอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีการโฟนอินจากต่างประเทศในการพูดคุย ให้กำลังใจหรือปราศรัยในประเด็นต่าง ๆ แก่กลุ่มคนเสื้อแดงนั้น ถือเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่สำคัญและกลยุทธ์ของแกนนำในการรักษามวลชนตลอดจนขอความร่วมมือ โดยชูประเด็น “...รักทักษิณ...” ทั้งนี้เนื่องการโฟนอินดังกล่าวนี้ก็ถือว่าเป็นประสบความสำเร็จอย่างมากในการจัดกิจกรรมปราศรัยทุก ๆ ครั้ง เนื่องจากสร้างความสนใจแก่มวลชนและสื่อทีวี กระทั่ง หนังสือพิมพ์กระแสหลักในการรายงานข่าวหรือกำหนดหัวข้อข่าวในหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้

เองบทสรุปของการโฟนอินของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เองนั้นก็มีความสำคัญที่กล่าวในประเด็น การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ไม่ได้ต่อสู้เพื่อนายกทักษิณ

“...การโฟนอินของอดีตนายก ถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่มวลชนให้ความสนใจและได้รับความร่วมมือในการปราศรัย เพราะการปราศรัยจะมีการสลับสับเปลี่ยนทั้งการ โฟนอิน แคนนำ ปราศรัย การร้องรำทำเพลงบนเวที การล้อเลียนการเมืองบ้างให้เกิดความสนุกสนาน ทั้งนี้ในช่วง ชุมนุมที่สมุทรปราการ ได้รับเชื่อมสัญญาณจากเวทีใหญ่ของเสื้อแดง...” (ภิรมย์ ชาวานา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

ภาพที่ 20 การโฟนอิน (Phone in) ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

การโฟนอิน (Phone in) และวิดีโอ ลิงค์ (Video link) ของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของกลุ่ม นปช. ที่ใช้ในการหล่อเลี้ยงมวลชนไม่เพียงแต่เวทีกลางในตัวกรุงเทพมหานคร แต่ยังสามารถเชื่อมโยงข้อมูลไปยังชุมนุมในเขตปริมณฑลและในต่างจังหวัดได้ ทั้งสื่อโทรทัศน์ดาวเทียม และสถานีวิทยุชุมชนต่าง ๆ ในต่างจังหวัด วาทกรรมที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ใช้ในการพูดคุยเป็นประเด็นการต่อสู้กับอำนาจ คือนำอำนาจให้ประชาชน ประชาธิปไตยที่แท้จริง แต่ประการที่สำคัญในการต่อสู้ของคนเสื้อแดงเป็นการชูที่ตัวบุคคลในการต่อสู้ด้วยเช่นกัน เพราะ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ที่สำคัญของกลุ่ม นปช.

หลังเหตุการณ์สลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 กิจกรรมของกลุ่มเสื้อแดงมีความสำคัญต่อการรำลึกถึงเหตุการณ์ในเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งนายสมบัติ บุญงามอนงค์ หรือ บก.ลายจุด ผู้ริเริ่มกิจกรรมวันอาทิตย์สีแดง เพื่อใช้การจัดกิจกรรมดังกล่าวในการติดต่อกับมวลชน ผ่านวาทกรรมต่าง ๆ เช่น ที่นี่มีคนตาย ห้ามฉันทูด ต้องห้ามลมหายใจฉัน เพื่อ

เป็นการตอกย้ำเหตุการณ์ที่รุนแรงในการสลายการชุมนุม เพื่อเป็นการข้อนรอยเหตุการณ์การชุมนุม
เมื่อครั้งที่ผ่านมา

ภาพที่ 21 กิจกรรม “แดงเข้มแข็ง” วิจารณ์สวนสันติภาพ

ตารางที่ 5 กิจกรรมของกลุ่มวันอาทิตย์สีแดงที่เกี่ยวกับราชประสงค์และวาทกรรมที่นี้มีคนตาย

วันเวลา/ สถานที่กิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม
วันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2553 ออกกำลังกายที่สวนลุมฯ	กลุ่มคนสีแดงกว่า 400 คนรวมตัว เพื่อออกกำลังกายที่สวนลุมพินีข้างหอนาฬิกา โดยที่ในจำนวนนั้น 40 คนนอนลงกับพื้นแสดงเป็นสัญลักษณ์ ขณะที่คนอื่น ๆ ตะโกน "ที่นี่มีคนตาย" "เราเห็นคนตายที่นี่" และตามด้วยการแสดงละครใบ้ของนายสมบัติ บุญงามอนงค์ ชื่อ "ห้ามฉันพูด ต้องห้ามลมหายใจฉัน" เป็นกิจกรรมสุดท้าย
วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2553 “แดงเข้มแข็ง” วิ่งรอบสวนสันติภาพ	การวิ่งออกกำลังกายครั้งนี้จัดขึ้นภายใต้แนวคิด “แดงเข้มแข็ง” โดยการวิ่งรอบสวนสันติภาพ 1 รอบ ระยะทางประมาณ 700 เมตร เพื่อเตรียมพร้อมร่างกายสำหรับการต่อสู้ในระยะยาว มีประชาชนสวมเสื้อแดงเข้าร่วมกิจกรรมราว 300 คน “...การเลือกใช้สวนสันติภาพ เนื่องจากระหว่าเหตุการณ์สลายการชุมนุม นปช. ในเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในบริเวณดินแดง ราชปรารภ ซอยรางน้ำ เป็นจำนวนมาก และมีเรื่องราวการช่มยิงหรือสไนเปอร์จากอาคารสูงโดยรอบ รวมทั้งมีผู้ถูกยิงเสียชีวิตในห้องพักของตนเองบนคอนโดมิเนียม ซึ่งจนถึงบัดนี้ยังไม่มีการติดตามตัวผู้กระทำผิด หรือมีผู้ใดออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ดังกล่าว กิจกรรมในวันนี้จึงเป็นการย้ำเตือนถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น...”
วันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2553 กลุ่มวันอาทิตย์สีแดงจีจักรยานรอบพื้นที่ราชประสงค์	กลุ่มวันอาทิตย์สีแดงจัดกิจกรรมจีจักรยานไปบนเส้นทางที่มีผู้เสียชีวิตจากการกระชกพื้นที่ โดยมีผู้นำจักรยานเข้าร่วมขบวนกว่า 50 คัน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวนมาก
วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2553 4 ปีรัฐประหาร 4 เดือนราชประสงค์	สมบัติ บุญงามอนงค์ หรือ บก.ลายจุด ผู้ริเริ่มกิจกรรมวันอาทิตย์สีแดง พร้อมกับสมาชิกกลุ่มวันอาทิตย์สีแดง นำผ้าแดงมาผูกที่เสาของป้ายแยกราชประสงค์และร่วมกันปักกุหลาบแดง และชูป้าย “พบกัน 19 ก.ย.ราชประสงค์”

ตารางที่ 5 (ต่อ)

วันเวลา/ สถานที่กิจกรรม	รูปแบบกิจกรรม
ธันวาคม พ.ศ. 2553 7 เดือนราชประสงค์ เรียกร้องปล่อยนกโทษ การเมือง-พิสูจน์ความจริง	มีการนำนกระดาศสีแดงจำนวนมากนำมาผูกติดกับผ้าแดงซึ่งผูก โยงเป็นตาข่ายคลุมแยกราชประสงค์ มีการเรียกร้องให้ปล่อยตัว แกนนำที่ถูกคุมขังสลับกับการร้องเพลงและเดินร่าอย่างสนุกสนาน
วันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2554 เพลงกึ่งหมู่" รำลึก 1 ปี 1 เดือนราชประสงค์	กลุ่มคนเสื้อแดง รวมถึงสมาชิกกลุ่มวันอาทิตย์สีแดง ประมาณ 300 คน ได้เดินทางมารวมตัวกันจัดกิจกรรม“เพลงกึ่ง” หรือการแกล้ง ตายซึ่งกำลังเป็นที่แพร่หลายใน โซเชียลมีเดีย เพื่อจำลองเหตุการณ์ การสลายการชุมนุมของคนเสื้อแดงปีที่แล้ว ซึ่งมีผู้เสียชีวิตถึง 92 รายและมีผู้บาดเจ็บอีกจำนวนมาก
วันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2554 1 ปี 1 เดือน ราชประสงค์	กลุ่มคนเสื้อแดง รวมถึงสมาชิกกลุ่มวันอาทิตย์สีแดงประมาณ 300 คน ได้เดินทางมารวมตัวกันจัดกิจกรรม “เพลงกึ่ง” หรือการแกล้ง ตายซึ่งกำลังเป็นที่แพร่หลายใน โซเชียลมีเดีย เพื่อจำลองเหตุการณ์ การสลายการชุมนุมของคนเสื้อแดงปีที่แล้ว ซึ่งมีผู้เสียชีวิตถึง 92 รายและมีผู้บาดเจ็บอีกจำนวนมาก

ที่มา: นภกรณ์ พิพัฒน์ (2556, หน้า 246)

บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้าร่วม ชุมนุมทางการเมืองปี 2553

บทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุ 90.25 MHz ผู้กล้าประชาธิปไตย ผู้วิจัยแบ่งประเด็นหลัก ๆ
ในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองในเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 คือ 1. บทบาทของกลุ่ม
บุคคลซึ่งคือผู้จัดรายการสถานีวิทยุ 2. บทบาทของสถานีวิทยุในการร่วมการชุมนุมทางการเมือง

1. บทบาทของกลุ่มบุคคลซึ่งคือผู้จัดรายการสถานีวิทยุ

บทบาทของกลุ่มบุคคลถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถยึดโยงกับกับมวลชนในพื้นที่ได้
ผ่านการรู้จักมักคุ้นกันในฐานะเพื่อนสนิทมิตรสหาย เพื่อนร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน
ซึ่งก็มีความรู้สึกเหมือนกันกับแกนนำเสื้อแดงที่ชุมนุมใหญ่ที่เวทีกลางกับมวลชนเสื้อแดงที่ชุมนุม
ร่วมกัน เช่น คนเสื้อแดงได้ให้บทบาทหน้าที่แก่แกนนำ เช่น นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ นายจตุพร พรหมพันธุ์
ในการชุมนุมของคนเสื้อแดงในแต่ละครั้งที่ใช้วาจากรรม ชุคความคิดในการเรียกร้องให้รัฐบาล

ยอมรับเงื่อนไขของกลุ่มผู้ชุมนุม และในกรณีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเอง นายสนธิ ลิ้มทองกุล ถือว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำโค่นระบอบทักษิณ ซึ่งงานของ อริย์กรณ์ ลาภนิมิตรชัย (2554) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำ คือ นายสนธิ ลิ้มทองกุล มีการใช้ วาทกรรมตอบโต้สถานการณ์อย่างรวดเร็ว โดยมีการตอบโต้สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นแบบ วันต่อวัน โดยการปราศรัยบนเวทีของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้น ๆ และสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตยที่เคลื่อนไหวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทางการเมือง

กลุ่มบุคคลที่กล่าวข้างต้นนี้คือ ผู้อำนวยการสถานีและผู้จัดรายการสถานีซึ่งมีบทบาทในการจัดรายการเชิญชวนร่วมการชุมนุม การกำหนดทิศทางของกลุ่มสมาชิกในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องการจัด รายการในแต่ละครั้งของผู้จัดรายการก็จะมีสมาชิกของกลุ่มวิทยุโทรทัศน์ร่วมพูดคุยในรายการ ก่อให้เกิดความสนิทสนมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

“...ที่เองก็รู้จักมักคุ้นกันดีกับดีเจ ในช่วงที่มีการจัดรายการเชิญชวนร่วมบริจาคในการ ชุมนุม พี่ก็บริจาคข้าวกล่องเยอะพอสมควรให้แก่ทางสถานีวิทยุเพื่อแจกจ่ายให้พี่น้องที่จะไปร่วม ชุมนุม...” (คุณหญิง นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

บทบาทของผู้จัดรายการนี้ก็มีส่วนในการผลิตซ้ำชุดความคิดนี้ในการจัดรายการผ่าน ชุดความคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือการผลิตซ้ำชุดความคิดจากเนื้อหาโทรทัศน์ดาวเทียม PTV หรือการรายงานเหตุการณ์ที่สำคัญในการชุมนุมบริเวณพื้นที่ที่มีกิจกรรมของคนเสื้อแดง เช่น เหตุการณ์ในวันที่ 8-9 เมษายน พ.ศ. 2553 คมซึ่งจะมีระงับการแพร่สัญญาณภาพและเสียงของ โทรทัศน์ดาวเทียม PTV ทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมปักหลักชุมนุมอยู่ที่บริเวณสถานีไทยคม ที่ตั้งอยู่ถนน รัตนธิเบศร์ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ หนึ่งในแกนนำของ แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ได้ออกมาแถลงการณ์ในเรื่องที่รัฐบาลจะ ระงับการแพร่สัญญาณภาพและเสียงของโทรทัศน์ดาวเทียม

“...การมีแนวโน้มสั่งปิดระงับการออกอากาศสื่อทีวีหลักอย่าง PTV นี้ ถือว่าจะเป็นการ ตัดเส้นหลอดเลือดใหญ่ที่ไว้ได้ เพราะเป็นช่องทางสำคัญที่รายงานการชุมนุมใหญ่ของเวทีส่วนกลาง ที่จะกระจายข้อมูลข่าวสารแก่คนเสื้อแดงผ่านสถานีวิทยุในพื้นที่ ทั้งที่ปริมณฑลและต่างจังหวัด รวมทั้งในเขตจังหวัดสมุทรปราการด้วย...” (ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2557)

ภาพที่ 22 สื่อทีวีดาวเทียมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติและพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ภาพที่ 23 กลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปยังสถานีไทยคม เพื่อเรียกร้องให้ยุติการระงับการเผยแพร่สัญญาณการออกอากาศของ PTV

บทบาทการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้น เป็นกระบวนการสื่อสารองค์ประกอบครบถ้วนตามตัวแบบ SMCR Model ของ เดวิด เบอร์โล กล่าวคือ ผู้ส่งสาร (Source) ในที่นี้คือแกนนำมีความรู้ ประสบการณ์ และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประกอบกับการมีเครือข่ายที่กว้างขวางทำให้การสื่อสารของกลุ่มได้รับความสนใจและสามารถดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามได้ ประกอบกับตัวสาร (Message) ที่สามารถชักจูงและ

กระตุ้นปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกลุ่มและนอกจากนี้ก็ยังมีการจัดการกับ โครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับผู้เข้าร่วมชุมนุมอย่างเป็นระบบอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการระดมมวลชนและจัดการกับมวลชนที่มีจำนวนมากได้อย่างต่อเนื่องและในส่วนของช่องทางในการสื่อสาร นั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็น การปราศรัยบนเวที สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ช่วยให้การเผยแพร่ข่าวสารออกมาได้อย่างเป็นระบบและสามารถผลิตซ้ำข่าวสารของกลุ่มออกมาได้ตลอดเวลา ช่องทางในการสื่อสารเหล่านี้จึงก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง (Political consciousness) ของกลุ่มมวลชนได้ และสุดท้ายก็คือผู้รับสาร

กระบวนการสื่อสารแบบ SMCR ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาแกนนำหรือผู้นำ (Leaders) กลุ่มที่มีประสิทธิภาพท้ายที่สุดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นการใช้สื่อที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นำมาใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง และในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มหากจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง (Political propaganda) โดยเน้นการใช้สารที่กระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมและมีความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนั้นควบคู่ไปกับการใช้สื่ออย่างหลากหลายช่องทางเพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้และสำนึกของมวลชนในโลกเสมือนที่เกิดจากการรับรู้ผ่านสื่อตนเอง (วิชาญ จำปาขาว, 2554, บทคัดย่อ)

จากกรณีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ได้กล่าวมานั้น หากมาเปรียบเทียบการสื่อสารของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) นั้น โดยเฉพาะประเด็นของบทบาทของผู้ส่งสาร ซึ่งบทบาทกลุ่มพันธมิตรที่ดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามได้นั้น ถือว่าเป็นจุดเหมือนของกลุ่ม นปช. เพราะกลุ่มบุคคลในระดับแกนนำในฐานะผู้ส่งสาร ที่เป็นปัจจัยหลักในการขยายมวลชนได้ เนื่องจากเป็นจุดศูนย์กลางในการที่จะเป็นเข็มทิศชี้ทิศทางในการชุมนุม รวมทั้งการจัดปราศรัยในบนเวที ประกอบกับตัวสารที่ใช้ในการสื่อสารของแกนนำที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของมวลชนทั้งกลุ่มพันธมิตรที่ชูประเด็นตัวสารในการถ่ายทอดผ่าน การต่อต้านระบอบทักษิณ ล้มเครือข่ายทักษิณ ในขณะที่กลุ่ม นปช .เองก็ชูประเด็นต่อสู้กับระบอบอมตยาธิปไตย เอาประชาธิปไตยที่แท้จริงคืนมา ล้มรัฐบาล โจร เป็นต้น

ซึ่งมีเปรียบเทียบกับสถานีวิทยุอื่น ๆ ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวทางการเมืองกรณีของสถานีวิทยุกลุ่มพันธมิตรและกลุ่มเสื้อแดงนั้น งานวิจัยของ วันชัย บำรุงจิตต์ (2554) ที่ศึกษากระบวนการสื่อสารของวิทยุ ศึกษาเปรียบเทียบคลื่นวิทยุ 89.85 MHz กับ 97.75 MHz พบว่า คลื่น 89.85 MHz เกิดขึ้นจากมวลชนคนเสื้อแดงจัดตั้งขึ้นเอง ผู้ดำเนินรายการเป็นชาวบ้านหรือคนในพื้นที่เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร สื่อสารด้วย

ถ้อยคำที่เรียบง่ายตรงประเด็น เนื้อหาของสารได้นำเสนอนโยบายที่ประสบความสำเร็จของพรรคไทยรักไทยที่มี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เช่น 30 บาทรักษาทุกโรค กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น และวาทกรรมไพร่-อำมาตย์ ที่กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยมีคนจนในเมืองและชาวบ้านในเขตสายไหมและกลุ่มผู้สนับสนุนแนวทางของกลุ่มเสื้อแดงเป็นเป้าหมายที่สำคัญ

ส่วนคลื่น 97.75 MHz เป็นสื่อในเครื่องผู้จัดการผู้ดำเนินรายการมีความเป็นเชี่ยวชาญในการใช้สื่ออย่างมืออาชีพ เนื้อหาที่นำเสนอเน้นต่อต้านนโยบายและดำเนินงานของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และข้อเท็จจริงเชิงวิชาการในประเด็นชาตินิยม เช่น เรื่องปราสาทเขาพระวิหาร เป็นต้น ทั้งนี้มีกลุ่มเป้าหมาย คือ คนชั้นกลางและผู้มีรายได้สูงที่สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด (รับสัญญาณคลื่น 97.75 MHz มากกว่า 30 สถานีทั่วประเทศ) วิทยุทั้ง 2 คลื่น ได้แก่ 89.95 MHz และคลื่น 97.75 MHz ต่างเป็นวิทยุชุมชนที่แตกต่างกันทางด้านความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองจึงถูกเจ้าของสถานีและผู้จัดรายการใช้เป็น “กระบอกเสียง” หรือ “เครื่องมือ” ในการกระจายสารไปยังผู้รับฟังที่เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองสอดคล้องต้องกัน ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่สามารถปลุกเร้าจิตใจให้อีกหิมและมั่นใจในการต่อสู้ว่าดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง ขณะเดียวกันในอีกด้านหนึ่งก็สร้างความโกรธแค้นเกลียดชังต่ออีกฝ่ายหนึ่งอันจะนำไปสู่การแบ่งข้าง เลือกลำฝ่าย และเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น (วันชัย บำรุงจิตต์, 2554, บทคัดย่อ)

ส่วนประเด็น Hate speech หรือสร้างความโกรธแค้นเกลียดชังนั้น กรณีของผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย ก็จะมีการใช้บ้างบางครั้งในแต่ละช่วงเหตุการณ์โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เป็นวิกฤติของกลุ่มเสื้อแดงที่ชุมนุม เช่น เหตุการณ์ปะทะกับกับเจ้าหน้าที่ เหตุการณ์ขอลิ้นพื้นที่ เหตุการณ์ปะทะกันที่รุนแรงจนนำไปสู่การได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตของมวลชน

“...ประเด็นคำพูดที่เสียดสี คำทอ ก็มีบ้างบางช่วงโอกาสที่เหตุการณ์เสื้อแดงเสียเปรียบหรือคิดว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการชุมนุม การจัดรายการก็จะมีหลุดบ้าง แต่คำพูดที่รุนแรงจะหลุดมากหลุดน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับดีเจที่จัดรายการแต่ละคนด้วย...” (ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

การเมืองไทยตั้งแต่เกิดขั้วสองสีอย่างชัดเจน นำไปสู่คำพูดที่คำทอฝ่ายตรงข้ามที่มีทัศนคติทางการเมืองที่ไม่ตรงกับความคิดเห็นของตน เช่น พวกสลิ่ม พวกควายแดง เป็นต้น ปราบฏุกการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองไทยที่ชัดเจนในเรื่องของการเลือกสีเลือกข้างอย่างชัดเจน หรืออาจจะเป็นเรื่องการกล่าวให้เกิดความเสียหายทางชื่อเสียงของกลุ่มทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะระดับแกนนำที่มีการฟ้องร้องคดีความต่าง ๆ ในช่วงการชุมนุมด้วย

ทั้งนี้ นับจากราวกลางปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา กล่าวได้ว่ามีความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนไทยเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ท่ามกลางสภาวะที่การเมืองไทยพัฒนามาบนแนวทางที่ทำให้เกิดการแตกออกเป็น 2 ขั้วอย่างชัดเจนนั้น (เสื้อเหลือง-เสื้อแดง) ความตื่นตัวทางการเมืองดังกล่าวได้เสถียรอยู่บนความโกรธแค้นและความเกลียดชังตลอดมา สลับฉากกับการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยและความสำคัญของการเลือกตั้งในฐานะเป็นสิ่งตรงข้ามกับอำนาจพิเศษอย่างการทำรัฐประหาร ความพยายามตรวจสอบและต่อต้านปัญหาคอร์รัปชัน ในฐานะเป็นการต่อต้านความฉ้อฉลของทุนนิยมโลกาภิวัตน์อยู่บ้าง เหตุการณ์ที่ถือได้ว่าเป็น “..จุดตัดสำคัญ...” ยิ่งในการเปลี่ยนรูปแบบร่างให้กลายเป็นการเมืองแห่งความเกลียดชัง ซึ่งมีเหตุการณ์ที่สำคัญที่ถือได้ว่าเป็น จุดตัดสำคัญ 2-3 จุด คือ

1. ช่วงเดือน กันยายน-ธันวาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นช่วงกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยบุกยึดทำเนียบรัฐบาล และเกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ (เสื้อเหลือง) กับกลุ่ม นปช. (เสื้อแดง) เหตุการณ์สลายการชุมนุมที่หน้ารัฐสภา เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ไปจนถึงเหตุการณ์ยึดสนามบินสุวรรณภูมิ ต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2551

2. ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2552 การขัดขวางการประชุมสุดยอดผู้นำเอเชียตะวันออก ที่โรงแรมรอยัล คลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา

3. ช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นช่วงที่ กลุ่ม นปช. มาชุมนุม 2 ครั้งใหญ่ ถูกปราบปรามทั้ง 2 ครั้ง โดยเฉพาะในวันที่ 10 เมษายน และ 18-19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ซึ่งมีคนตายถึง 91 ศพ มีการเผาทำลายอาคารสถานที่มากมายทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด (ชาญชัย ชัยสุข โสภค, 2555, หน้า 4)

ทั้งกรณีเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความเกลียดชังนี้ กรณีของกลุ่มพันธมิตรฯ (เสื้อเหลือง) และกลุ่ม นปช. (เสื้อแดง) สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทยก็ล้วนเหมือนกัน คือ เต็มไปด้วยความรุนแรงและการชูว่าจะใช้ความรุนแรงจากทั้งสองฝ่าย ซึ่งมีทั้งในเวทีการชุมนุม และจากปัจเจกชนที่สนับสนุนขบวนการแต่ละสีเสื้อส่วนนักการเมืองก็มีส่วนในการสร้างความเกลียดชังโดยเฉพาะการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่รัฐสภา ทั้งฝ่ายรัฐบาล คือ พรรคพลังประชาชนในขณะนั้น และพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นผู้นำฝ่ายค้าน ล้วนมีส่วนในการแพร่สะพัดของความเกลียดชัง โดยเฉพาะการตอบกระทู้ถามไม่ไว้วางใจ เป็นต้น

ประเด็นในการที่รัฐบาลและและแกนนำมีแนวโน้มที่จะรวมข้อมเข้าสู่การเจรจาพูดคุยกัน ซึ่งเหตุการณ์ในวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 เมื่อเวลา 21.00 น. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ประกาศผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ในการเสนอ “โรคแม่ป” ความปรองดอง 5 ข้อ

1. ช่วยกันดูแลสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ดิ่งลงมาสู่ความขัดแย้งทางการเมือง
2. ปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่เพื่อสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันในสังคมในเรื่องสวัสดิการ การศึกษา สาธารณสุข อาชีพ การมีรายได้ ที่ทำกิน หนี้สินอย่างเป็นรูปธรรม
3. ต้องมีกลไกอิสระมาควบคุมการนำเสนอข่าวสารของสื่อสมัยใหม่ เพื่อไม่ให้นำเสนอข่าวสารที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเกลียดชังต่อกัน
4. ตั้งคณะกรรมการอิสระตรวจสอบข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทุกกรณี
5. เป็นการแก้ไขปัญหาการเมืองโดยเฉพาะต้องมีการวางกลไกให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายทั้งการแก้ไขรัฐธรรมนูญ รวมทั้งความผิดเกี่ยวกับชุมนุม รวมทั้งการลิดรอนสิทธิทางการเมือง เหตุการณ์นี้บทบาทของผู้จัดการวิทยุ นั้น ได้จัดการถึงเหตุการณ์ที่ตัวแทนฝ่ายรัฐบาลและตัวแทนแกนนำ นปช. ที่เจรจาหาข้อสรุปแนวทางในการปรองดองทางการเมือง และแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองดัง นำไปสู่ข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งภายหลังก็ไม่ได้เป็นผลสำเร็จเท่าที่ควรนักในการเจรจาในครั้งนี้

“...ในการเจรจาและแผนปรองดองหรือ โรดแมป 5 ข้อ นั้นที่มีการเจรจา ผมเองก็ได้จัดการเจรจาลำสำคัญในการเจรจา แต่จุดมุ่งหมายก็คือวันเวลาขุบสภาแล้วเลือกตั้งโดยเร็ว”
(ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

ภาพที่ 24 การพูดคุยเจรจาตัวแทนรัฐบาลกับแกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

1. บทบาทของสถานีวิทยุในการร่วมการชุมนุมทางการเมือง

ในหัวข้อที่นำเสนอบทบาทของสถานีวิทยุในการร่วมชุมนุมทางการเมือง เพื่อให้เข้าใจบริบทเหตุการณ์ที่สำคัญในเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 โดยเริ่มต้นจากการเริ่มชุมนุมของกลุ่ม นปช. ตั้งแต่ชุมนุมในเดือนมีนาคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยจะลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญดังนี้

ตารางที่ 6 ลำดับเหตุการณ์การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

พ.ศ. 2553

ลำดับเหตุการณ์	
12 มีนาคม พ.ศ. 2553	เริ่มการชุมนุม มีการชุมนุมย่อยในหลายพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร โดยเวทีตั้งอยู่บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ และชุมนุมตลอดแนวถนนราชดำเนินกลางไปจนถึงลานพระราชวังดุสิต
16-17 มีนาคม พ.ศ. 2553	ผู้ชุมนุมเจาะเลือดไปเทที่บริเวณทำเนียบรัฐบาลและที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ และบ้านพักนายกรัฐมนตรี
20 มีนาคม พ.ศ. 2553	กลุ่มผู้ชุมนุมจัดขบวนรถเคลื่อนขบวนไปรอบกรุงเทพมหานครตามเส้นทางสำคัญ
28-29 มีนาคม พ.ศ. 2553	ตัวแทนรัฐบาลเจรจาเรื่องการยุบสภากับตัวแทน นปช. สองรอบ ได้ข้อสรุปว่าจะให้ยุบสภา แต่ยังไม่กำหนดเวลา
3 เมษายน พ.ศ. 2553	ย้ายไปชุมนุมบางส่วนยังแยกราชประสงค์
7 เมษายน พ.ศ. 2553	นายกรัฐมนตรีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
8-9 เมษายน พ.ศ. 2553	รัฐบาลนำกำลังทหารเข้าระงับการออกอากาศของสถานีประชาชน กลุ่มผู้ชุมนุมเคลื่อนขบวนไปยังสถานี จนสถานีกลับมาออกอากาศได้อีกครั้ง แต่กำลังทหารก็ได้เข้าระงับการออกอากาศอีก
10 เมษายน พ.ศ. 2553	เจ้าหน้าที่สลายการชุมนุมบริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ มีผู้เสียชีวิต 27 ศพ บาดเจ็บ 1,427 ราย
16 เมษายน พ.ศ. 2553	ตำรวจหน่วยอรินทราช 26 บุกจับกุมแกนนำ นปช. ที่โรงแรมเอสซีปาร์ค แต่ไม่สำเร็จ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับเหตุการณ์	
28 เมษายน พ.ศ. 2553	เจ้าหน้าที่สลายขบวนผู้ชุมนุมบริเวณอนุสรณ์สถานแห่งชาติ มีผู้บาดเจ็บกว่า 16 ศพ มีผู้เสียชีวิต 1 ราย
29 เมษายน พ.ศ. 2553	กลุ่มผู้ชุมนุมบางส่วนเข้าไปในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
12 พฤษภาคม พ.ศ. 2553	ศอฉ. ประกาศตัดระบบสาธารณูปโภคและระบบขนส่งมวลชนรอบแยกราชประสงค์
13 - 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2553	ทหารกระชับพื้นที่บริเวณแยกราชประสงค์ มีผู้เสียชีวิต 43 ศพ
19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553	ทหารสลายการชุมนุม เสียชีวิต 15 ศพ; แคนนำ นปช. ประกาศยุติการชุมนุม

ที่มา: การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พ.ศ.2553, วิกีพีเดีย, 2557)

บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ถือว่าเป็นกระบอกเสียงที่ดีในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและเป็นจุดศูนย์กลางของมวลชนในพื้นที่ตำบลสำโรงเหนือ และพื้นที่ใกล้เคียง โดยเฉพาะเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ทั้งนี้บทบาทในการเชิญชวนให้เข้าร่วมการชุมนุมนั้น จะประกาศเชิญชวนให้พี่น้องกลุ่มเสื้อแดงสมาชิกของสถานีวิทยุได้ทราบจุดนัดหมายและกำหนดการที่ราชประสงค์ซึ่งเป็นจุดรวมพลเสื้อแดงในการกดดันรัฐบาล ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าบทบาทของสถานีวิทยุเป็นแห่งกระจายข่าวที่สำคัญให้แก่กลุ่มผู้ชุมนุม

“...บทบาทของสถานีวิทยุได้ประกาศเชิญชวนให้พี่น้องที่จะเข้าร่วมชุมนุมได้รู้สถานที่และจุดนัดหมายในการเข้าร่วมที่ราชประสงค์ โดยที่มีแท็กซี่เสื้อแดง มอเตอร์ไซด์เสื้อแดง ในการรับเข้าชุมนุมใหญ่...” (ภิรมย์ ชวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

“...ก็ได้รับข่าวสารส่วนใหญ่ก็จากวิทยุเสื้อแดงนี้แหละ ทั้งจุดขึ้นรถไปร่วมชุมนุมก็ถือว่าวิทยุช่วยได้เยอะ ขยายข่าวได้ดี...” (ป้าประทีป นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2557)

ภาพที่ 25 บทบาทของสถานีวิทยุในการเชิญชวนร่วมชุมนุมโดยการใช้นานพาหนะทั้งรถมอเตอร์ไซด์และรถแท็กซี่ของกลุ่มเสื้อแดง

บทบาทที่สำคัญในการเรียกมวลชนที่จะไปสมทบที่เวทีใหญ่ของกลุ่ม นปช. นั้น คือ ลักษณะการทำงานที่ประสานงานกับแกนนำในพื้นที่และเสื้อแดงที่อาสาเป็นผู้รับส่งมวลชนที่จะไปร่วมกอดคั่นรัฐบาล เพื่อที่จะขยายมวลชนพื้นที่เวทีหลักของกลุ่ม นปช. บริเวณแยกราชประสงค์ ถือว่าสถานีวิทยุมีส่วนสำคัญในการกระจายข่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนที่จะเดินทางร่วมชุมนุม ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกรณีของกลุ่มวิทยุเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่นั้นก็มีความสอดคล้องกันในเชิงบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นแหล่งกระจายข้อมูลให้แก่เครือข่ายในพื้นที่นั่นเอง ดังงานของอรุณญา ศิริผล (2556) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของวิทยุชุมชนต่อกลุ่มคนเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทหลัก 3 ประการดังนี้

ประการแรก บทบาทของวิทยุเสื้อแดงเป็นแหล่งกระจายข้อมูลข่าวสารที่มักไม่ได้พบในสื่อกระแสหลักหรือสื่อรัฐบาล และเป็นช่องทางในการระบายความอัดอั้นคับข้องใจของชาวบ้าน เช่น ข่าวสารทางการเมืองในกลุ่มเคลื่อนไหวภายนอก กลุ่มทางเลือก การเมืองว่าด้วยเรื่องประชาธิปไตยทางเลือก ข้อเท็จจริงเรื่องการรัฐประหาร ความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น

ประการที่สอง บทบาทหน้าที่ของวิทยุเสื้อแดงทำให้เกิดการรวบรวมมวลชนคนเสื้อแดงให้ไปทำกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นแหล่งให้เกิดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ไปชุมนุมเพื่อแสดงความ

ไม่พอใจรัฐบาลที่หน้าหน่วยราชการต่าง ๆ ระดมมวลชนไปรวมพลังเพื่อแสดงเจตจำนงทางการเมืองของกลุ่ม ประการที่สาม บทบาทหน้าที่ของวิทยุเสื่อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นช่องทางในการขยายมวลชนคนเสื่อแดงให้กว้างขวางออกไปในเวลาต่อมาด้วยเงื่อนไขของเทคโนโลยีและความประสงค์ของกลุ่มผู้นำเสื่อแดงที่ต้องการขยายโครงข่ายของสื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนเสื่อแดงมากขึ้น ทำให้ไม่เพียงวิทยุชุมชนที่มีบทบาทในการเชื่อมต่อคนเสื่อแดงเท่านั้น แต่วิทยุชุมชนยังได้เชื่อมโยงกับสื่ออื่น ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสื่อเคเบิลทีวี-สถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวี People channel และสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลางลงไปยังระดับชุมชน สำหรับสถานีวิทยุชุมชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น วิทยุชุมชนที่ อ.ฝาง คลื่น 92.0 MHz และวิทยุชุมชนกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 คลื่น 92.5 MHz ได้ใช้วิทยุชุมชนเป็นเครือข่ายในการเชื่อมสัญญาณจากส่วนกลางไม่ว่าจากเวทีชุมชนที่ผ่านฟ้าและราชประสงค์หรือบางส่วนนำเอาเทป คำสัมภาษณ์ และเหตุการณ์ต่าง ๆ มาจากการออกอากาศจากสถานีของแกนนำเสื่อแดงอย่าง People channel นำมาออกอากาศสดผ่านวิทยุชุมชนหรือเวทีเสื่อแดงเชียงใหม่ 51 ที่หน้าโรงแรม วโรตสแกรนด์พาเลซ (อัญญา ศิริผล, 2556, หน้า 212)

ในช่วงการสลายการชุมนุมและการยุติการชุมนุมที่บริเวณราชประสงค์โดยเฉพาะวันที่ 18-19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ผู้จัดรายการของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz นั้นได้ทำการเปิดเพลงจัดรายการเป็นหลัก เนื่องจากผู้จัดรายการและกลุ่มแกนนำเสื่อแดงในเขตจังหวัดสมุทรปราการได้ร่วมชุมนุมบริเวณราชประสงค์ด้วยพร้อมกับสมาชิกในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ

“...ผมอยู่ในเหตุการณ์วันที่สลายการชุมนุม พร้อมกับดีเจจัดรายการหลาย ๆ สถานีในเขต กทม.และเขตปริมณฑล...” (นายทองคำ ทองรอง, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2553)

ในส่วนของเวทีกลางการชุมนุมใหญ่ของกลุ่ม นปช. นั้นเหตุการณ์ในวันที่ 18-19 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 เป็นวันที่เหตุการณ์ความรุนแรงอันเนื่องจากการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่กับกลุ่มผู้ชุมนุม มีเหตุการณ์ที่สำคัญโดยเฉพาะแกนนำ นปช. ที่ได้กล่าวยุติการชุมนุมเพื่อเป็นการไม่ไปสู่เหตุการณ์ที่รุนแรง โดยเฉพาะการปะทะกันที่จะนำไปสู่การเสียชีวิตนั่นเอง นายจตุพร พรหมพันธุ์ แกนนำกลุ่ม นปช. เริ่มกล่าวเป็นคนแรกต่อมวลชนที่ชุมนุมว่า

“...ชีวิตของพวกผมเป็นเรื่องเล็กน้อย แต่นี้เป็นชีวิตของคนอื่น พวกผมรอด แต่พี่น้องต้องตาย ถ้าเขาขยับมาถึงเวที ผมรู้ว่า พี่น้องพร้อมพลีชีพ ไม่รู้ก็ชีวิต เราร่วมทุกข์ร่วมสุขมายาวนานที่สุด และก็รู้กันว่า อีกไม่รู้ก็ชีวิตที่ต้องตาย ถ้า สอจ.บุกมาถึงที่นี่ พี่น้องก็ยอมพลีชีพกันทุกคน ผมยอมไม่ได้ ฉะนั้น วันนี้ไม่ใช่ยอมจำนน แต่ไม่ต้องทำให้พี่น้องเราต้องเสียชีวิตอีกแล้ว ทนความตายของพี่น้องไม่ได้อีกต่อไป พวกผมเพื่อน ๆ จะเดินทางไปทำสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผมรู้ว่าพี่น้องขมขื่น ทุกคนที่ขึ้นมาที่นี่ เราไม่รู้จะพูดกับพี่น้องกันอย่างไร เพราะหัวใจพี่น้องเลยความตายกันมา

ทุกคน วันนี้ เราหยุดความตาย แต่ยังไม่หยุดการต่อสู้ เพราะตอนนี้ยังตายอยู่เรื่อย ๆ เรามาช่วยหยุดความตาย หัวใจการต่อสู้ไม่เคยหมด เราไม่ได้ทรยศ กว่าที่จะมาถึงเวที ไม่รู้อีกกี่ร้อยชีวิต เรามาหยุดความตายกันเถิด..." (วิกิพีเดีย, 2557)

หลังจากนั้นนายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ แกนนำกลุ่ม นปช. กล่าวต่อมวลชนที่ชุมนุมในเรื่องที่จะยุติการชุมนุมในครั้งนี้ว่า

"...เราขอยุติเวทีการชุมนุมแต่เพียงเท่านี้ แต่การต่อสู้ยังไม่ยุติ การต่อสู้ยังต้องเดินหน้าไปตามกระบวนการประชาธิปไตยต่อไป เราไม่อาจต้านทานความอ้ามหิตนี้ได้อีก ขอให้พี่น้องเดินออกไปทางสนามศุภชลาศัย การ์ดจะดูแลให้พี่น้องเดินทางกลับด้วยความสงบ และปลอดภัย..." (วิกิพีเดีย, 2557)

สำหรับแกนนำที่เข้ามาจับตัวกับตำรวจทันที ตามลำดับประกอบด้วย นายขวัญชัย ไพรพนา ตามด้วย นายจตุพร พรหมพันธุ์ซึ่งก้มลงกราบที่หน้าพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติและคนสุดท้าย คือ นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ โดยก่อนเข้ามาจับตัว นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ กล่าวผ่านเครื่องขยายเสียง หน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่า อีกครั้งว่า

"...ขอให้พี่น้องเสื้อแดงเดินทางกลับบ้าน ส่วนจุดยืนยังเหมือนเดิม ไม่ต้องห่วงว่าแกนนำทุกคนจะสูญเสียอิสรภาพ เนื่องจากความผิดตาม พ.ร.ก. นुकเงินฯ เป็นความผิดเพียงเล็กน้อย ขอให้วางใจ ถ้าเสร็จภารกิจนี้ และได้รับความไว้วางใจจากมวลชนเหมือนเดิม จะกลับมาเป็นแกนนำเหมือนเดิม แต่ถ้ามวลชนไม่ไว้วางใจอีกแล้ว ก็จะกลับมาเป็นคนเสื้อแดง ที่ออกมาเรียกร้องประชาธิปไตยเหมือนเดิม..." (วิกิพีเดีย, 2557)

ในช่วงหลังเหตุการณ์การปราบปรามใช้กำลังในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 บทบาทของวิทยุเสื้อแดงในหลาย ๆ พื้นที่ถูกลบปิดโดยคำสั่งภายใต้ประกาศ พ.ร.ก. นुकเงินฯ ทั้งถูกยึดเครื่องส่ง เสาอากาศ และผู้จัดสถานีวิทยุถูกออกหมายจับ ซึ่งงานของ (อริยัญญา ศิริผล, 2556) ในกรณีวิทยุชุมชนเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา ตลอดจนการจัดวางบทบาทโครงสร้างใหม่เพื่อระมัดระวังต่อปัญหาการถูกสั่งปิดและความปลอดภัยของกลุ่มคนเสื้อแดงด้วยกัน การปรับเปลี่ยนที่น่าสนใจ 3 ประการคือ คือ

ประกาศแรก บทบาทหน้าที่ของวิทยุเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ มีการปรับเปลี่ยนท่าทีและนโยบายในการทำงาน โดยเฉพาะวิทยุชุมชนคลื่น 92.5 MHz ของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 หลังจากที่ได้แกนนำได้หลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มผู้ผลิตรายการที่ยังทำงานอยู่ต้องเปลี่ยนเป้าหมายการทำงาน จากเดิมที่เน้นเป็นแหล่งแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อการรวบรวมมวลชนคนเสื้อแดงไปเคลื่อนไหวร่วมกันหรือเป็นแหล่งให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ก็เริ่มเปลี่ยนไปโดยไปเน้นการนำเสนอเรื่องราวการเคลื่อนไหวทางการเมือง ประเด็นทางการเมืองที่ลดการเผชิญหน้ากับรัฐลง

เปลี่ยนไปนำเสนอเนื้อหาสาระที่ไม่เน้นการคุกคาม หรือใช้ความรุนแรงเหมือนในอดีตแต่เน้นการวิพากษ์วิจารณ์ นำเสนอข่าวสาร สถานการณ์บ้านเมืองไปพร้อม ๆ กับการให้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มคนเสื้อแดงและเปิดเพลงสลับ

ประการที่สองปรับวิธีการ/ รูปแบบของการนำเสนอเนื้อหาสาระจากเดิมที่ส่วนใหญ่เหมือนการปราศรัยผ่านทางสื่อวิทยุ ไม่มีสคริปต์รายการ เป็นการเล่าไปเรื่อย ๆ หรือการขึ้นพูดไฮด์ปาร์กผ่านทางสถานีวิทยุ เพื่อระบายความรู้สึกบ้าง ทำให้การพูดเนื้อหาสาระต่าง ๆ ถูกเน้นไปที่อารมณ์ความรู้สึก คำทอ แสดงความโกรธ และจำนวนมากในการนำเสนอเนื้อหาสาระไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง ไม่ถูกต้อง อ้างอิงไม่ได้ ทำให้ถูกโจมตีในเรื่องของความถูกต้องความถูกต้องของข้อมูลข้อเท็จจริงอยู่มาก ในช่วงหลังมาวิทยุชุมชนเริ่มมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระทางวิชาการมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการให้ความรู้และมีแห่งอ้างอิงทางวิชาการ เช่น นำบทความของนักวิชาการที่ลงในหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ หรืออื่น ๆ มาถ่ายทอดอ่านให้ฟัง หรือนำคลิปการจัดงานสัมมนาเวทีวิชาการมาถ่ายทอดให้ฟัง หรือวิเคราะห์ข่าวประกอบ เป็นต้น การเน้นรูปแบบเช่นนี้ นอกเหนือจากให้สาระความรู้ทางวิชาการในการเคลื่อนไหวต่อสู้แล้ว ยังเป็นการเพิ่มเติมความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นกับกลุ่มของคนเสื้อแดงในสายตาของสาธารณชนด้วย โดยอาศัยกลุ่มนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับในสังคมมาช่วยในการพูดคุย

ประการที่สามวิทยุเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ เน้นสร้างกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น เช่น ระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมทางภาคใต้ หรือการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือครอบครัวของนักข่าวญี่ปุ่นที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 10 เมษายน พ.ศ. 2553 นอกจากนี้ ยังมีการรณรงค์ให้มีอาสาสมัครเข้าไปช่วยงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อช่วยเป็นหูเป็นตาในการเฝ้าระวังการเลือกตั้งวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 อีกด้วย (อรัญญา ศิริผล, 2556, หน้า 222)

ส่วนบทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตยซึ่งในขณะนั้นเป็นคลื่น 101.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการได้ถูกสั่งปิดภายใต้ประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน รวมทั้งสถานีวิทยุเสื้อแดงคลื่นอื่น ๆ เช่น มาตุภูมิ (บูมเรดิโอ) 101.25 MHz เมืองสมุทรปุ่เจ้าเรดิโอ 104.75 MHz (แฮปปี้ไฟร์เรดิโอ) เป็นต้น ทั้งนี้ผู้จัดรายการบางคนถูกควบคุมตัวและบางคนหลบหนีการจับกุม ทั้งนี้ภายหลังเหตุการณ์ ผ่านไป 2-3 เดือน สถานีวิทยุเสื้อแดงหลายสถานีในจังหวัดสมุทรปราการแยกตัวออกตั้งสถานีใหม่ ๆ เกิดขึ้นโดยแยกจากสถานีวิทยุ 101.25 MHz รวมทั้งสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการนี้ด้วย

สำหรับบทบาทจากการตั้งสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz นี้ เปลี่ยนสถานะบทบาทที่จัดรายการในลักษณะที่เชิญชวนร่วมชุมนุมปราศรัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการและเชิญชวนร่วมเข้าชุมนุมที่แยกราชประสงค์ ได้ผันตัวมาจัดรายการที่ประเด็นที่ไม่เน้นการเข้าร่วม

ชุมนุมมากนัก และหลีกเลี่ยงประเด็น สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) มีความจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างมาก และได้หันมาจัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคตามปกติ รวมทั้งการการรณรงค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากอันเป็นเจตนารมณ์ที่ต้องการอยู่แล้วในช่วงที่ชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองก่อนการสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์

“...หลังจากการสลายการชุมนุม สถานีถูกสั่งปิดตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ยึดเสียงส่งสัญญาณหลายหลังเหตุการณ์สงบหลายเดือนแล้ว จัดตั้งสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จัดรายการเน้นไปที่การเลือกตั้ง ส.ส. วันที่ 3 กรกฎาคม เพื่อแสดงพลังสีแดงที่เรียกร้องมาตลอด...” (ภิรมย์ ชาวนา, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2557)

ส่วนกลุ่มสมาชิกที่เคยร่วมชุมนุมและเป็นสมาชิกของสถานีวิทยุเมื่อได้ทราบว่ามีการจัดตั้งสถานีวิทยุสีแดงคลื่นใหม่ที่เกิดขึ้นจากการแยกตัวและรวมกลุ่มใหม่ ๆ ของผู้จัดรายการ สถานีวิทยุสีแดงจังหวัดสมุทรปราการ ก็จะคงติดตามและรับฟังตามปกติในชีวิตประจำวัน ทั้งการซื้อข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นที่สถานีจัดจำหน่าย และรับฟังการรณรงค์การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 และภายหลังการนับผลคะแนนการเลือกตั้งทั้งส่วนจังหวัดสมุทรปราการ และโดยภาพรวมทุกเขตการเลือกตั้งทั่วประเทศและบัญชีรายชื่อด้วย

“...ภายหลังจากสลายการชุมนุม เกิดสถานีวิทยุสีแดงขึ้นมาใหม่จากการรวมตัวกันใหม่ ผมก็ใช้ในการรับฟังตามปกติเหมือนเช่นเคย และมีโอกาสไปที่สถานีก็พบปะเพื่อฝูงพี่น้องที่มาร่วมชุมนุมก่อนการสลายการชุมนุมด้วย...” (นายทองคำ ทองรอง, สัมภาษณ์, 6 พฤษภาคม 2553)

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 ในบทที่ 6 นี้ จะแบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. การอภิปรายผลการศึกษา
3. ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัย
4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553 สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz กับมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ 2. บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการในการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองปี 2553

ข้อค้นพบข้อที่ 1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า

สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย FM.90.25 MHz. ในช่วงปี พ.ศ. 2553 นั้น เดิมในเหตุการณ์ทางการเมืองนั้นเป็นสถานี 101.25 MHz มีสถานีที่บริเวณศาลปู่เจ้า ตั้งอยู่ที่ตำบลสำโรงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ กิจกรรมโดยทั่วไป ของสถานีวิทยุนั้นก็เป็นการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเสื้อแดงโดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกที่อยู่ในพื้นที่ถือว่ามีความเหมือนกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในสินค้าของ ASTV ซึ่งมีรูปแบบการสมัครสมาชิกและจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเสื้อแดงเพื่อเป็นต้นทุนในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสถานีวิทยุ ซึ่งมีการจัดจำหน่ายสินค้าเพื่อการบริโภคต่าง ๆ ในครัวเรือนของกลุ่มสมาชิก ในการเข้าร่วมพูดคุยพบปะระหว่างสมาชิกก็จะมีกิจกรรมของสมาชิกของกลุ่มเสื้อแดง รูปแบบกิจกรรมทางการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz สมุทรปราการ โดยเฉพาะในช่วงเหตุการณ์การชุมนุมในปี พ.ศ. 2553 นั้นมีรูปแบบ 2 กิจกรรมหลัก ๆ คือ

1. กิจกรรมการเชิญชวนร่วมฟังปราศรัยของแก่นนำในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งในกิจกรรมนี้ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถติดต่อกับมวลชนเสื้อแดงในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีความใกล้ชิดและยึดโยงกันในฐานคนในพื้นที่ที่เคยไปมาหาสู่กัน กิจกรรมของสถานีวิทยุที่เกิดขึ้นในเขตจังหวัดสมุทรปราการที่บริเวณศาลากลางจังหวัดและห้างอิมพิเรียลสำโรง ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานี 101.25 MHz ได้ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการขยายต่อมวลชนเสื้อแดงในพื้นที่ให้ยึดโยงเชื่อมความสัมพันธ์ในฐานผู้ร่วมอุดมการณ์เป็นอย่างดี ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมการเปิดเพลงลักษณะปลุกใจมีส่วนสำคัญในการจัดรายการวิทยุของทางสถานี เช่น เพลงรักเสื้อแดง เพลงลั่นกลองรบ เป็นต้น

2. กิจกรรมเชิญชวนร่วมฟังการโฟนอินของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรซึ่งมีการเชื่อมโยงสัญญาณในการปราศรัย เป็นอีกรูปแบบกิจกรรมที่สำคัญโดยเฉพาะช่วงที่มีการโฟนอินและวิดีโอลิงของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งสร้างแรงใจให้กับกลุ่มเสื้อแดง ทั้งนี้สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz โดยรับสัญญาณจากเวทีใหญ่ของกลุ่ม นปช. ทั้งนี้การโฟนอินและวิดีโอลิง ของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตรถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของกลุ่ม นปช. ที่ใช้ในการหล่อเลี้ยงมวลชนไม่เพียงแต่เวทีกลางในตัวกรุงเทพมหานคร แต่ยังสามารถเชื่อมโยงข้อมูลไปยังชุมนุมในเขตปริมณฑลและในต่างจังหวัดได้ ทั้งสื่อโทรทัศน์ดาวเทียม และสถานีวิทยุชุมชนต่าง ๆ ในต่างจังหวัด วาทกรรมที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ใช้ในการพูดคุยเป็นประเด็นการต่อสู้กับอำมาตย์ คินอำนาจให้ประชาชน ประชาธิปไตยที่แท้จริง

ดังนั้นประเด็นกิจกรรมที่จัดขึ้นมีส่วนสำคัญในการหล่อเลี้ยงมวลชนผ่านกิจกรรมที่ทางสถานีวิทยุประชาสัมพันธ์เชิญชวน ทั้งนี้หากจะมองในเชิงทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองนั้น ผู้ส่งสาร คือผู้จัดรายการวิทยุหรือผู้เป็นผู้นำที่สามารถมีบทบาทสำคัญต่อสมาชิกหรือมวลชนในระดับหนึ่ง เนื่องจากจะต้องมีประสิทธิภาพในการชักจูง โน้มน้าวใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ใช้ตัวสารหรือการสื่อสารที่โน้มน้าวใจการในเข้าร่วมทั้งการจัดจำหน่ายสินค้า การจัดรายการเพลง และเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบกับผลพวงของเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ในการเชื่อมสัญญาณจากการโฟนอิน วิดีโอลิง เป็นการประยุกต์การสื่อสารที่ช่วยในการส่งสารที่ทันเวลาต่อเหตุการณ์สำคัญ ๆ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่เรียกว่า ปราบฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล ที่เชื่อมโยงกับสถานีโทรทัศน์ ASTV เชื่อมโยงรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อโดยผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) และมีสถานีวิทยุชุมชนเข้าร่วมเครือข่ายในหลาย ๆ จังหวัด ในช่วงเหตุการณ์ก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 หลังเหตุการณ์สลายการชุมนุมในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2553 กิจกรรมของกลุ่ม

เสื่อแดงมี บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz มีบทบาทในการเชิญชวนการเข้าร่วมรำลึกถึงเหตุการณ์ในเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ภายหลังจากยุติการชุมนุม

ข้อค้นพบข้อที่ 2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า

ในประเด็นบทบาทในการมีส่วนร่วมในการชุมนุมทางการเมืองนั้น ผู้วิจัยค้นพบบทบาทของวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ในช่วงการชุมนุมปี พ.ศ. 2553 ดังนี้

1. บทบาทของกลุ่มบุคคลซึ่งคือผู้จัดรายการสถานีวิทยุ ในประเด็นบทบาทของกลุ่มบุคคลในที่จะยึดโยงกับมวลชนในพื้นที่ได้ผ่านการรู้จักมักคุ้นกันในฐานะเพื่อนสนิทมิตรสหายที่ร่วมซื้อสินค้าเพื่อเป็นกองทุนในการจ่ายค่าไฟฟ้าและบริหารจัดการโดยทั่ว ๆ ไปของทางสถานี กลุ่มบุคคลที่กล่าวข้างต้นนี้คือ ผู้อำนวยการสถานีและผู้จัดรายการสถานีซึ่งมีบทบาทในการจัดรายการเชิญชวนร่วมการชุมนุม การกำหนดทิศทางของกลุ่มสมาชิกในพื้นที่ ซึ่งหากพิจารณากลุ่มบุคคลซึ่งคือผู้จัดรายการสถานีวิทยุตามทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองถือว่าเป็นผู้ส่งสาร ที่มีศักยภาพในการโน้มน้าวใจที่สามารถสร้างความยอมรับให้แก่ผู้รับสารซึ่งก็คือกลุ่มคนที่เป็นสมาชิกของทางสถานีที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมกิจกรรมที่ขอความร่วมมือ และการมีปฏิริยาตอบรับในการเชิญชวนเข้าร่วมการชุมนุมที่เวทีใหญ่ของกลุ่ม นปช. ในเหตุการณ์ที่เข้าร่วมกับกลุ่มเสื่อแดงที่เวทีใหญ่นั้น บทบาทของผู้จัดรายการทั้งผู้อำนวยการสถานีและผู้จัดรายการ มีส่วนในการสร้างความเชื่อมั่นและยอมรับในการเข้าร่วมชุมนุมใกล้ชิดกับผู้ชุมนุมนี้ด้วย เพื่อแสดงถึงการเป็นเพื่อนเคียงข้างการเข้าร่วมชุมนุมที่เสี่ยงต่ออันตรายจากเหตุการณ์ที่รุนแรงและการสลายการชุมนุม อันเป็นบทบาทที่สำคัญนอกเหนือจากการจัดรายการที่สถานี

2. บทบาทของสถานีวิทยุในการร่วมการชุมนุมทางการเมืองนั้น บทบาทของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ถือว่าเป็นกระบอกเสียงที่ดีในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและเป็นจุดศูนย์กลางของมวลชนในพื้นที่ตำบลสำโรงเหนือ และพื้นที่ใกล้เคียงโดยเฉพาะเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ทั้งนี้บทบาทในการเชิญชวนให้เข้าร่วมการชุมนุมนั้น จะประกาศเชิญชวนให้พี่น้องกลุ่มเสื่อแดงสมาชิกของสถานีวิทยุได้ทราบจุดนัดหมายและกำหนดการที่ราชประสงค์ซึ่งเป็นจุดรวมพลเสื่อแดงในการกดดันรัฐบาล

สถานีวิทยุถือว่าเป็นช่องทาง (Channel) ที่มีส่วนสำคัญในการกระจายข่าวสารทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมในพื้นที่และการชุมนุม และถือว่าเป็นสื่อต้นทุนค่าที่ยึดโยงกับกลุ่มสมาชิกในพื้นที่ที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เรียกว่าชนชั้นรากหญ้าได้ดี รวมทั้งเป็นสื่อลักษณะการสื่อสารสองทาง (Two way) ที่ฟังในฐานะผู้รับสารสามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนทัศนคติทางการเมือง เหตุการณ์สำคัญ ๆ ในการชุมนุม

ภายหลังจากการสลายการชุมนุมของกลุ่ม นปช. มีการยึดเสาอากาศ ปิศาจวิทยุ ซึ่งในขณะนั้นเป็นคลื่น 101.25 MHz ภายหลังจึงตั้งสถานีขึ้นใหม่เป็น สถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ที่เปลี่ยนสถานะและบทบาทหน้าที่ในการที่เคยเชิญชวนร่วมชุมนุม ปลุกระดม และ ประเด็นล้อแหลมต่าง ๆ ในเชิงหรือคำพูดที่สร้างความเกลียดชัง โทษแค้น (Hate Speech) มาเป็นการจัดรายการตามปกติที่เน้นความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยเฉพาะการรณรงค์การเลือกตั้งที่โปร่งใส การใช้สิทธิการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 อันเป็นเจตนารมณ์ความต้องการของกลุ่มเสื้อแดงที่ชุมนุมเรียกร้องมาโดยตลอดในช่วงการชุมนุมในเหตุการณ์ปี พ.ศ. 2553

การอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบจากการศึกษาในข้อมูลของรูปแบบกิจกรรมและบทบาทหน้าที่ของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งรูปแบบกิจกรรมที่มีขึ้นอย่างเป็นทางการนั้นคือมีการจัดจำหน่ายสินค้าเครื่องใช้ต่าง ๆ ของกลุ่ม นปช. ที่ใช้เป็นทุนในการบริหารจัดการค่าน้ำค่าไฟของทางสถานี รูปแบบกิจกรรมที่มีผลในเชิงยึดโยงกับมวลชนนั้นเป็นกิจกรรมการปราศรัยในพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการและกิจกรรมการรับฟังโฟนอินของอดีตนายกรัฐมนตรีที่เป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์บุคคลของกลุ่มเสื้อแดงด้วย และบทบาทของกลุ่มบุคคลในที่นี้คือผู้จัดรายการสถานีที่มีศักยภาพในการพูดโน้มน้าวใจในการเชิญชวนเข้าร่วมการชุมนุมในเหตุการณ์ปี 2553 ซึ่งถือได้ว่ามีบทบาทในการกระจายข่าวและขยายมวลชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการด้วย ซึ่งมีสอดคล้องกับงานของ อรรถธัญญา ศิริผล (2556) วิทยุชุมชนกับการขยายตัวของขบวนการประชาชนเสื้อแดง กรณีศึกษาในเขตเชียงใหม่ เนื่องจากในกรณีของจังหวัดเชียงใหม่ในกรณีของอรรถธัญญา ศิริผล นั้น ได้ค้นพบว่าสถานีวิทยุเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ มีบทบาทหน้าที่แหล่งกระจายข้อมูลข่าวสารที่มักไม่ได้พบในสื่อกระแสหลักหรือสื่อรัฐบาล และเป็นช่องทางในการระบายความอัดอั้นคับข้องใจของชาวบ้านในทางการเมือง บทบาทหน้าที่ของวิทยุเสื้อแดงทำให้เกิดการรวบรวมมวลชนคนเสื้อแดงให้ไปทำกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นแหล่งให้เกิดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น ไปชุมนุมเพื่อแสดงความไม่พอใจรัฐบาลที่หน้าหน่วยราชการต่าง ๆ ระดมมวลชนไปรวมพลเพื่อแสดงเจตจำนงทางการเมืองของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของวิทยุเสื้อแดงในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นช่องทางในการขยายมวลชนคนเสื้อแดงให้กว้างขวางออกไปในเวลาต่อมาด้วยเงื่อนไขของเทคโนโลยีและความประสงค์ของกลุ่มผู้นำเสื้อแดงที่ต้องการขยายโครงข่ายของสื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนเสื้อแดงมากขึ้น ทำให้ไม่เพียงวิทยุชุมชนที่มีบทบาทในการเชื่อมต่อกับคนเสื้อแดงเท่านั้น แต่วิทยุชุมชนยังได้เชื่อมโยงกับสื่ออื่น ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสื่อ

เคเบิลทีวี-สถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวี People channel และสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร จากส่วนกลางลงไปยังระดับชุมชน สำหรับสถานีวิทยุชุมชนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น วิทยุชุมชนที่ อ.ฝาง คลื่น 92.0 MHz และวิทยุชุมชนกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 คลื่น 92.5 MHz และสอดคล้องกับวันชัย บำรุงจิตต์ (2554) กระบวนการสื่อสารของวิทยุชุมชนที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวในช่วงวิกฤติการณ์ ทางการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบคลื่นวิทยุ 89.85 MHz กับ 97.75 ในประเด็นที่ว่าสถานีวิทยุชุมชน ถือว่าเป็นกระบอกเสียงที่สำคัญในการกระจายสาร ไปยังผู้รับฟังที่เป็นกลุ่มที่มีแนวคิดและ อุดมการณ์ทางการเมืองสอดคล้องต้องกัน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่ สามารถปลุกเร้าจิตใจให้อีกหิมและมั่นใจในการต่อสู้ว่าดำเนินไปในแนวทางที่ถูกต้อง ขณะเดียวกันในอีกด้านหนึ่งก็สร้างความโกรธแค้นเกลียดชังต่ออีกฝ่ายหนึ่งอันจะนำไปสู่การแบ่ง ข้าง เลือกว่าฝ่าย และเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้นทั้งนี้ในกรณีของสถานีผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz เองมีผลต่อการขยายของมวลชนในพื้นที่โดยเฉพาะกลุ่มของสมาชิกของสถานีที่มี กิจกรรมอยู่ในพื้นที่ประจำอยู่แล้ว แต่ในจังหวัดสมุทรปราการจะมีความเด่นชัดในเชิงการขยายตัวที่ เด่นชัดกว่าเพราะเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมจำนวนมาก มีคนเสื้อแดงจากภูมิภาคอื่นเข้ามา มี กิจกรรมในพื้นที่ด้วย และที่สำคัญเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญเด่นชัดกว่าในเชิงยุทธศาสตร์การเคลื่อน ตัวเข้าร่วมชุมนุม เพราะเป็นเขตปริมณฑลที่สามารถเดินทางเข้าสู่เวทีหลักที่ราชประสงค์ได้สะดวก กว่า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นทั้งสถานีวิทยุเสื้อแดงกรณีของจังหวัดเชียงใหม่และสมุทรปราการมีส่วนในการ เชื่อมโยงข้อมูลจากสื่อเคเบิลทีวี-สถานีโทรทัศน์เคเบิลทีวี People channel เพราะเป็นสื่อใหญ่และมี บทบาทในการรายงานการชุมนุมของกลุ่ม นปช. และมีความสอดคล้องในเชิงผู้รับสารที่เป็น ประชาชนในระดับรากหญ้าเพราะว่าวิทยุเป็นสื่อต้นทุนต่ำ ในประเด็นนี้งานของ อรพันธ์ สุทิน (2552) การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้ค้นพบว่า จุดยืนของกลุ่มเป็นการต่อต้านรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ที่ตัวสาร (Message) คือเนื้อหา สาระข้อมูลข่าวสาร เช่น ความไม่ชอบธรรมตามหลักการประชาธิปไตย โดยอ้างคุณูปการของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ว่าเป็นต้นแบบของการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในเชิงเป้าหมาย คือผู้รับสาร ได้แก่ ประชาชนระดับรากหญ้าในชนบทโดยเฉพาะภาคเหนือและภาคอีสาน และกลุ่ม คนรักทักษิณ ส่วนเป้าหมายรองได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่ยึดมั่นหลักประชาธิปไตย และชนชั้นกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมาชิกสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ที่ส่วนมากเป็นชนชั้น รากหญ้าทำงานภาคแรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งนี้งานของ เอกพลณัฐ ญัฐพัชร์นันท์ (2557) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ขบวนการและขบวนการโต้กลับ: กรณีศึกษาการ เคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ตั้งแต่ปี 2549-2553 ประเด็น “การกำจัดสองมาตรฐาน/ อำมาตย์” และ “การเรียกร้องประชาธิปไตย” มีส่วนสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มคนเสื้อ

แดง และยึดมั่นในระบบประชาธิปไตย นั้นมีความสอดคล้องกับวาทกรรมที่ผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ใช้ในการจัดรายการแต่ระเบียบวิธีในการวิจัยของเอกพลณัฐณัฐพัชร์นันท์ (2557) ใช้สร้างตัวแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ สำหรับอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงใช้การเก็บข้อมูลสำรวจความคิดเห็นกลุ่มคนเสื้อแดง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุ และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบพหุ แต่ในกรณีงานวิจัยของผู้วิจัยนั้นใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประเด็นเทคโนโลยีการสื่อสารนันทนาการของ นภภรณ์ พิพัฒน์ (2556) ศึกษาเรื่องเทคโนโลยี การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง: กรณีศึกษาประเทศไทย พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2554 ค้นพบว่าทางเลือกใช้สื่อของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ในลักษณะของการบูรณาการสื่อ (Integrated media communication) ทั้งสื่อดั้งเดิม และสื่อใหม่ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร และสร้างพลวัตการสื่อสารให้มีความต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าวิทยุชุมชนทั้งของกลุ่มพันธมิตรฯ (เสื้อเหลือง) ได้รับอิทธิพลจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ช่อง ASTV ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ในเชิงเชื่อมโยงข้อมูล ในขณะที่วิทยุเสื้อแดงในกลุ่ม นปช. ได้รับอิทธิพลข้อมูลที่สำคัญในการจัดรายการทั้งจากช่อง People Channel และการโฟนอิน และวิดีโอลิง จาก พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประเด็นนี้จึงสอดคล้องในเรื่องบูรณาการเทคโนโลยีการสื่อสารที่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัยนี้

ประเด็น ผู้ส่งสาร นั้นถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อเลี้ยงมวลชนในการชุมนุมในแต่ละครั้ง ผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz นั้นถือเป็นผู้จัดรายการมีบทบาทสำคัญที่เชื่อมโยงกับกลุ่มเสื้อแดงในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการผ่านการจัดรายการหรือส่งสาร ที่ตรงกับความต้องการของมวลชน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ อริย์กรณ์ ลาภนิมิตรชัย (2554) ศึกษาวิเคราะห์การสื่อสารของนายสนธิ ลิ้มทองกุลกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยซึ่งอยู่ในช่วงเหตุการณ์การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ จับได้รัฐบาลทักษิณก่อนเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ที่ค้นพบว่าวาทกรรมที่ใช้ในการโน้มน้าวใจของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ได้ใช้เทคนิคการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยในการกล่าวถึงนักการเมืองและข้าราชการที่ละเลยการปฏิบัติหน้าที่ให้ผู้ฟังได้เข้าใจและเห็นภาพมากขึ้น โดย นายสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ โดยการอ้างหลักเหตุและผล รวมถึงใช้การถามนำให้ผู้ฟังคล้อยตาม และได้อ้างถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อให้เห็นว่าพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่การสื่อสารของผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz เองใช้วาทกรรมเดียวกันกับแกนนำ นปช. ที่เวทีหลัก เช่นวาทกรรม

ประชาธิปไตยที่แท้จริง อำนาจเป็นของประชาชน ยุบสภาเข้าสู่การเลือกตั้ง เป็นต้น ทั้งนี้ที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อให้เห็นถึงประเด็นที่สอดคล้องกันจากงานศึกษาที่สองงานนี้ในเรื่องของบทบาทแกนนำที่ใช้วาทศิลป์ในการหล่อเลี้ยงมวลชน แต่มีข้อแตกต่างในเนื้อหาเนื่องจากจุดประสงค์การชุมนุมเรียกร้องในเงื่อนไขที่ต่างกัน เพราะกลุ่มพันธมิตรในช่วงเหตุการณ์นั้นต้องการนายกรัฐมนตรีนคนกลางอ้างพระราชอำนาจในมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และสอดคล้องกับและสอดคล้องกับวิชาญ จำปาขาว (2554) ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการชุมนุมประท้วงหลังการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม 2550 ที่ได้ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองตัวแบบแบบ SMCR Model ของ เดวิด เบอร์โล ผู้ส่งสาร ในที่นี้คือแกนนำมีความรู้ ประสบการณ์ และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประกอบกับการมีเครือข่ายที่กว้างขวางทำให้การสื่อสารของกลุ่มได้รับความสนใจและสามารถดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามได้ ประกอบกับตัวสารที่สามารถชักจูงและกระตุ้นปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกลุ่มและนอกจากนี้ก็ยังมีการจัดการกับโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับผู้เข้าร่วมชุมนุมอย่างเป็นระบบอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการระดมมวลชนและจัดการกับมวลชนที่มีจำนวนมากได้อย่างต่อเนื่องและในส่วนของช่องทางในการสื่อสาร (Channels) นั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางการสื่อสารอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็น การปราศรัยบนเวที สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ช่วยให้การเผยแพร่ตัวสารออกมาได้อย่างเป็นระบบและสามารถผลิตซ้ำตัวสารของกลุ่มออกมาได้ตลอดเวลา จนเป็นลักษณะในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มหากจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง (Political propaganda) โดยเน้นการใช้สารที่กระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมของมวลชน และสอดคล้องกับกนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์ (2552) ศึกษายุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่พบว่า กลุ่มบุคคลในฐานะผู้ส่งสารคือ นายพิภพ ธงไชย แกนนำพันธมิตรรุ่นที่ 1 และนายสุริยะใส กตะศิลา มียุทธวิธีการจัดการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่สร้างความศรัทธาในแกนนำที่มีความน่าเชื่อถือแก่กลุ่มพันธมิตร และสอดคล้องกับปาจริย์ อ่อนสะอาด (2550) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อระบอบทักษิณว่ากลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยจัดเป็นช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองในฐานะที่เป็นทั้งแหล่งสารและช่องสาร นับเป็นขบวนการสังคม (Social movements) หรือพลังทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงต่อระบอบทักษิณ

ทั้งนี้ไม่สอดคล้องกับชาญชัย ชัยสุข โสภค (2552) เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมือง โดยไร้ความรุนแรง: ศึกษากรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย และณัฐกานต์ ภูถนรงค์ (2550) การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ เพราะงานวิจัย

ของผู้เขียนเน้นไปที่สื่อวิทยุที่ทับทบาทในการเข้าร่วมชุมนุมและเคลื่อนไหวในทางการเมือง ทั้งนี้เองสื่อวิทยุเป็นสื่อในรูปแบบเก่า แต่งานวิจัยของชาญชัย ชัยสุขโกศล (2552) และณัฐกานต์ กุลณรงค์ (2550) เพราะเน้นไปที่สื่อใหม่ที่อินเทอร์เน็ตเ็นมีส่วนสำคัญ

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคในการทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อำนวยการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 และผู้จัดรายการสถานีวิทยุคนอื่นได้ เนื่องจากในช่วงลงพื้นที่ในการดำเนินการวิจัยนี้ เป็นช่วงที่มีการชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม กปปส. ที่ชุมนุมขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งในช่วงนั้นกลุ่มสถานีผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ในเครือกลุ่มสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กวป.) มีกิจกรรมนอกสถานี ทำให้มีอุปสรรคต่อการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถสัมภาษณ์ผู้จัดรายการได้คนเดียวเท่านั้นในการวิจัยนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในระหว่างวันที่ 6-7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

ภายหลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยึดอำนาจรัฐบาล และมีคำสั่งกองอำนาจการรักษาความสงบเรียบร้อยที่ 6/2557 เรื่อง ขอความร่วมมือ ระวังการถ่ายถอดออกอากาศ ของช่องโทรทัศน์ดาวเทียม และวิทยุชุมชน ประกอบด้วย 1. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เอเชียอัปเดต 2. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ดีเอ็นเอ็น 3. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ยูดีดี 4. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม พีแอนด์พี 5. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม โฟร์แซนแนล 6. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เอ็มวี 7. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม บลูสกาย 8. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เอเอสทีวี 9. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ทีนิวส์ 10. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เอฟเอ็มทีวี 11. วิทยุชุมชน ที่ไม่ได้รับอนุญาต ให้จัดตั้งตามกฎหมาย

คำสั่งกองอำนาจการรักษาความสงบเรียบร้อยที่คำสั่งที่ 7/2557 เรื่อง ขอความร่วมมือ ระวังการถ่ายถอดออกอากาศ ของช่องโทรทัศน์ดาวเทียม และวิทยุชุมชนเพิ่มเติม 1. สถานีโทรทัศน์วอยซ์ทีวี 2. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ฮอตทีวี 3. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม One Rescue 4. สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ทำให้ในปัจจุบันนี้สถานีผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ปิดสถานีและถูกยึดเสาอากาศของสถานี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของกลุ่มวิทยุในพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดสมุทรปราการ ที่มีบทบาทในการเข้าร่วมชุมนุม โดยเฉพาะเหตุการณ์ในปี

พ.ศ. 2556-2557 ในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่สถานีวิทยุเครือข่ายกลุ่มสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กวป.) ที่มีกิจกรรมในเชิงรุกนอกพื้นที่ของสถานีในที่ตั้งมากขึ้น

2. ควรศึกษาบทบาทของสถานีวิทยุเครือข่ายกลุ่มสื่อวิทยุประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กวป.) ที่รวมตัวในหลายสถานีในหลายพื้นที่ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ว่ามีปฏิสัมพันธ์เชิงโครงสร้างบทบาทหน้าที่อย่างไรในแต่ละพื้นที่ในการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะการปกป้องรัฐบาล การจากขับไล่ของกลุ่ม กปปส. ในปี พ.ศ. 2557

ภาคผนวก

แนวสัมภาษณ์ผู้จัดการวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการ

- 1.การจัดกิจกรรมของทางสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ท่านมีการดำเนินการในรูปแบบใด
- 2.ท่านจัดรายการในลักษณะใดในการเชิญชวนให้สมาชิกของทางสถานีเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่ทางสถานีขอความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรม
- 3.บทบาททั้งผู้จัดการสถานีวิทยุและบทบาทของสถานีวิทยุเอง มีผลในการเชิญชวนมวลชนในการเข้าร่วมทางการเมืองในปี พ.ศ.2553 อย่างไร
- 4.สื่อโทรทัศน์ดาวเทียมของกลุ่ม นปช.มีผลต่อการจัดรายการของทางสถานีวิทยุหรือไม่อย่างไร
- 5.ประเด็นที่สื่อไปในทางสร้างความเกลียดชังและความรุนแรง มีในการจัดรายการหรือไม่ โดยเฉพาะในช่วงเหตุการณ์ที่มีแนวโน้มในการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุม
- 6.ในเหตุการณ์การชุมนุมที่บริเวณเวทีหลักของกลุ่ม นปช. ท่านเองได้เข้าร่วมกับสมาชิกของทางสถานีวิทยุด้วยหรือไม่ อย่างไร

**แนวสัมภาษณ์สมาชิกสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz จังหวัดสมุทรปราการ ที่เข้าร่วม
ชุมนุมในเหตุการณ์ ปี พ.ศ.2553**

1. ในเหตุการณ์ปกติในชีวิตประจำวันท่านติดตามข่าวสาร และรายการอื่นๆจากสถานีวิทยุหรือไม่ อย่างไร
2. ในฐานะที่ท่านเป็นสมาชิกของสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมอย่างไรบ้าง
3. กิจกรรมปราศรัยในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการท่านได้เข้าร่วมหรือไม่ อย่างไร และทางสถานีวิทยุ 90.25 MHz มีการประชาสัมพันธ์อย่างไร
4. ท่านและสมาชิกในพื้นที่ตัดสินใจเข้าร่วมในการชุมนุม บทบาทของผู้จัดรายการและสถานีวิทยุมีผลต่อการตัดสินใจอย่างไร
5. นอกจากติดตามรายการของทางสถานีวิทยุแล้ว ท่านได้ติดตามสื่ออื่นๆของกลุ่ม นปช. ด้วยหรือไม่ อย่างไร
6. เหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองในปี พ.ศ. 2553 ท่านได้เข้าร่วมรวมทั้งได้รับข้อมูลข่าวสารในการชุมนุมอย่างไร ลักษณะใด
7. ในการสลายการของเจ้าหน้าที่ ในวันยุติการชุมนุม กลุ่มสมาชิกมีปฏิกิริยาอย่างไรในเหตุการณ์นี้

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายกิตติชัย ชันทอง
วัน เดือน ปีเกิด	11 มกราคม พ.ศ. 2531
สถานที่เกิด	จังหวัดศรีสะเกษ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551-2554	รัฐศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. 2555-2558	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) มหาวิทยาลัยบูรพา

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ พงศ์วิไลทรัพย์.(2552).ยุทธวิธีการสื่อสารเพื่อการ โน้มน้ำใจของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการประชาสัมพันธ์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กมลพร วรกุล.(2554).การแพร่กระจายอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยผ่านสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม ASTV: กรณีศึกษาการประชุมวันที่ 25 พฤษภาคม-3 ธันวาคม 2551. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาเศรษฐศาสตร์การเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ และสุขสม หินวิมาน.(2551).สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา.กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เจมา สมใจ.(2551). การสื่อสารทางการเมืองในวิกฤติการเมืองไทย ปี 2549: ศึกษากรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย.ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต, สาขาการสื่อสารการเมือง,บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเกริก.
- คอลิน เฟรเซอร์ และ โชนีย์ เรสเตอร์ โท.(2001).คู่มือวิทยุชุมชน. กรุงเทพฯ: ยูเนสโก.
- จิรันดา กฤษเจริญ.(2554). การวิเคราะห์วาทกรรมของฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและวาทกรรมของรัฐบาลพลังประชาชน (พฤษภาคม – ธันวาคม 2551).นิเทศศาสตรคุษฎีบัณฑิต,สาขานิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย ชัยสุขโกศล. (2552).เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง: ศึกษากรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรคุษฎีบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). รายงานวิจัย ความถี่ของข้อมูลข่าวสารฯ (ปีที่ 2) ความเกลียดชังออนไลน์ในความขัดแย้งทางการเมืองของไทย (Online Hate in Thai Political Conflict). กรุงเทพฯ: สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า.(2557).กลุ่มกระทิงแดงและนวพล.เข้าถึงได้จาก<http://www.kpi.ac.th>
- ณัฐกานต์ กุลณรงค์.(2550). การสื่อสารทางการเมืองบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ.วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- นภาพกรณ์ พิพัฒน์. (2556). *เทคโนโลยี การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง: กรณีศึกษา ประเทศไทย พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2554*. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต, สาขาผู้นำทางสังคมธุรกิจ และการเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- บุรฉัตร พานชงรักษ์ และสิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์. (2556). *การตลาดการเมืองของพรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554. การประชุม ชาติใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4. ชาติใหญ่: มหาวิทยาลัยชาติใหญ่.*
- ปณิธาน พิชาลัย. (2554). *การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยใน สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุสิตบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิต วิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2557). *คลื่นแห่งความเกลียดชัง: สื่อกับความรุนแรง, เข้าถึงได้จาก* <http://www.oknation.net/blog/nonattitude/2008/05/31/entry->.
- ประทีป (นามสมมุติ). (2553). ผู้เข้าร่วมชุมนุม. สัมภาษณ์.
- ปาจริย์ อ่อนสอาด. (2550). *วิเคราะห์ช่องทางในเครือข่ายการสื่อสารทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อ ระบอบทักษิณ*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2554). *ความท้าทายของ สื่อทีวีดาวเทียม เคเบิล วิทยุชุมชน และวิทยุ ท้องถิ่น กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองช่วงก่อนและหลังเลือกตั้ง (หน้า 11). ในเอกสาร การอภิปรายสาธารณะเรื่อง ความท้าทายของสื่อใหม่กับการเมืองไทยช่วงก่อนและหลัง การเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ และคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ภิรมย์ ชานนา. (2553). *ผู้จัดรายการสถานีวิทยุผู้กล้าประชาธิปไตย 90.25 MHz*. สัมภาษณ์
- นายทองคำ ทองรอง. (2553). ผู้เข้าร่วมชุมนุม. สัมภาษณ์.
- มลิสรา ธนมิตรรามณี. (2541). *บทบาทการโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีในเยอรมนี ระหว่าง ค.ศ. 1933-1945*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย บำรุงจิตต์. (2554). *กระบวนการสื่อสารของวิทยุชุมชนที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวในช่วง วิกฤตการณ์ทางการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบคลื่นวิทยุ 89.85 MHz กับ 97.75*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสื่อสารการเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิกิพีเดีย. (2557ก). *ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศไทย เมษายน พ.ศ. 2552*. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org>
- _____. (2557ข). *การสลายการชุมนุมที่แยกราชประสงค์ พ.ศ. 2553*. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org>

- วิชาญ จำปาขาว. (2554). *การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการประชุมประท้วงหลังการเลือกตั้ง 23 ธันวาคม 2550*. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต, สาขาสื่อสารการเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิภาวดี พันธุ์ยางน้อย. (2555). *หมู่บ้านเสื้อแดง: การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในชุมชนชนบทไทย กรณีศึกษาหมู่บ้านนาใหญ่ จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิ เตชะจันทน์. (2537). *การเผยแพร่ประชาธิปไตยของรายการสนทนาทางวิทยุระหว่างนายมัน ชูชาติ กับนายคง รักไทย ช่วง พ.ศ. 2484-2486*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย. (2557). *แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.politicalbase.in.th>.
- สมสุข หินวิมาน. (2556). *เทคโนโลยี การสื่อสาร และ โลกาภิวัตน์ เอกสารการสอนหน่วยที่ 9 ชุดวิชา เศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรพงษ์ ไสยะเสถียร. (2545). *สื่อสารกับการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ: ประสิทธิภัณฑ์แอนด์พริ้นติ้ง.
- หนิง (นามสมมุติ). (2553). *ผู้เข้าร่วมชุมนุม*. สัมภาษณ์.
- อรพันธ์ สุทิน. (2552). *การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549*. ปรัชญาดุสิตบัณฑิต, สาขาสื่อสารการเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกริก.
- อรัญญา ศิริผล. (2556). *BECOMING RED/ กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อริย์กรณ์ ลาภนิมิตชัยวาท. (2554). *วิเคราะห์การสื่อสารของนายสนธิ ลิ้มทองกุลกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวาริชวิทยาและสื่อสารการแสดง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัสมา หวังกุลถ้ำ. (2554). *บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์. (2554). *การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์. (2554). *บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2542). *ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย: โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพลณัฐ ณัฐพัทธนนท์. (2557). *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ขบวนการและขบวนการโต้กลับ: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ตั้งแต่ปี 2549-2553*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Brian, M. (1999). *An introduction to political communication* (2nd ed). New York: Routledge.
- Berlo, D. K. (1960). *The process of communication*. New York: Holt, Rinehart and
- McNair, B. (2003). *An introduction to political communication*. London: Routledge.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd ed). Thousand Oaks: SAGE Publications.